

Konsekvensutredninger av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fovsen Njaarke sijte

Fagrapport friluftsliv

Oppdragsnr.: 52509052 Dokumentnr.: 5 Revisjon: J04 Dato: 2026-08-31

Oppdragsgiver: Landbruks- og matdepartementet
Oppdragsgivers kontaktperson: Silje Trollstøl
Rådgiver: Norconsult Norge AS
Oppdragsleder: Magne Haukås
Fagansvarlig: ELRII
Andre nøkkelpersoner: TRYNJA

Forsidefoto: Sålekinna, foto tatt fra Løvbekktjønnå. Foto: Norconsult.

Revisjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent
B01	2026-05-18	Førsteutkast til gjennomlesing hos oppdragsgiver	TRYNJA	ELRII	MAHAU
B02	17.08.2026	Oppdatert med kapittel om følgekonskvenser	TRYNJA	ELRII	MAHAU
J04	31.08.2026	Endelig utredning	TRYNJA	ELRII	MAHAU

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

Sammendrag

Landbruks- og matdepartementet har gitt Norconsult, i samarbeid med NIBIO og Sogn Naturforvaltning, i oppdrag å utrede konsekvenser av etablering av tilleggsareal for Fovsen Njaarke sijte i området Håmmålsfjellet-Sålekinna. Utredningene skal legge til grunn at tilleggsarealet skal kunne brukes årlig som vinterbeiter for inntil 2.100 rein fra Fovsen Njaarke sijte. Utredningsarbeidet skal legge til grunn at området kan brukes som beite i tida 15. oktober til 30. april.

Denne rapporten beskriver konsekvenser av tiltaket for friluftsliv.

Verdivurdering

Tre delområder (Håmmålsfjellet, Femundløpet og Sålekinna) er vurdert for fagtemaet. Håmmålsfjellet har stor lokal bruk, store naturopplevelseskvaliteter, få tekniske inngrep og er mye brukt til skiturer, jakt, fiske, hundeaktivitet og tradisjonelt friluftsliv. De samme kvalitetene finnes også i Sålekinna, med urørt natur, stillhet og store, åpne fjellområder.

Femundløpet drar internasjonale brukere til regionen, og arrangementet er viktig for lokalt næringsliv og rekruttering til hundesporten. Hundekjørere trener i traseen for Femundløpet vinterstid, og bruker veien over Øversjødalsfjellet til trening i barmarksesongen.

Vurdering av påvirkning og konsekvens

De fysiske inngrepene som er planlagt (gjeterhytter, gjerdeanlegg og veiutvidelse) har begrensede visuelle virkninger i det store landskapet. De største virkningene for friluftslivet vil knytte seg til selve reindriftsutøvelsen. Påvirkning vil knytte seg til økt motorferdsel (særlig snøskuter, samt tidvis drone/helikopter), støy, lys og aktivitet ved gjerdeanleggene, da særlig flytting av rein. Noen steder kan det bli kjørespor, og det kan bli økt slitasje på terrenget utsatte steder. En viktig påvirkningsfaktor er usikkerheten knyttet til hvor reinflokkene og reindriftsutøverne vil være til enhver tid. Usikkerhet på om og når en kan møte reinflokker og reindriftsutøvere på skuter m.m. gjør at flere kan oppleve mentale barrierer for å drive friluftsliv. Tråkkskader på skiløyper eller på hundekjøringsløyper kan føre til ulemper for både skigåing og hundekjøring.

Tre delområder er vurdert, der overnevnte virkninger fører til at delområde Femundløpet er vurdert til å få stor negativ konsekvens (3-), mens de to delområdene Håmmålsfjellet og Sålekinna er vurdert til middels negativ konsekvens (2-). Etter metodikken vurderes derfor tiltaket å ha middels negativ konsekvens for friluftslivet.

Utredningsalternativets samlede konsekvens for fagtema friluftsliv.

Delområde	Verdi	Påvirkning	Konsekvens
1: Håmmålsfjellet	Stor	Forringet	Middels negativ konsekvens (2-)
2: Femundløpet	Svært stor	Forringet	Stor negativ konsekvens (3-)
3: Sålekinna	Stor	Forringet	Middels negativ konsekvens (2-)
Samlet konsekvensgrad			Middels negativ konsekvens
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad	Et delområde har stor negativ konsekvens. To delområder er vurdert til middels negativ konsekvens. Etter metodikken settes derfor samlet konsekvensgrad til «middels negativ».		

Konsekvenser i anleggsfasen

Bygging av gjeterhytter og gjerdeanlegg, samt utvidelse av veien over Øversjødalsfjellet, vil føre til støy og anleggsarbeid langs veien. Det kan være perioder med redusert framkommelighet på veien, og det vil være mindre attraktivt å oppholde seg nær områder der det foregår anleggsarbeid.

Skadereduserende tiltak

Flere skadereduserende tiltak er foreslått med formål å redusere usikkerhet og konflikter.

- God informasjonsflyt til allmennheten om hvor flokkene er og forventede bevegelser (f.eks. via kommunens nettsider, sosiale medier eller andre kanaler).
- Kartlegging av reinens arealbruk gjennom sesongen. GPS-merking av enkelte dyr vil gjøre det lettere for reindriften å fastsette trekkeier, og tilgjengeliggjøre denne informasjonen til folk, slik at de kan ta bevisste valg om hvor de driver friluftsliv.
- Dialog og tidsmessig tilpasning i driften opp mot viktige organiserte aktiviteter, som Femundløpet og hundepøver.
- Bygge ett felles gjerdeanlegg fremfor to, og velg lokalisering som ikke ligger like ved traseen til Femundløpet.
- Tilpasning til lokal byggestil for gjeterhytter, samt å redusere størrelsen på hyttene så mye som mulig vil være med på å dempe de visuelle virkningene for friluftslivet.
- Dersom reindriften flytter til Håmmålsfjellet-Sålekinna etter 23. desember vil de negative virkningene for storviltjakt fjernes.
- Sperregjerder eller åpning av vinterbrøytet vei for allmenn ferdsel er vurdert, men anbefales ikke som skadereduserende tiltak for friluftslivet, da disse også kan gi flere uønskede negative virkninger for friluftslivet.

Vurdering av konsekvens med skadereduserende tiltak for friluftsliv

Dersom skadereduserende tiltak tas inn i planen vil dette være med på å redusere påvirkningen på alle de vurderte delområdene. For delområde 1 og 3 vil tiltak gjøre påvirkningen mindre, men vil ikke endre konsekvensgraden for delområdene.

Informasjonsflyt, kun et nordlig gjerdeanlegg og tidsmessig tilpasning i bruken av området kan være med på å vippe ned konsekvensgrad for delområde 2: Femundløpet og hundekjøring til middels negativ konsekvens (2-). Samlet konsekvens for friluftslivet vil ikke endres.

Usikkerhet

Det er usikkerhet knyttet til hvilke virkninger som kan ventes på friluftslivet på kort og lang sikt. Påvirkningen knytter seg i stor grad til at det er stor usikkerhet om hvordan møter mellom brukere og reindriften vil arte seg, og til hvordan reindriften kommer til å bruke området og hvor de vil være på ulike tider av året.

Vurdering av følgekonsekvenser av utvalgte skadereduserende tiltak

Det største positive tiltaket for friluftslivet vil være å tidligst ta i bruk tilleggsområdet fra 1. januar. Dette vil gjøre at det ikke vil være overlapp i reindriften tilstedeværelse i området og jakt på elg, villrein, orrfugl, storfugl og jerpe. Tiltak 3 og 4 vil også være svakt positive for friluftslivet. De tiltakene som vil medføre størst negative virkninger for friluftslivet vil være etablering av sperregjerder (tiltak 6-8). Noen steder vil sperregjerdene krysse skiløyper, stier, jaktterreng eller områder for fuglehundpøver, og dermed medføre betydelige negative endringer (- -) for friluftslivet sammenlignet med det allerede konsekvensvurderte tiltaket. Dersom alle åtte tiltakene blir realisert vil dette bidra til å dra opp påvirkningen på de tre vurderte delområdene, som igjen kan føre til at konsekvensgrad må settes høyere.

Innhold

1	Bakgrunn	6
2	Landbruks- og matdepartementets beskrivelse av tiltaket	7
2.1	Forutsetninger for tiltaket	7
2.2	Tidsramme for tiltaket	7
2.3	Tilbakeføring av området	7
2.4	Infrastruktur for reindrifta – Landbruks- og matdepartementets beskrivelse av utredningsarbeidet	8
2.5	Nullalternativet (referansealternativet)	8
3	Sannsynlig driftsform i Håmmålsfjellet – Sålekinna	9
3.1	Beitebruk og driftsmønster	9
4	Infrastruktur som skal utredes	12
4.1	Generelt om gjerdeanlegg i reindrifta	12
4.2	Gjerdeanlegg og tilhørende infrastruktur som skal utredes	14
4.3	Gjeterhytter i beiteområdet som skal utredes	17
5	Metode	19
5.1	Metodebeskrivelse	19
5.2	Kunnskapsgrunnlaget	26
5.3	Medvirkning	28
5.4	Tiltaks- og influensområdet	30
5.5	Utfyllende om nullalternativet i denne utredningen	31
5.6	Usikkerhet	31
6	Delområder og verdivurdering	32
6.1	Beskrivelse av dagens situasjon i tiltaks- og influensområdet	32
6.2	Verdivurdering av delområder	33
6.3	Sammenstilling verdivurdering	47
7	Påvirkning og konsekvensvurdering i driftsfasen	48
7.1	Avgrensning av påvirkningsvurdering	48
7.2	Overordnet vurdering av virkninger for friluftslivet	48
7.3	Påvirkning på vurderte delområder	60
7.4	Vurdering av samlet belastning	69
7.5	Sammenstilling av konsekvens	69
8	Midlertidig påvirkning i anleggsfasen	71
9	Forslag til skadereduserende tiltak	72
10	Vurderinger av følgekonsekvenser av utvalgte skadereduserende tiltak	75

10.1	Tiltak 1: Tilleggsområdet tas i bruk tidligst 1. januar	75
10.2	Tiltak 2: Etablering av samlegjerde for skilling i Rendalen renselskaps konsesjonsområde	76
10.3	Tiltak 3: Tilpassing av det sørligste gjerdeanlegget slik at det ikke berører traséen for Femundløpet.	79
10.4	Tiltak 4: Bare ett av gjerdeanleggene for Fovsen Njaarke sijte realiseres, og benyttes av begge sijtene	80
10.5	Tiltak 5: Etablering av en reinfri buffersone i et område som grenser opp mot villreinområdet i vest	82
10.6	Tiltak 6: Etablering av sperregjerder i kombinasjon med naturlig topografi i fjellet for å hindre sammenblanding med villrein.	84
10.7	Tiltak 7 og 8: Sperregjerder langs eksisterende veier og jordbruksareal	88
10.8	Oppsummering vurdering av følgekonssekvenser for friluftslivet	99
11	Referanser	100
12	Vedlegg:	102
	Referat fra møte om friluftsliv	102

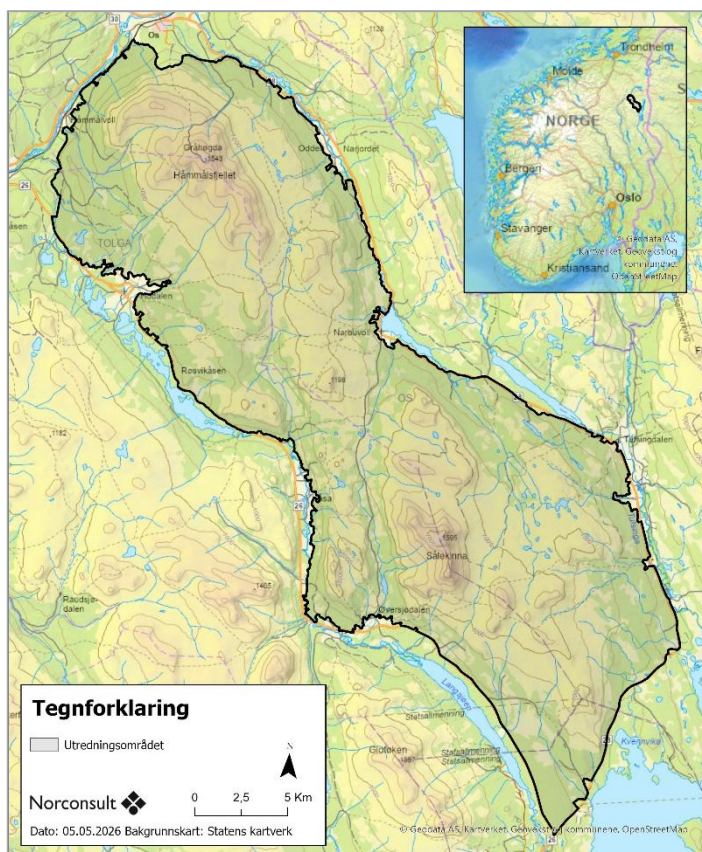
1 Bakgrunn

Høyesterett avviste 11. oktober 2021 saken om utmåling av ekspropriasjonserstatning til reindrifta på Fosen, med den begrunnelse at konsesjons- og ekspropriasjonsvedtakene for Roan og Storheia vindkraftverk på Fosen var ugyldige. Høyesterett kom til at reindriftssamenes rett til kulturutøvelse etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 var krenket.

Energidepartementet (daværende OED) initierte i april 2023 en meklingsprosess som et alternativt spor til den varslede omgjøringsprosessen. Meklingene mellom de to sijtene (driftsgruppene) i Fosen reinbeitedistrikt (heretter omtalt som Fovsen Njaarke sijte) og de respektive vindkraftselskapene ble igangsatt i mai 2023.

Den 18. desember 2023 ble det inngått en meklingsløsning mellom Sør-Fosen Sijte og Fosen vind. Den 6. mars 2024 ble tilnærmet tilsvarende avtale inngått mellom Nord-Fosen siida og Roan Vind. Begge avtalene har stilt som forutsetning at staten gjennomfører en prosess med sikte på å skaffe til veie et tilleggsareal for vinterbeite som kan stilles til sijtenes disposisjon fram til utløpet av inneværende konsesjonsperiode for vindkraftverkene.

Energidepartementet ga vinteren 2024 NIBIO i oppdrag å utrede mulige tilleggsarealer for vinterbeite for reindrifta på Fosen. NIBIO leverte sin rapport i september 2024 (NIBIO, 2024). NIBIO har utredet tolv områder i Trøndelag, Møre og Romsdal og Innlandet som mulige tilleggsareal. Av disse tolv var det ett område som utpekte seg som godt egnet. Dette er Håmmålsfjellet-Sålekinna i Os, Tolga og Engerdal kommune i Innlandet fylke (Figur 1-1). Vurdering av hvilke konsekvenser etablering av vinterbeite i området har for miljø og samfunn var ikke en del av NIBIOs oppdrag.

Regjeringen har lagt til grunn den faglige anbefalingen fra NIBIO og jobber videre med dette alternativet.

Figur 1-1: Avgrensning av utredningsområdet Håmmålsfjellet-Sålekinna.

2 Landbruks- og matdepartementets beskrivelse av tiltaket

Landbruks- og matdepartementet legger til grunn at tilleggsarealet ved Håmmålsfjellet-Sålekinna skal kunne brukes årlig som vinterbeiter av de to sijtene i Fovsen Njaarke sijte. Sijtene må flytte reinen med bil mellom Fosen og tilleggsarealet. Tilleggsarealet skal kunne brukes av inntil 2.100 rein årlig fra Fovsen Njaarke sijte.

Opprinnelig var det forutsatt at vinterbeite var aktuelt i en periode fra januar til april. Utredningsarbeidet skal legge til grunn at området kan brukes fra 15. oktober til 30. april. Det legges som hovedregel til grunn at slakteuttak vil skje før flytting til tilleggsarealet, og at kalving vil skje etter flytting tilbake til Fovsen Njaarke sijte.

Hoveddelen av tiltaket er reinbeite. I tillegg vil det være aktuelt å oppføre infrastruktur for å kunne drifte i området.

2.1 Forutsetninger for tiltaket

Tilleggsarealet skal kun være knyttet til bruk for Fovsen Njaarke sijte. Det vil ikke være tillatt for andre reinbeitedistrikt å bruke området. Tilleggsarealet vil ligge utenfor det samiske reinbeiteområdet, og det medfører ikke en utvidelse av det samiske reinbeiteområdet.

Mattilsynet har gjort en vurdering av utfordringen med at Fovsen Njaarke sijte ligger nord for CWD-grensen, og et eventuelt tilleggsareal ligger sør for CWD-grensen, jf. forskrift 12. juni 2017 nr. 734 om soner ved påvisning av Chronic Wasting Disease. Mattilsynets anbefaling skal legges til grunn for konsekvensutredningen. Mattilsynets vurdering ligger som vedlegg i NIBIOs rapport «Utredning av mulig tilleggsareal for vinterbeite for Sør-Fosen og Nord-Fosen siida». Mattilsynet anbefaler å flytte forbudsgrensen nord for Fovsen Njaarke sijte.

Det aktuelle området er forvaltningsområde for gaupe i forvaltningsplanen for region 5 (Hedmark). I tillegg er beiteområder i Sålekinna brukt som beite for sauebesetninger fra rovdyrutsatte beiteområder i Engerdal.

Forsvarsbygg arbeider med oppgradering av det eksisterende radaranlegget på Håmmålsfjellet. Konsekvensutredningen skal legge til grunn at Forsvarsbyggs arbeid gjennomføres som planlagt, og at etablering av tilleggsareal for Fovsen Njaarke sijte ikke skal være til hinder for dette.

2.2 Tidsramme for tiltaket

Tilleggsarealet er knyttet til meklingsavtalene for henholdsvis Sør-Fosen sijte og Nord-Fosen siida, og følger konsesjonsperioden for vindkraftverkene. Konsesjonsperioden for Storheia vindkraftverk (i Sør-Fosen sijtes område) utløper i 2045, og konsesjonsperioden for Roan vindkraftverk (i Nord-Fosen siidas område) utløper i 2043.

Utredningen skal vurdere bruken av området som tilleggsareal for vinterbeite i konsesjonsperioden.

Dersom reindrifta i Nord-Fosen siida og Sør-Fosen sijte avvikles i løpet av konsesjonsperioden, vil også bruken av tilleggsarealet avsluttes og vilkår om tilbakeføring må oppfylles.

2.3 Tilbakeføring av området

Tilleggsarealet er knyttet til konsesjonsperioden for vindkraftverkene, jf. forrige kapittel. Når konsesjonsperioden er avsluttet skal tilleggsarealet tilbakeføres slik det var før tilleggsarealet ble etablert, og all infrastruktur knyttet til reindrifta skal fjernes.

Gjerdeanlegg og bygninger skal fjernes etter at bruken er avsluttet. Sijtene skal så langt det er mulig inngå avtaler om etterbruk av etablerte gjeterhytter med lokale aktører som kan benytte disse til andre formål. Dette gjelder også andre bygninger som kan etterbrukes. Gjerder som eventuelt er bygd for å hindre konflikter med andre interesser i området og sammenblanding med villrein skal i utgangspunktet fjernes av reindriftsmyndighetene.

2.4 Infrastruktur for reindrifta – Landbruks- og matdepartementets beskrivelse av utredningsarbeidet

Nødvendig infrastruktur for å få reinen av og på bil skal utredes. Dette omfatter også avlastnings/opplastingsplasser, oppsamlingsgjerder og beitehage som reinen kan oppholde seg i frem til transport og etter transport. Beitehagen må være stor nok til at reinen kan oppholde seg der over noe tid, og det må være mulighet for tilleggsfôring. Gjerdeanlegget må ha vanntilførsel, strøm og sanitæranlegg.

Det vil også være nødvendig å utrede oppføring av gjeterhytte, garasje og lagerbygning til bruk for reingjeterne. Disse må plasseres der det er hensiktsmessig for gjeting og arbeid med reinen.

Gjerdeanlegg som kan brukes til skilling av rein ved sammenblandinger med tilgrensende reinbeitedistrikter skal vurderes.

Det kan være aktuelt for reindrifta å bruke droner for tilsyn av reinen. I samarbeid med reindrifta kan det også være aktuelt med andre tiltak for tilsyn og for å følge reinens bevegelsesmønster.

Det skal vurderes alternative plasseringer av infrastruktur. Alternativene må vurderes ut fra reindriftsfaglige behov og hensynet til andre interesser.

Konsekvensutredningen skal gi en beskrivelse av behov for og mulig omfang av nødvendig infrastruktur for reindrifta, samt vurdere alternative plasseringer av denne. Plasseringen av infrastruktur skal være best mulig reindriftsfaglig, og i størst mulig grad unngå negative konsekvenser for andre forhold, herunder klima- og miljøhensyn. Alternative plasseringer skal utredes i dialog med reindrifta. Rasfare og fare for flom må vurderes for de alternative plasseringene.

Den foreslåtte infrastrukturen skal inntegnes på kart.

2.5 Nullalternativet (referansealternativet)

Tiltakets påvirkning på og konsekvens for utredningsområdet skal vurderes opp mot nullalternativet (referansealternativet).

I dette utredningsarbeidet er nullalternativet dagens situasjon og planlagt utvikling av arealbruken i tilleggsområdet.

3 Sannsynlig driftsform i Håmmålsfjellet – Sålekinna

I dag driver sijtene atskilt på Fosen. Sijtene har ulikt syn på hvordan driften i tilleggsområdet skal foregå.

Utredningen tar ikke stilling til interne forhold mellom gruppene, herunder en eventuell oppdeling av tilleggsområdet mellom sijtene. Delt beitebruk innebærer at det kan bli etablert to gjerdeanlegg.

3.1 Beitebruk og driftsmønster

En eventuell bruk av tilleggsområdet vil hjemles i en plan med bestemmelser og retningslinjer, etter plan- og bygningsloven, samt gjennom privatrettslige avtaler med grunneiere og/eller ekspropriasjon. Hvilke rettigheter som faktisk blir gjeldende for reindrifta i tilleggsområdet, er derfor usikkert.

Tidsramme

Opprinnelig var det forutsatt at vinterbeite var aktuelt i en periode fra januar til april. Utredningsarbeidet skal legge til grunn at området kan tas i bruk fra 15. oktober til 30. april. Hovedsamlingen på Fosen skjer vanligvis tett opptil eller like etter jul, men vær- og beiteforhold kan enkelte år legge til rette for tidligere samling. Dette kan innebære behov for å ta vinterbeitene i tilleggsområdet i bruk før nyttår. Det er ikke aktuelt å benytte tilleggsområdet utover april måned.

Reintall

Fovsen Njaarke sijte har et fastsatt øvre reintall på 2.100 rein pr. 31. mars (reintall før kalving, ved driftsårets slutt). Dette gjelder også ved bruk av tilleggsområdet. LMD har videre lagt til grunn som hovedregel at slakting skal skje før transport til tilleggsområdet. Sijtene påpeker at de må ha mulighet til å slakte også når de er i tilleggsområdet. Det kan bety at antall rein på beite i tilleggsområdet i enkelte år kan overstige 2.100 rein for en kortere periode.

Transport til og fra tilleggsområdet

Reinen må transporteres med lastebil fra gjerdeanlegg på Fosen. Transportavstanden er henholdsvis ca. 240 km for Sør-gruppen (inkl. ferge) og 360 km for Nord-gruppen. Lastekapasiteten per bil (semitrailer med trekkvogn eller lastebil med henger) er ca. 160 voksne rein. Ved en forutsetning om bruk av to biler pr. sijte kan det gå minimum 3-4 dager for hver sijte å få hele flokken transportert til tilleggsområdet. Dette forutsetter at sijtene har klart å samle hele sine reinflokker før flyttingen starter, noe som er usikkert.

Reinen kan ikke slippes på fritt beite før hovedflokken er kommet til tilleggsområdet. De første reinene må derfor lastes av i beitehagen i påvente av resten av hovedflokken. Rein som blir stående i reingjerde over 12 timer må ha tilgang på fôr og snø/vann.

Ved transport tilbake til Fosen vil reinen samles og tas inn i gjerdet når vær- og føreforholdene tillater det, normalt i slutten av mars/tidlig april.

Ordinær drift

Tilleggsområdet blir nytt og ukjent område for både rein og reindriftsutøvere. Det er noe usikkerhet om reinen slår seg til ro, eller vil forsøke å trekke ut av området. Intensiv gjeting er trolig nødvendig. Det er spesielt viktig å få kontroll på flokken når den slippes samlet ut av beitehagen.

Tilleggsområdet har vinterbeite av høy kvalitet, med god tilgang på spesielt lav. Ved vanlige beiteforhold, og uten forstyrrelser fra rovdyr eller menneskelig ferdsel, vil reinen kunne beite i det samme området over lengre tid. Tilleggsområdets topografi gjør at tilsyn gjennomføres i hovedsak som kantgjeting; ved daglig å kjøre rundt området flokken oppholder seg i, og hente inn dyr som har trukket ut av beiteområdet.

Oppsamlingsområder og flyttleier er en sentral del av reindriftas driftsmønster. Oppsamlingsområdene er naturlige avgrensede områder med gode beiter og lite forstyrrelser hvor reinen kan samles forut for flytting. Flyttleier er naturlige leder i terrenget hvor reinen i utgangspunktet lett lar seg flytte under styring og kontroll av reindriftsutøverne. Det vil ta tid for reindriften å bli kjent med hvordan reinen bruker området og hvordan driftsmønsteret blir. Når man har fått tilstrekkelig med erfaring fra området, er det naturlig at flyttleier og oppsamlingsområder kartfestes i reindriften arealbrukskart, for å unngå tekniske inngrep eller tilrettelegging for ferdsel som kan sperre bruken av de viktigste flyttleiene. Som tidligere nevnt er det usikkert hvilke rettigheter som faktisk blir gjeldende for reindriften i tilleggsområdet, men innenfor det samiske reinbeiteområdet har reindriften flyttleier et strengt vern og skal ikke stenges (Lovdata, 2007). Uavhengig av dette er det uansett viktig at det ikke skjer tekniske inngrep og andre aktiviteter i tilleggsområdet som medfører større utfordringer for reindriften bruk av området som vinterbeite.

Hovedbruken av gjerdeanleggene blir ved ankomst til tilleggsområdet, og ved flytting tilbake til Fosen. Når reinen samles og skal transporteres tilbake, må også representanter fra nabadistriktene til tilleggsområdet være til stede for å se om deres rein har blandet seg med Fosen-rein. Tilsvarende må sijtene være til stede når nabadistriktene har i gjerdet dersom det er mistanke om at rein fra ulike distrikt har blandet seg. Dersom det oppstår større sammenblandinger med nabadistriktene, kan det bli nødvendig å ta inn i gjerdet underveis i beiteperioden.

Ved samlinger er det behov for vesentlig flere gjetere på snøskuter enn ved den daglige driften. På samme vis blir det behov for mer arbeidskraft i gjerdet når reinen skal skilles og lastes på lastebil.

3.1.1 Uforutsette hendelser / ikke ordinær drift

Ved dårlige beiteforhold vinterstid, i form av enten mye snø og/eller låste beiter (islag på snøen), vil reinen spre seg i mindre flokker over større områder for å finne tilgjengelig beite. Dersom dårlige beiter oppstår i fjellet, vil det sannsynligvis forekomme rein i lavereliggende områder med tilgjengelig beite utenfor tilleggsområdet. Dårlige beiter innebærer betydelig merarbeid for reindriftsutøverne. Nødføring kan gjennomføres ved dårlige beiter, men dette har ikke vært nødvendig for reindriften i Trøndelag.

Menneskelig ferdsel eller rovvilt kan påvirke reinens beitemønster. Ved gode beiteforhold i et område kan reinen beite rolig over lengre perioder, men ved gjentatte forstyrrelser vil den trekke til andre, mer uforstyrrede områder.

Dersom umerket rein fra Rendalen renselskap eller villrein kommer inn i tilleggsområdet vil den måtte skilles og slippes ut i tilleggsområdet igjen, i utgangspunktet når Fosen-reinen samles for transport nordover. Det kan også oppstå situasjoner der man vil gjennomføre skilling med en gang situasjonen oppstår. Et alternativ til å slippe Rendalsreinen ut og drive flokken tilbake til konsesjonsområdet er å transportere dem på bil. Selv om dette kan utfordre dyrevelferd er det gjennomførbart jfr. tidligere erfaring etter sammenblanding med rein fra Elgå reinbeitedistrikt (pers. med. Per Ola Granlund).

3.1.2 Motorferdsel

Snøskuter

Snøskuter blir brukt daglig vinterstid. For effektiv drift, er reindriften avhengig av å kunne kjøre snøskuter i hele tilleggsområdet, også i verneområder. I tillegg kan det bli nødvendig å kjøre utenfor tilleggsområdet, blant annet for å effektivt hente rein som har vandret ut av området. Under ordinær gjeting og tilsyn vil hver gruppe benytte 2 til 3 gjetere med skuter, mens det under samling eller andre arbeidskrevende operasjoner vil være vesentlig flere i aksjon.

Barmarkskjøretøy

I utgangspunktet er barmarkskjøretøy som sekshjuling eller motorsykkel lite aktuelt. Det skal ikke mye snø og frost til før snøskuter er et bedre hjelpemiddel enn barmarkskjøretøy.

Helikopter

Helikopter brukes i reindrifta spesielt ved flytting i utfordrende terreng, og gjerne ved inntak i gjerdet. Vinterføret og terrengets beskaffenhet medfører sannsynligvis at bruk av snøskuter er tilstrekkelig under de fleste forhold, men helikopter kan brukes ved behov.

3.1.3 Andre hjelpemidler

Bruk av drone

Drone med kamera (vanlig og/eller termisk) er et vanlig hjelpemiddel i reindrifta. Droner brukes til å føre tilsyn med flokken og til en viss grad flytte med reinen. Droner kan redusere reindriftns behov for motorferdsel på bakken.

Gjeterhund

Reindrifta har mulighet til å bruke hund til gjeting av rein gjennom hele året, uavhengig av båndtvangsbestemmelser. Gjeterhund brukes daglig.

Rein med GPS

Det er vanlig i moderne reindrift at deler av reinflokken er merket med GPS-sendere. GPS-merking av rein er et nyttig supplement for å holde oversikt over hvor i terrenget reinen beveger seg. Reindrifta på Fosen har i dag en liten andel rein som er GPS-merket.

3.1.4 Andre forhold knyttet til samisk reindriftnsutøvelse

Som tidligere nevnt er det usikkert hvilke rettigheter som faktisk blir gjeldende for reindrifta i tilleggsområdet, men innenfor det samiske reinbeiteområdet har reindrifta også følgende rettigheter:

Jakt og fiske

Samiske reindriftnsutøvere har innenfor det samiske reinbeiteområdet rett til å drive jakt, fangst og fiske på statsgrunn, på samme vilkår og regler som fastboende. Rettigheten gjelder i utgangspunktet ikke på privat grunn. Nærmere omtale finnes i reindriftnslovens § 26 (Lovdata, 2007)

Brensel og trevirke

Reindriftnsutøvere har i det samiske reinbeiteområdet rett til å ta ut nødvendig trevirke (lauvtrær, einer og tørre bartrær) til brensel, gammer, teltstenger, enkle redskaper, o.l. Nærmere omtale finnes i reindriftnslovens § 25 (Lovdata, 2007).

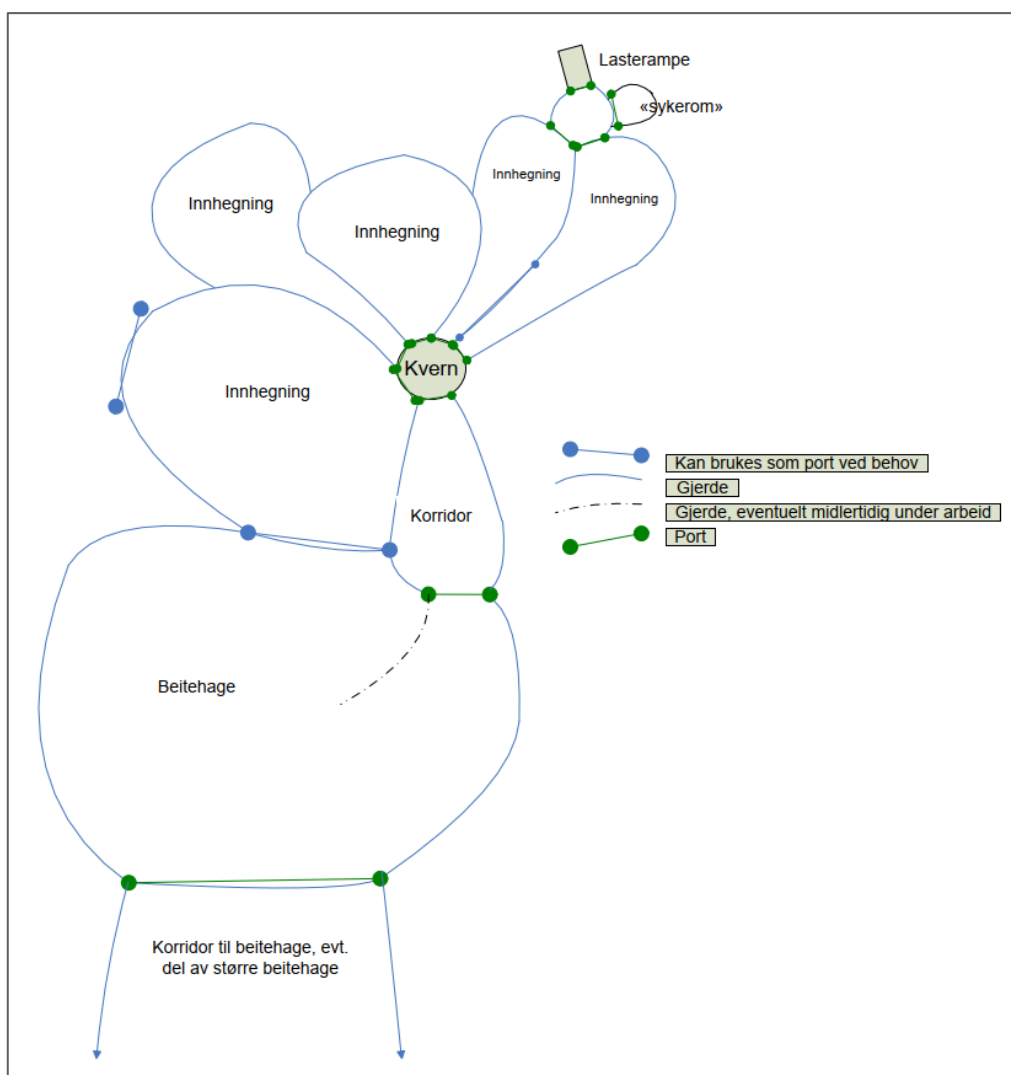
4 Infrastruktur som skal utredes

Fovsen Njaarke sijte har nødvendig behov for gjerdeanlegg, gjeterhytter og lager ved utøvelse av reindrift i tilleggsområdet.

Gjerdeanlegget skal skaleres og utformes i tråd med nord- og sør-gruppens behov. Detaljert utforming kan først gjøres når lokalitet befares på barmark. Gjerdeanlegget må ha en stor nok beitehage til å holde hele flokken i flere dager. Videre må det ha tilstrekkelig med innhengninger (kammer) for å kunne sortere reinen på blant annet gruppe, distrikt eller eier. Beskrivelser av utforming av gjerdet og krav til dyrevelferd er fra reinbeitedistriktet selv, samt fra veiledere fra Mattilsynet (2014) og NIBIO (2017).

4.1 Generelt om gjerdeanlegg i reindriften

Et gjerdeanlegg for skilling må ha mange innhengninger. Nedenfor vises en skisse av gjerdeanlegg for skilling (Mattilsynet, 2014).

Figur 4-1 Skisse av et tradisjonelt gjerdeanlegg (Mattilsynet 2014).

Generelt må underlaget i kvern, korridorer og innhengning ha god drenering og være flatt uten større steiner og annet som reinen kan skade seg på når den blir presset sammen.

I Figur 4-2 og Figur 4-3 ser vi bilder av to av sijtenes anlegg på Fosen og hvordan de er utformet. Gjerdeanlegg i tilleggsområdet vil være større på grunn av større behov for parkeringsplass, lagerbehov og gjeterhytter.

Figur 4-2 Viser nord-gruppens gjerdeanlegg på Meungan, Osen kommune, på kart og på flyfoto. Kart: Statens Kartverk.

Figur 4-3 Viser sør-gruppen gjerdeanlegg på Skansen, Åfjord kommune, på kart og på flyfoto. Kart: Statens Kartverk.

4.1.1 Beitehage

Beitehagen er den største innhengningen i et gjerdeanlegg. Her blir reinen samlet forut for skilling og transport, og i dette tilfellet forut for et samlet beiteslipp i tilleggsområdet. Ved opphold i beitehagen i 1-2 døgn skal ikke reinen oppta mer enn halve arealet i beitehagen når den er i ro. Skal den være i beitehagen mer enn 1-2 døgn skal det være stor nok plass til at den kan bevege seg i mindre grupper (Mattilsynet, 2014).

På grunn av størrelsen på beitehagen er utformingen mindre viktig, og gjerdet kan følge naturlige avgrensninger i terrenget. Høyden på gjerdet i beitehagen bør være minimum 1,75 meter høy, og avstand mellom stolper ca. 1,5-2,5 meter, avhengig av terrenget.

På grunn av beitehagens størrelse bør den ha flere åpninger når den ikke er i bruk, slik at vilt kan trekke fritt igjennom området. Det må være lett å drive reinen mot kverna. I beitehagen bør det derfor være et ledegjerde eller en traktformet utforming mot korridoren som går til kverna. Ledegjerder kan også være nødvendig for å lede reinen inn i beitehagen. Lengden på disse vil avhenge av terrenget og andre naturgitte forhold.

4.1.2 Kvern/sil

Kvern eller sil er et sirkelformet rom hvor reinen kommer så nært at man kan ta fast enkeltdyr med hender. Kverna har en diameter på ca. 10-15 m, men dette kan variere. Kverna har solide vegger med plank, og de må være minst 2 m høye. I tilknytning til kverna kan det ofte være ei lita bu for «papirarbeid», dvs. å føre lister over f.eks. slaktedyr og livdyr.

4.1.3 Innhengning/sorteringskammer

Fra kverna sorteres rein ut i de ulike kamrene; slaktedyr, livdyr og fremmedrein. Antall sorteringskammer er avhengig av omfanget av reindrifta i det aktuelle området. Gjerdet utformes som i beitehagen, men i smalere deler inn mot kverna er det behov for forsterking i høyde og med plank i stedet for netting.

4.1.4 Lasterampe

For lasting på bil må det være en rampe i tilknytning til en innhengning. Rampa må kunne justeres i høyde for å passe til transportens lasteplan. I tilknytning til lasterampa er det behov for flere små innhengninger for å sortere på voksendyr og kalv før de lastes på bil. Gjerdene her må være av samme standard som i kverna.

4.1.5 Øvrige forhold

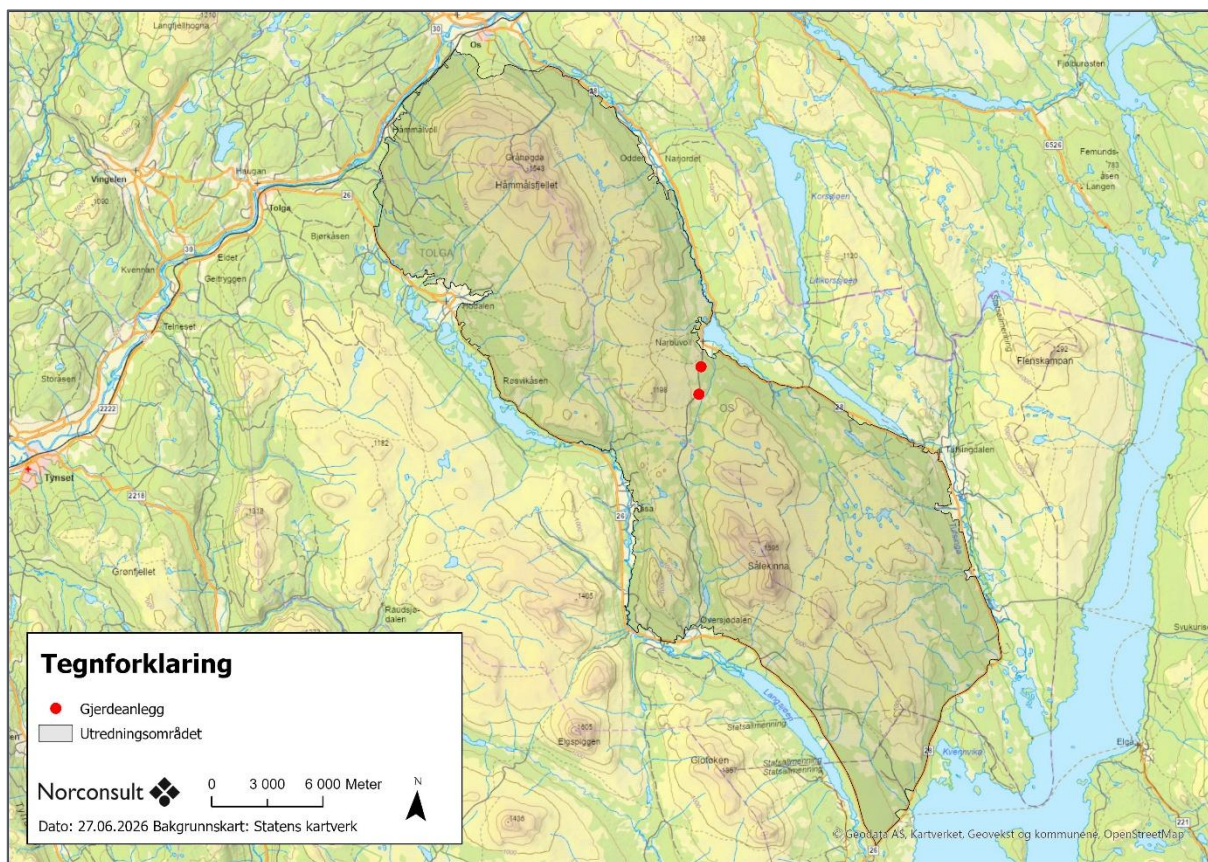
Reinen bør ha tilgang på fôr etter 12 timer i en innhengning. Ved over 12 timer i gjerdet om høsten og vinteren, skal den også ha tilgang på vann eller snø (Mattilsynet, 2014).

Kverna og lasteområdet må være opplyst. I tillegg må det være mulighet for å komme inn i kvern og eventuelt korridor for å rydde snø ved behov.

I tillegg kommer behov for parkeringsplass, lager/garasje og gjeterhytter/mannskapshus. Parkeringsplassen må være stor nok til at lastebil kan snu, samt komme inntil lasterampa. Gjerdeanlegget må ha tilgang på strøm og tilførsel av drikkevann.

4.2 Gjerdeanlegg og tilhørende infrastruktur som skal utredes

Det er to områder for gjerdeanlegg som skal utredes, jf. Figur 4-4. Begge områdene har formål LNF i kommuneplanens arealdel. Områdene er ikke avklart med grunneiere.

Figur 4-4 Lokalisering av gjerdeanleggene er markert med røde punkt. Bakgrunnskart: Statens Kartverk

For gjerdeanleggene skilles det mellom ulike formål ut fra behovet for fysiske inngrep:

Gult område – Beitehage

Beitehagen krever ingen inngrep foruten gjerdet rundt arealet. Dersom det ikke er rennende vann i området, må det etableres mulighet for vanntilgang ved tilfeller der det er lite tilgjengelig eller forurensnet snø i enkelte år. Det vil også være nødvendig med ledegjerder som leder reinflokken inn i beitehagen.

Blått område – Gjerdeanlegg (Kvern/sil, sorteringskammer og lasterampe)

Her blir det flere mindre innhengninger og delvis høyere og sterkere gjerder. Det er behov for terrengforberedende tiltak på overflaten som skogrydding og fjerning av større steiner, stubber og røtter. Det kan også være behov for grusing og drenering, spesielt i kverna.

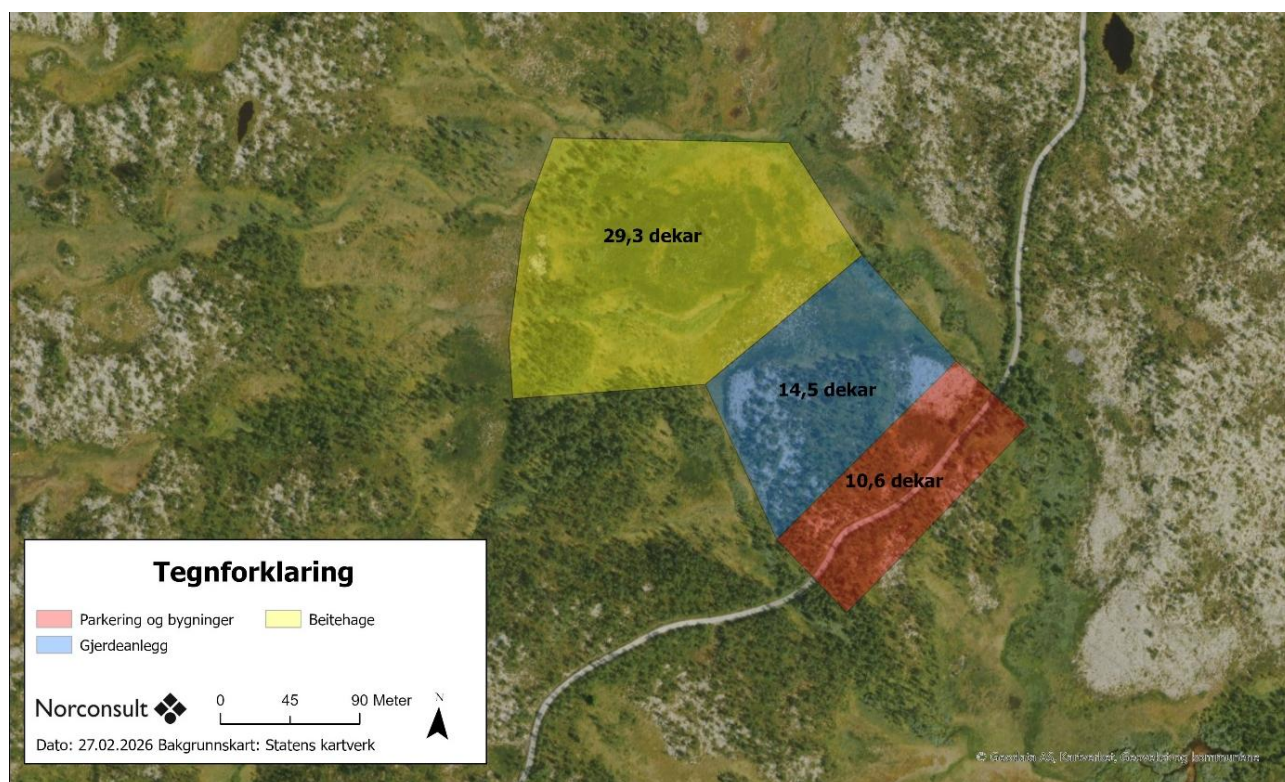
Rødt område – Parkeringsplass og bebyggelse

Innenfor dette området kreves det større grad av terrenginngrep for tilrettelegging av parkeringsareal og snuplass for lastebil, samt områder for lager og gjeterhytter. Det vurderes behov for en større lagerbygning og 3 til 6 gjeterhytter, avhengig av om det blir felles eller separate anlegg.

Utnyttingsgraden i rødt område er vanskelig å beskrive nøyaktig, men et behov på 5 dekar er sannsynlig

4.2.1 Øversjødalsvegen Sør

Arealet ligger langs Øversjødalsveien i Os kommune, ca. 3 km fra Narbuvooll og fylkesvei 28. Arealet består av bjørkeskog med lav- og lyngdekke og ris- og grasmyr (Figur 4-5). Det er relativt flatt, med en mindre høyde i den vestlige delen av blått område.

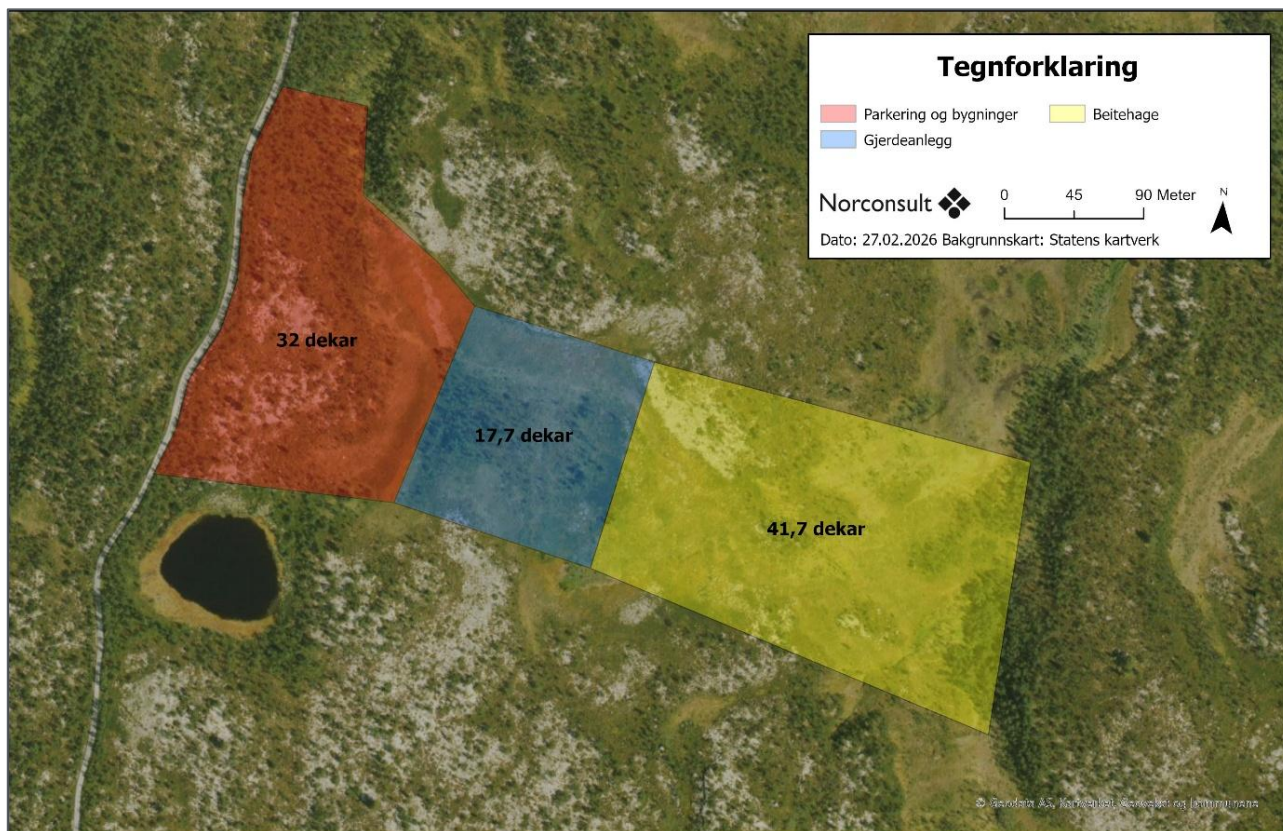

Figur 4-5 Viser foreslått område for parkeringsplass mv. (rødt), gjerdeanlegget (blått) og beitehage (gult). Bakgrunnskart: Statens kartverk.

Området ligger geografisk midt i beiteområdet, og fremstår driftsmessig lett tilgjengelig fra både sør og nordsiden. Arealet er langt fra øvrig infrastruktur som strøm og vanntilførsel. Standarden på Øversjødalsveien må forbedres til helårsvei vegklasse 3 frem til gjerdeanlegget, jf. Normaler for landbruksveier (Landbruksdirektoratet, 2026). Veien blir ikke brøytet vinterstid i dag.

4.2.2 Øversjødalsvegen Nord

Arealet ligger langs Øversjødalsveien i Os kommune, ca. 1,5 km fra Narbuvooll og fylkesvei 28. Området mangler strøm og vanntilførsel. Arealet består av bjørkeskog med lav- og lyngdekke og ris-myrr (Figur 4-6).

Figur 4-6 Viser foreslått område for parkeringsplass mv. (rødt), gjerdeanlegget (blått) og beitehage (gult). Bakgrunnskart: Statens kartverk.

Område for gjerdeanlegget (blå markering) er relativt flatt. Område for parkeringsplass mv. er stort, men arealet er kupert, med stigning fra nord mot sør, og krever sannsynligvis god tilpasning av vei, parkering og bygninger. Fremstår lett tilgjengelig driftsmessig fra sør, men begrenses noe av elva Engåa rett øst for området. Også dette alternativet krever oppgradering av Øversjødalsveien til helårsvei vegklasse 3, frem til gjerdeanlegget, og den må brøytes.

4.3 Gjeterhytter i beiteområdet som skal utredes

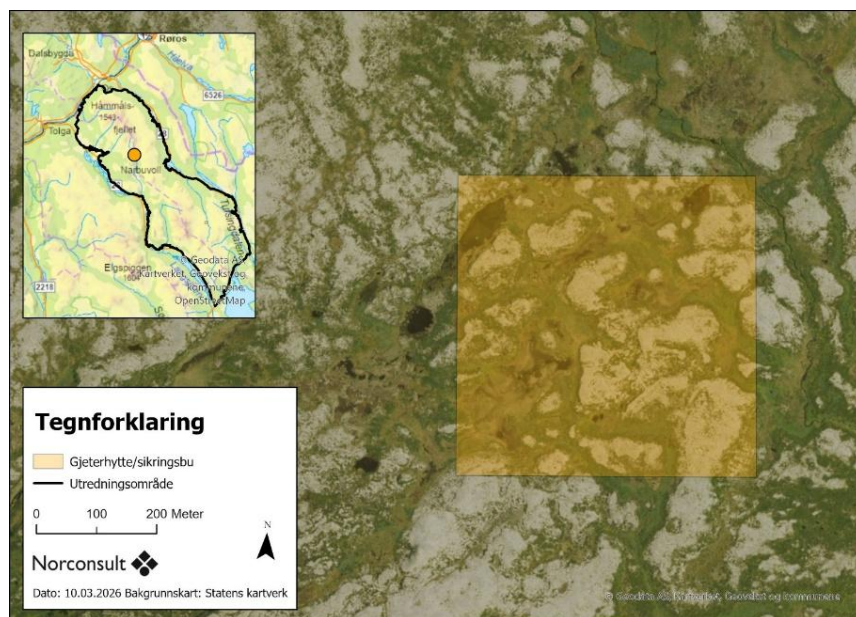
Gjeterhytter har en viktig funksjon for en effektiv reindrift. En gjeterhytte gir muligheten til å være til stede over lengre tid nær flokken og bedrer arbeidsforholdene for reindriftsutøverne. Hyttene er også et viktig sikkerhetstiltak dersom uvær, ulykker eller andre problemer oppstår. Hyttene må forventes å bli brukt jevnlig gjennom beiteperioden.

Det er vurdert behov for to gjeterhytter; én i område Håmmålsfjellet (figur 4-7) og én i område Sålekinna (figur 4-8). Området er ikke befart på barmark. Uten kjennskap til forholdene på stedet, er det derfor foreslått et areal på 500 x 500 meter som hyttene kan plasseres innenfor.

I tilknytning til hver hytte er det også behov for et uthus til lagring av ved, drivstoff mv. Samlet bebygd areal for hytte og uthus på opptil 50 m² vurderes som tilstrekkelig.

4.3.1 Gjeterhytte i nord – Håmmålsfjellet

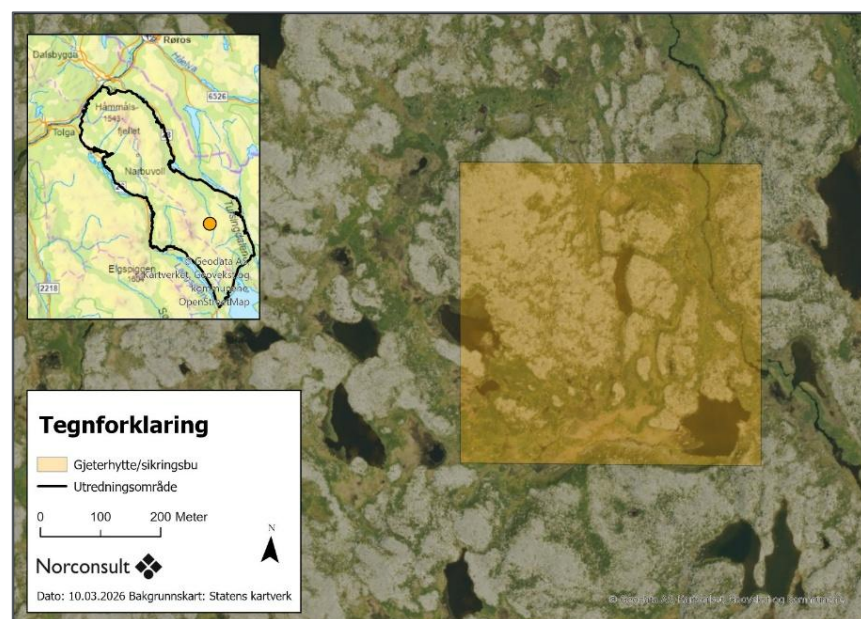
Området som skal utredes for plassering av gjeterhytte i den nordlige delen av utredningsområdet, er i Tolga kommune, se Figur 4-7. Bakgrunnen for valget av dette området som egnet for gjeterhytte, er at plasseringen gir relativt korte avstander til beiteområder både på østsiden og vestsiden av Håmmålsfjellet.

Figur 4-7 Viser foreslått område for gjeterhytte i nordlig del av tilleggsområdet.

4.3.2 Gjeterhytte i sør – Sålekinna

I den sørlige delen av utredningsområdet skal det utredes plassering av gjeterhytte innenfor et område som er i Os kommune se Figur 4-8. Området er egnet for gjeterhytte med tanke på at det ligger sentralt ved Sålekinna.

Figur 4-8 Viser foreslått område for gjeterhytte i sørlig del av tilleggsområdet.

5 Metode

5.1 Metodebeskrivelse

Vurderingene av virkninger for miljø, naturmiljø og samfunn er utført av Norconsult på oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet. Konsekvensutredningen er utført basert på metodikk beskrevet i Miljødirektoratets veileder M-1941 (Miljødirektoratet, 2025), men med forenklinger tilpasset prosjektets størrelse. Metoden er delt inn i fem steg:

Steg 1: Inndeling i delområder

Steg 2: Vurdering av verdi i hvert delområde

Steg 3: Vurdere påvirkning for hvert delområde

Steg 4: Vurdere konsekvens for hvert delområde

Steg 5: Vurdere samlet konsekvens for hvert alternativ

Med verdi menes en vurdering av hvor stor betydning et område har for et fagtema. Med påvirkning menes en vurdering av hvordan det samme området påvirkes som følge av et definert tiltak. Påvirkningen av de ulike alternativene vurderes i forhold til et referansealternativ, eller 0-alternativ. I tråd med føringene i veileder M-1941, har vi lagt til grunn at referansealternativet tilsvarer dagens situasjon.

Konsekvensen kommer fram ved sammenstilling av verdi og påvirkning i henhold til matrisen i Figur 5-1. Konsekvensen er en vurdering av om et definert tiltak vil medføre bedring eller forringelse i et område.

5.1.1 Steg 1 – Inndeling i delområder

Delområdene er enhetlige områder med tilnærmet lik funksjon, karakter og verdi. Delområdene er kartfestet i denne rapporten og gjennomgås i kapittel 6.

5.1.2 Steg 2 – Vurdering av verdi

Hvert delområde gis en verdi som vurderes etter verdikriterier gitt i Miljødirektoratets veileder (Tabell 5-1). I verdivurderingen benyttes en fem-trinns skala fra ubetydelig til svært stor verdi. Tabellen under beskriver hva som ligger til grunn for vurdering av verdi og i utgangspunktet vil alle kriterier ligge til grunn for verdivurdering. Vurdering av verdi er begrunnet under kapittel 6, hvor utredningsområdet beskrives og relevante delområder verdivurderes.

Tabell 5-1: 5-delt verdiskala for benyttede verdikriterier, fagtema friluftsliv. Kilde: Miljødirektoratet, Veileder M-1941.

Verdikriterier	Ubetydelig	Noe	Middels	Stor	Svært stor
Bruker-frekvens	Ikke nevneverdig bruk	Brukes av noen	Brukes av flere, ofte med innslag av regionale brukere	Brukes av mange Flere regionale brukere	Brukes av svært mange Nasjonale brukere
Kvalitet	Få eller ingen opplevelses-kvaliteter Har i liten grad en funksjon som adkomstsone eller sammenheng	Noen natur- eller kultur-historiske opplevelses-kvaliteter Har begrenset funksjon som adkomstsone/ sammenheng Begrenset størrelse/ utstrekning	Flere natur- eller kultur-historiske opplevelseskvaliteter Har i noen grad en funksjon som adkomstsone eller sammenheng Noe tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper Godt lydmiljø Tilstrekkelig utstrekning for å utøve de ønskede aktivitetene	Mange natur- eller kultur-historiske opplevelseskvaliteter Har en viktig funksjon (sammenheng/ adkomst/ parkering) Godt egnet for en eller flere enkeltaktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til Godt tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper Godt lydmiljø Stor nok utstrekning for å utøve de ønskede aktivitetene	Svært mange natur- eller kultur-historiske opplevelseskvaliteter Har en svært viktig funksjon (sammenheng/ adkomst/ parkering) Spesielt godt egnet for en eller flere enkeltaktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til Svært godt tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper Godt lydmiljø Svært stor utstrekning
Betydning	Har ikke symbolverdi Ikke brukt/egnet i undervisnings-sammenheng	Har noe symbolverdi i lokal sammenheng I liten grad brukt/egnet i undervisnings-sammenheng Brukes av personer i nærområdet/-bydelen	Har en spesiell symbolverdi i regional sammenheng Egnet/noe brukt i undervisningssammenheng Brukes av personer fra hele kommunen	Har en spesiell symbolverdi i regional/ nasjonal sammenheng Godt egnet/mye brukt i undervisningssammenheng Brukes av personer fra regionen	Har en spesiell symbolverdi i nasjonal sammenheng Svært godt egnet/svært mye brukt i undervisningssammenheng Brukes av personer fra hele Norge
Bymarker					Alltid svært stor verdi

5.1.3 Steg 3 – Vurdering av påvirkning

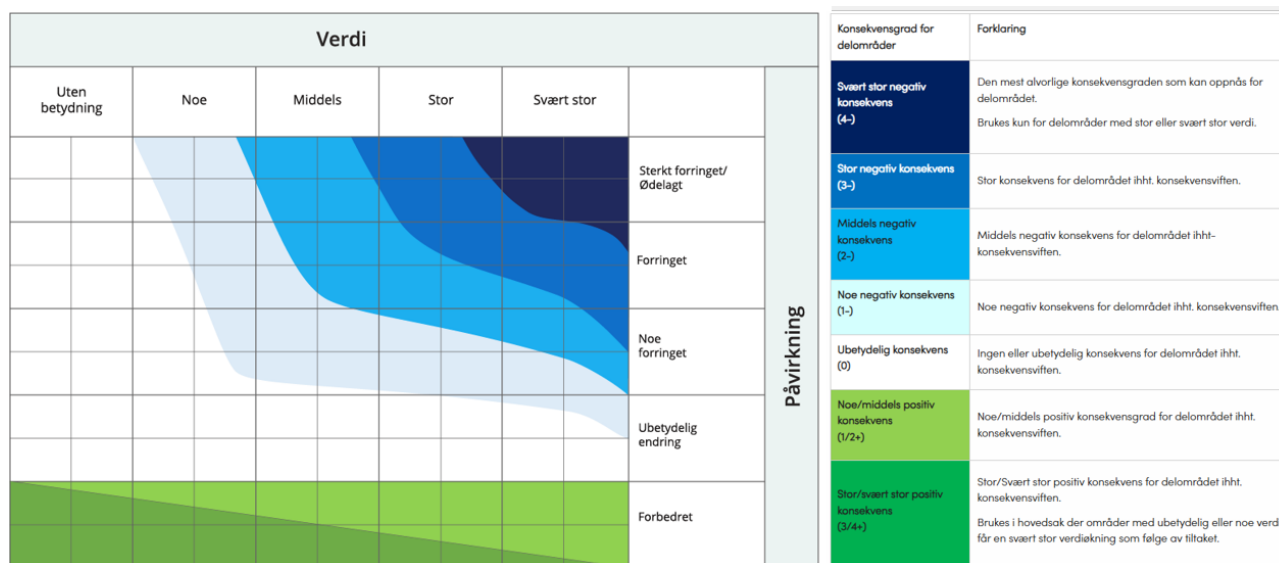
Påvirkning er et uttrykk for endringer det aktuelle tiltaket vil medføre i et delområde. Vurdering av påvirkning er foretatt for alle de verddivurderte delområdene. Kriterier for fastsetting av påvirkningen innenfor delområdene fremgår av Miljødirektoratets veileder (Tabell 5-2). Vurderingene gjelder det ferdige tiltaket. Inngrep i anleggsfasen inngår kun dersom påvirkningen gir varige endringer.

Tabell 5-2: 5-delt skala for fastsetting av påvirkning innenfor registreringskategoriene til fagtema friluftsliv. Kilde; Miljødirektoratet, Veileder M-1941.

	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Endring i attraktivitet	Området blir utvidet og/eller får positive fysiske/visuelle endringer	Ingen eller liten reduksjon i attraktivitet	Redusert attraktivitet på grunn av visuelle virkninger, støy eller annen forurensning	Svært redusert attraktivitet på grunn av visuelle virkninger, støy eller annen forurensning	Områder mister sin attraktivitet på grunn av visuelle virkninger, støy eller annen forurensning
Arealbeslag	Ingen reduksjon i areal	Ingen eller liten reduksjon i areal	Arealbeslag eller fysiske endringer som reduserer området	Arealbeslag eller en fysisk endring som i stor grad reduserer området	Friluftsområdet bygges ned og forsvinner
Tilgjengelighet	Bedre tilgjengelighet: bedre adkomst og/eller eksisterende barrierer/stengsler blir fjernet	Ingen eller lite redusert tilgjengelighet	Noe redusert tilgjengelighet: vanskeligere adkomst til området, stengsler og/eller barrierer	Svært redusert tilgjengelighet: flere adkomstmuligheter til området blir fjernet. Flere barrierer og/eller stengsler etableres i eller ved området	Området blir utilgjengelig. Barrierer, stengsler i eller ved området gjør området utilgjengelig for bruk. Adkomstmuligheter fjernes
Forurensning	Redusert forurensning (støy, støv, avrenning)	Ingen eller liten økning i forurensning (støy, støv, avrenning)	Noe økt forurensning (støy, støv, avrenning)	Økt forurensning (støy, støv, avrenning)	Vesentlig økt forurensning (støy, støv, avrenning)
Funksjon	Funksjon opprettholdes og underbygges	Funksjon uendret	Funksjon endres stor	Redusert funksjon	Dagens funksjon forsvinner
Friluftslivets ferdssårer	Ferdssårer forbedres	Ingen eller liten omlegging av ferdssårer	Ferdssårer blir lengre (noe omveg)	Ferdssårer blir vesentlig lenger (omveg)	Ferdssårer blir brutt

5.1.4 Steg 4 – Vurdering av konsekvensgrad for hvert delområde

Konsekvensen vurderes ved å sammenstille det enkelte delområdets verdi med tiltakets påvirkning på dette delområdet. Til vurderingen benyttes en konsekvensmatrise, den såkalte konsekvensviften. Konsekvensen for delområdene vurderes på en skala fra 4 minus til 4 pluss, (Figur 5-1). I denne matrisen utgjør verdiskalaen x-aksen, og påvirkningsskalaen y-aksen.

Figur 5-1 Konsekvensvifte med tilhørende forklaring. Kilde; Miljødirektoratet, Veileder M-1941.

5.1.5 Sammenstille konsekvenser for hele influensområdet

Resultatene fra konsekvensvurderingene for hvert delområde i steg 4 og en vurdering av samlet belastning, brukes til å anslå konsekvensene for hele tiltaket innenfor influensområdet. Tabell 5-3 gir kriterier for fastsetting av samlet konsekvensgrad.

Tabell 5-3 Skala/veiledning for vurdering av samlet konsekvensgrad. Kilde: Miljødirektoratet, Veileder M-1941.

Konsekvensgrad for samlet konsekvens	Kriterier for vurdering av samlet konsekvens for fagtema naturmangfold
Kritisk negativ konsekvens	Planen/tiltaket medfører kritisk skade på friluftslivet innenfor influensområdet. Brukes kun for områder som er gitt stor eller svært stor verdi. Overvekt av delområder med svært stor negativ konsekvens (4-).
Svært stor negativ konsekvens	Planen/tiltaket medfører forringelse eller ødeleggelse av nasjonalt viktig friluftsliv. Brukes kun for områder som er gitt stor eller svært stor verdi. - Overvekt av delområder med stor negativ konsekvens (3-). - Ett eller flere delområder med svært stor negativ konsekvens (4-).
Stor negativ konsekvens	Planen/tiltaket medfører stor negativ konsekvens for friluftslivet innenfor influensområdet. - Overvekt av delområder med middels negativ konsekvens (2-). - Flere delområder med stor negativ konsekvens (3-). - Ett delområde kan ha svært stor negativ konsekvens (4-).
Middels negativ konsekvens	Planen/tiltaket medfører middels negativ konsekvens for friluftslivet innenfor influensområdet. - Overvekt av delområder med noe negativ konsekvens (1-). - Flere delområder med middels negativ konsekvens (2-). - Et par delområder kan ha stor negativ konsekvens (3-). - Ingen delområder med svært stor negativ konsekvens (4-).

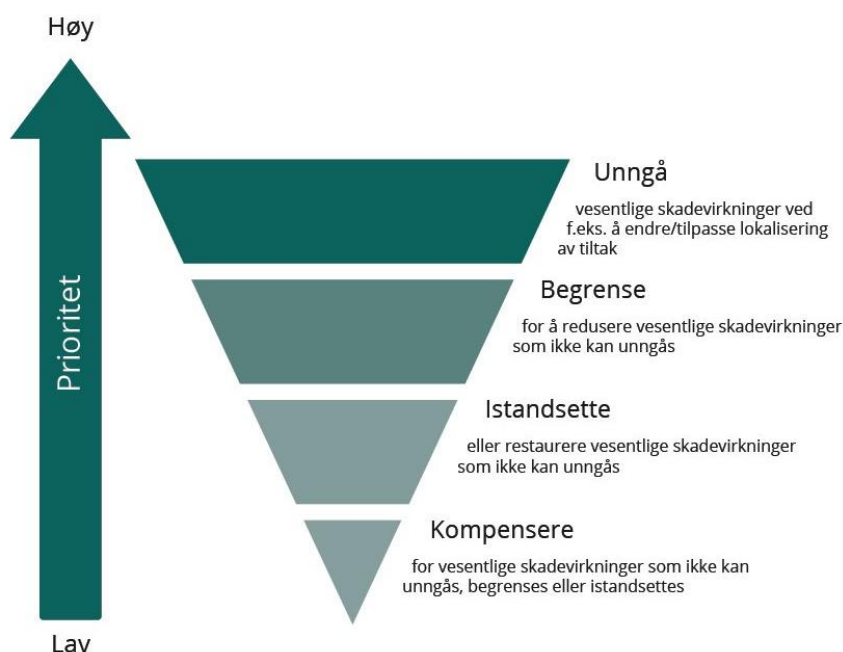
Noe negativ konsekvens	Planen/tiltaket medfører noe negativ konsekvens for friluftslivet innenfor influensområdet. Lite konflikt med friluftsliv innenfor influensområdet. • Overvekt av delområder med noe negativ (1-) eller ubetydelig (0) konsekvens. • Et par delområder kan ha middels negativ konsekvens (2-). • Ingen delområder med svært stor (4-) eller stor (3-) negativ konsekvens.
Ubetydelig konsekvens	Planen/tiltaket vil ikke medføre vesentlige endringer for friluftslivet i influensområdet. • Overvekt av delområder med ubetydelig konsekvens (0). • Ett delområde kan ha noe negativ konsekvens (1-). • Ingen delområder med svært stor (4-), stor (3-) eller middels (2-) negativ konsekvens.
Positiv konsekvens	Benyttes der delområder som er gitt ubetydelig eller noe verdi får noe eller betydelig verdiøkning som følge av tiltaket. Planen/tiltaket er en forbedring for friluftslivet. • Overvekt av delområder med noe (1+) eller middels (2+) positiv konsekvens. • Ingen områder med svært stor (4-), stor (3-) eller middels (2-) konsekvens. • Delområder med noe negativ konsekvens (1-) oppveies klart av områdene med noe (1+) eller middels (2+) positiv konsekvens.
Stor positiv konsekvens	Benyttes det delområder som er gitt ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket. Planen/tiltaket er en stor forbedring for friluftslivet. • Overvekt av delområder med stor (3+) eller svært stor (4+) positiv konsekvens. • Ingen områder med svært stor (4-), stor (3-) eller middels (2-) konsekvens. • Delområder med noe negative konsekvens (1-) oppveies klart av områdene med stor (3+) eller svært stor (4+) positiv konsekvens.

5.1.6 Usikkerhet

I henhold til KU-forskriften § 22 skal usikkerhet ved konsekvensutredningen gjøres rede for. Usikkerhet kan være knyttet til kunnskapsgrunnlag, påvirkning og effekt av avbøtende tiltak.

5.1.7 Skadereduserende tiltak

Av KU-forskriftens § 23 fremgår det at konsekvensutredningen skal *beskrive de tiltakene som er planlagt for å unngå, begrense, istandsette og hvis mulig kompensere for vesentlige skadevirkninger for miljø og samfunn både i bygge- og driftsfasen*. Dette er illustrert i tiltakshierarkiet som vises i Figur 5-2.

Figur 5-2. Tiltakshierarkiet, som definert i Miljødirektoratets veileder M-1941.

Utredningen gir en beskrivelse av hvilke avbøtende tiltak som er vurdert, og hvilke tiltak som er innarbeidet i planen. Det er kun tiltak som er sikret gjennom plankart og bestemmelser, eller som er innarbeidet i det omsøkte tiltaket, som legges til grunn for vurdering av konsekvens.

5.1.8 Grensesnitt mot andre fag

Friluftsliv er i håndboka M-1941 definert som opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden, med sikte på miljøforandring og naturopplevelse. Friluftsliv er også en viktig økosystemtjeneste som bidrar til kunnskap og opplevelse. Fagtemaet friluftsliv omfatter alle områder som har betydning for allmennhetens mulighet til å drive friluftsliv.

Reiseliv skiller seg fra friluftslivbegrepet ved at reiseliv er knyttet til næringer som er avhengig av reisendes konsum. Dette gjør at i vurderingen av verdi på et vassdrag kan muligheter som fiske som naturopplevelse og elvepadling falle inn under friluftslivbegrepet, mens vurderingen av salg av fiskekort, overnatting, guiding og rafting faller inn under reiselivsbegrepet.

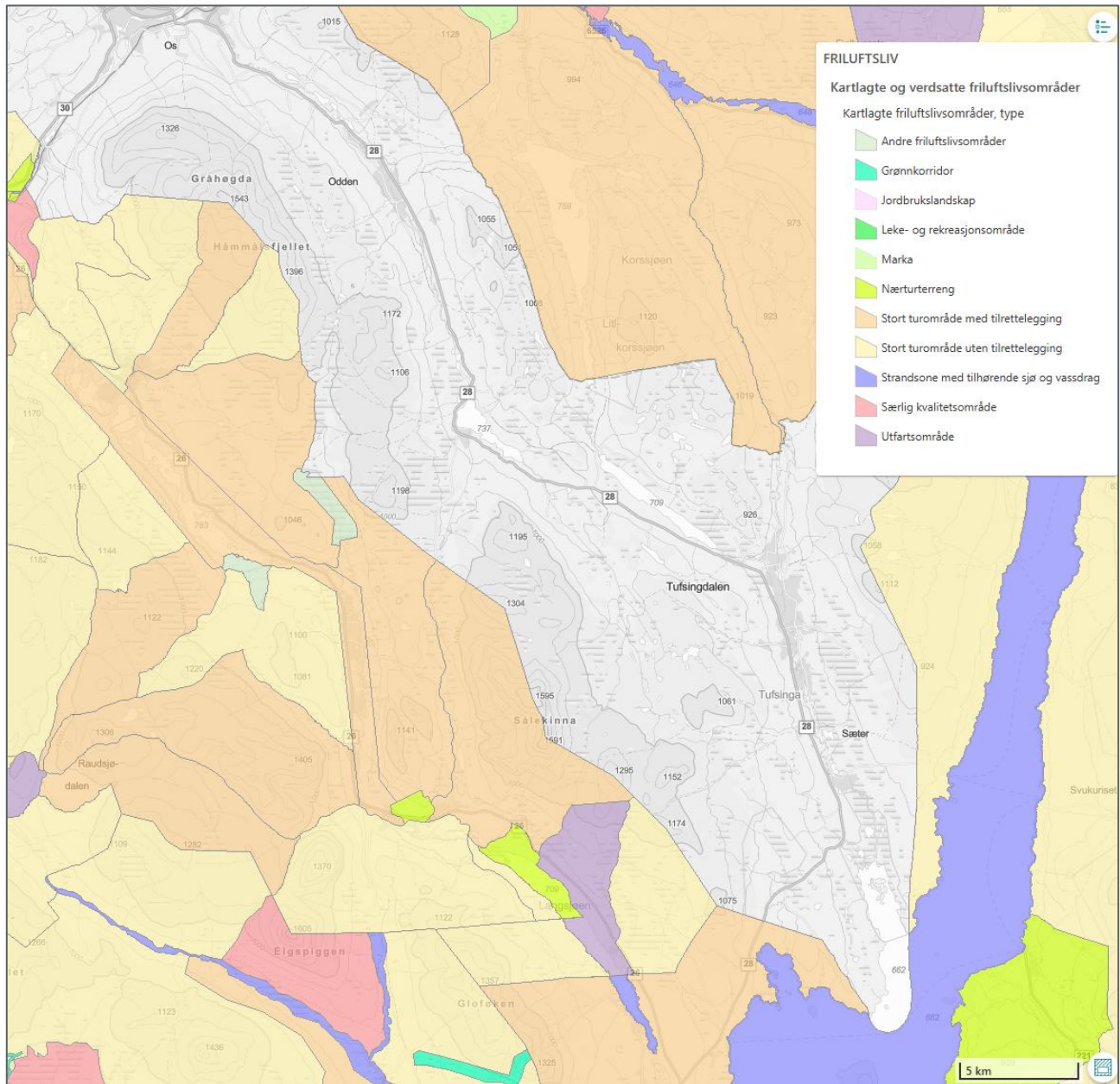
I denne friluftslivsutredningen utredes ikke:

- Hvordan hele prosessen rundt tilleggsbeitet påvirker innbyggernes psykososiale helse.
- En eventuell reduksjon i verdi på hytter eller jaktterreng. Friluftsutredningen utreder muligheten for å utøve aktiviteter, og hvordan disse kan endres. Økonomiske virkninger for privatpersoner er en privat interesse.
- Hvordan belegg på overnattingssteder eller hoteller kan endre seg beskrives under fagtema reiseliv.
- Visuelle virkninger fra private hytter regnes som en privat interesse og dekkes derfor ikke av friluftsliv.

5.2 Kunnskapsgrunnlaget

Tolga kommune har kartlagt friluftslivet i kommunen etter metodikk M-98, men det har ikke Os eller Engerdal kommune. Flere av områdene er kartlagt som store turområder med eller uten tilrettelegging (Figur 5-3). Tiltaket som skal utredes innebærer bruk av store fjellområder, der rein blir gjetet over store avstander. For å bedre kunne beskrive påvirkning, og gjøre rapporten mer lesbar, er det derfor vurdert som mer hensiktsmessig å ta ut større, mer enhetlige delområder enn det som er kartlagt gjennom kommunal kartlegging.

Informasjonen om delområdene har kommet fra lokal medvirkning (beskrevet i kapittel 5.3). Informasjonen fra lokale aktører er også supplert med tilgjengelig informasjon fra andre åpne kilder, som UT.no, trailguide.net, mtbmap.no, norgeskart.no, Strava heatmap, turblogger og andre sosiale medier.

Figur 5-3: Kartlagte områdetyper i utredningsområdet.

Gjennom «Høring av mandat for konsekvensutredning av Håmmålsfjellet-Sålekinna som tilleggsbeite for Fosen reinbeitedistrikt» i 2025 kom det inn 50 høringssvar (Regjeringen, 2025). Flere av disse høringssvarene gir beskrivelser av friluftslivsverdiene i området, samt ytrer bekymringer for mulige virkninger. Disse innspillene er også brukt som et kunnskapsgrunnlag for utredningen. Referat fra møtet er lagt som vedlegg til denne utredningen.

5.3 Medvirkning

Det ble 10. april avholdt et teamsmøte med vel 50 deltagere, der formålet med møtet var å få innspill fra ressurspersoner på bruken av området til friluftsliv. I møtet ble områdets egnethet for tradisjonelt friluftsliv løftet frem. Fravær av inngrep og fravær av støy ble nevnt som viktige grunner til hvorfor området har en stor verdi for de lokale. Området er mye brukt til tradisjonelt friluftsliv. I møtet kom det også en god del innspill på hvordan brukerne av fjellområdet forventer at reindrifta vil påvirke friluftslivet og kvalitetene i området.

16. og 17. april var utreder på befaring i tiltaksområdet. Under befaringen var utreder på ski til Sålekinna, overnatta på Kinnbua og gikk på ski til Mosebua og mot Veslehøgda på Hodalen-sida. Utreder var også langs Kopparleden og Hodalsveien. På befaringen hadde også utreder fem fysiske møter (Tabell 5-4).

Tabell 5-4: Fysiske møter i Hodalen, Sømådalen og Røros 16. og 17. april.

Dato	Beskrivelse
16.4.	Fysisk møte med Hodalen idrettslag v/Olav Bakken, Bjørn Aasen
16.4.	Fysisk møte med Helge Christie, forfatter.
16.4.	Fysisk møte med Johnsgård Turistsenter v/ Jonas Steigen Johnsgård og Monica Bye Spånberg
17.4.	Skitur med Ole Julius Rye. Representerer Bygdelaget.
17.4.	Fysisk møte på Røros med Femundløpet og Femund trekkhundklubb v/ Jon Anders Kokkvoll, Andrea Kokkvoll og Kristin Døhl

Det ble på e-post i forkant og under teamsmøtet 10. april oppfordret til å komme med innspill knyttet til friluftsliv til utredningen. Det kom mange innspill, og disse er kort oppsummert under (Tabell 5-5).

Tabell 5-5: Innkomne innspill underveis i utredningsprosessen.

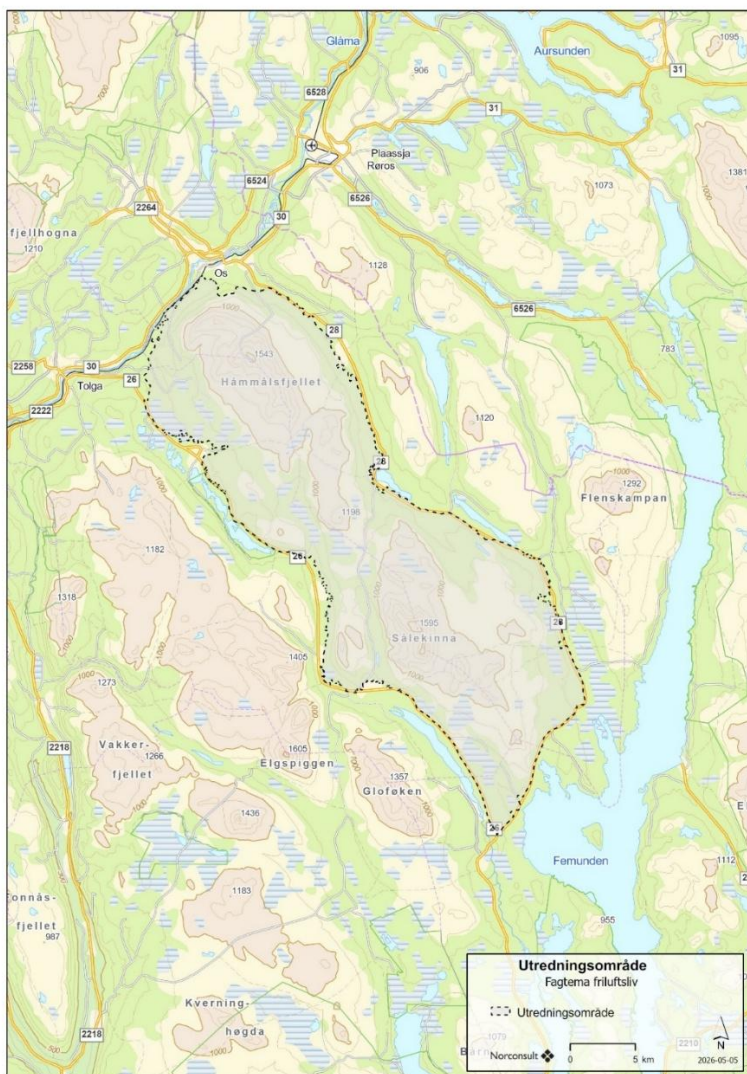
Dato	Hvem	Beskrivelse av innspill
27.03.	Hodalen Idrettslag v/ Liv Øien. Telefonsamtale.	Kvaliteter og bruk i og rundt Hodalen. Drift av Hodalen idrettslag.
10.04.	Terje Sandberg, Grunneier Hodalen – Hodalen Utmarkslag, leder i Østerdalen Harehundklubb, leder Tolga Østfjell Villreinvald, e-post.	Jakt og jaktprøver. Hundepøver.
13.04., 19.04.	Kristin Lund, e-post	Forslag til befaringsrute. Høringsuttalelser i forbindelse med nasjonal ramme for vindkraft.
14.04., 16.04.,17.04.	Helge Christie, e-post	Innspill verdi og påvirkningsvurdering. Bilder av området, innspill om droner.
15.04.	Erlend Kåsen, e-post	Driftsveier og vannkilder
15.04.	Kjetil Lagmandsveen, e-post	Bekymring for påvirkning på jakt med hund, samt jordbruksproblematikk
15.04.	Styret i Erlie grunneierlag,v/Steinar Østgård, e-post	Kart og innspill på driftsveier
15.04.	Kjetil Lagmandsveen, e-post	Bekymring for påvirkning på jakt med hund, samt jordbruksproblematikk
16.04.	Hmidtdal, e-post	Bekymring for beite og slitasje
17.04.	Norges Jeger- og Fiskerforbund og NJFF Hedmark v/Kristine Thujord e-post	Hensyn til vilt, båndtvang, lisensfelling, motorisert ferdsel.
17.04.	DNT Nord-Østerdal v/Kjersti Sundberg Flatgård og DNT Oslo og omegn, e-post	Fri ferdsel, motorisert ferdsel, interessekonflikter, stier og villrein.
17.04.	Per Urseth, e-post	Bruk av området i friluftslivssammenheng og drøfter mulige konsekvenser.
20.04.	Jon Rune Bakken	Innspill på jakt, hytteområder, fisker, fjellbuer, hundekjøring, snøskutersnøskuter mm.

21.04.	Johnsgård Turistsenter	Hvor det tråkkes med skiløyper, bruk av fuglehund, toppturer og hundekjøring
22.04.	Tolga turlag, e-post	Åpne buer, bruk av løpemaskin, Femundløpet, verdier i området, interessekonflikter
22.04.	Olav Bakken, e-post	Bruk av driftsveier i utmarka i Hodalen
23.04.	Hilde Nystuen, Verneområdeforvalter for Sølén landskapsvernområde	Innspill på motorferdsel, konsekvenser ved sammenblanding, ferdsel inn i nærliggende områder.
23.04.	Statskog v/Anne Hilde Rønnes	Ønske om møte på jordbruk. Kontakt viderformidlet
23.04.	Ingunn Bakken	Foto fra området
23.04.	Hodalen Bygdelag Hodalen Grunneierlag Hodalen Utmarkslag Hodalen fjellstue Kåsa Vest Grunneierlag Kåsa Øst Grunneierlag Kåsa samfunnshus Holøyen Grunneierlag Jordet Grunneierlag Høla Bygdelag Øversjødalen idrettslag Øversjødalen skytterlag Øversjødalen viltstellområde Øversjødalen samfunnshus Stedsgruppa Sømådalen/Buvika Sømådalen Løypeforening Tufsingdalen idrettslag Tufsingdalen Vestre grunneierlag Tufsingdalen Østre grunneierlag Narbuvoll grunneierlag Narjordet vestre Grunneierlag Nøra Vestre Grunneierlag Os og Elvia Grunneierlag Erlien Grunneierlag Østerdalen harehundklubb Hodalen Idrettslag Østerdalen Elghundklubb	Arealbruk, naturopplevelser, vegetasjon og landskap, jakt og fiske, skigåing, inngrep og mulige virkninger.
23.4.	Hodalen Bygdekvinne lag v/Tove Mette Tveråen, e-post	Innspill knyttet til rekreasjon, skiløyper og bruken av fjellet.
23.4.	Ingrid Fossum	Bruk av området til kiting.
23.4.	Statskog v/Anne Hilde Rønnes	Ønske om møte på jordbruk. Kontakt videreformidlet
24.4.	Os fjellstyre, Norges Fjellstyresamband	Kart over og bruk av området til jakt, fiske og fjellstyret sin bruk.
26.4.	Erlend Johaug, e-post	Påvirkning på naturreservat, ro og stillhet, forstyrrelser, støy.
28.04.	Nord-Østerdal friluftsråd v/Astrid Holøien	Slutter seg til innspillet til DNT Nord-Østerdal
17.08	Østerdal Fuglehundklubb v/ Kasper Slettan	Kart over områder brukt til hundepøver
19.08	Romerike Fuglehundklubb v/Thomas Tollefsen	Kart over områder brukt til hundepøver
20.08	Hedmark og Oppland Fuglehundklubb v/Lars Perry Øie	Kart over områder brukt til hundepøver

I innspillene som er kommet inn løftes flere bekymringer frem. Nedbeiting av «kvitmåssan», den kvite laven som er definerende for fjellområdet, er en særlig bekymring. Motorferdsel og støy er også viktige momenter som blir løftet frem. Flere ønsker også svar på om det blir restriksjoner på bruk av hund i området i fremtiden. Jakt er en viktig identitetsmarkør for flere, og hvordan jakt og viltressursene påvirkes, ønskes redegjort for.

5.4 Tiltaks- og influensområdet

Tiltaksområdet er området som er avsatt til tilleggsbeite. I tillegg skal det utredes et område der en også kan vente virkninger for friluftslivet. I denne saken er likevel influensområdet avgrenset etter hvor tiltaksområdet er planlagt, da alle fysiske arealbeslag er planlagt langt inne i tiltaksområdet, og visuelle virkninger er ventet å være små utenfor tiltaksområdet (Figur 5-4).

Figur 5-4: Tiltaks- og utredningsområde for fagtema friluftsliv.

Det kan imidlertid bli endringer i ferdsel i nærliggende friluftslivsområder som følge av at folk velger andre turmål eller føler seg fortrent som følge av driften. Denne effekten og disse områdene er omtalt i kapittel 7.2.11 *Fortrengelse og bruk av nærliggende områder*.

5.5 Utfyllende om nullalternativet i denne utredningen

For vurdering av hvordan tiltaket kan påvirke friluftsliv er det av betydning å kjenne til den faktiske beitebruken i området i dag.

Tilleggsområdet er utenfor det definerte samiske reinbeiteområdet, og utgangspunktet er at Håmmålsfjellet-Sålekinna ikke skal benyttes som beiteområde for rein. Likevel forekommer det årlig at rein fra Femund sijte trekker inn i tilleggsområdet. Antall rein og hvor lenge reinen oppholder seg i området varierer fra år til år, men det er ikke uvanlig at over tusen rein kan oppholde seg i området i løpet av sen høst og tidlig vinter. Femund sijte har påpekt at de ikke klarer å forhindre at rein trekker inn i området før driftsforholdene muliggjør dette (skuterføre). Situasjonen er godt kjent og bekreftet overfor Norconsult av reindriftsnæringen, berørte grunneiere og offentlig forvaltning.

I denne utredningen legges det til grunn at det i praksis årlig trekker rein fra Femund sijte inn i tilleggsområdet.

5.6 Usikkerhet

Metodikken M-1941 er i utgangspunktet tilpasset utbyggingsprosjekter (utbygging av infrastruktur, kraftverk, industri eller andre typer utbygginger). Tiltakene som utredes er da (som regel) permanente, og virkningene kan oppleves hver dag, hele året. Tilretteleggingen for vinterbeite for rein medfører noen permanente inngrep (gjerdeanlegg, gjeterhytter og veiutvidelse), mens den største påvirkningen knyttet til selve reindriften vil påvirke området i deler av året. Norconsult er ikke kjent med at det er gjennomført utredninger av tilsvarende prosjekter tidligere, og det mangler derfor erfaringsgrunnlag. Det er dermed knyttet usikkerhet til hvordan reindriften vil påvirke friluftslivet, på både kort og lang sikt. Dialog med lokale interessenter har vært viktig for å kartlegge hvilke problemstillinger som kan være aktuelle.

Samiske reindriftsutøvere har innenfor det samiske reinbeiteområdet rett til å drive jakt, fangst og fiske på statsgrunn, på samme vilkår og regler som fastboende. Rettigheten gjelder i utgangspunktet ikke på privat grunn. I dette utredningsarbeidet er det lagt til grunn at tiltaksområdet ikke innlemmes i det samiske reindriftsområdet. Tilleggsområdets framtidige juridiske status i forhold til reindriftsloven er på det nåværende tidspunkt uavklart. Det vil derfor være noe usikkerhet om hvilke jakt- og fangstrettigheter reindriften vil få, uten at denne usikkerheten er ventet å påvirke den samla vurderingen for friluftslivet.

6 Delområder og verdivurdering

6.1 Beskrivelse av dagens situasjon i tiltaks- og influensområdet

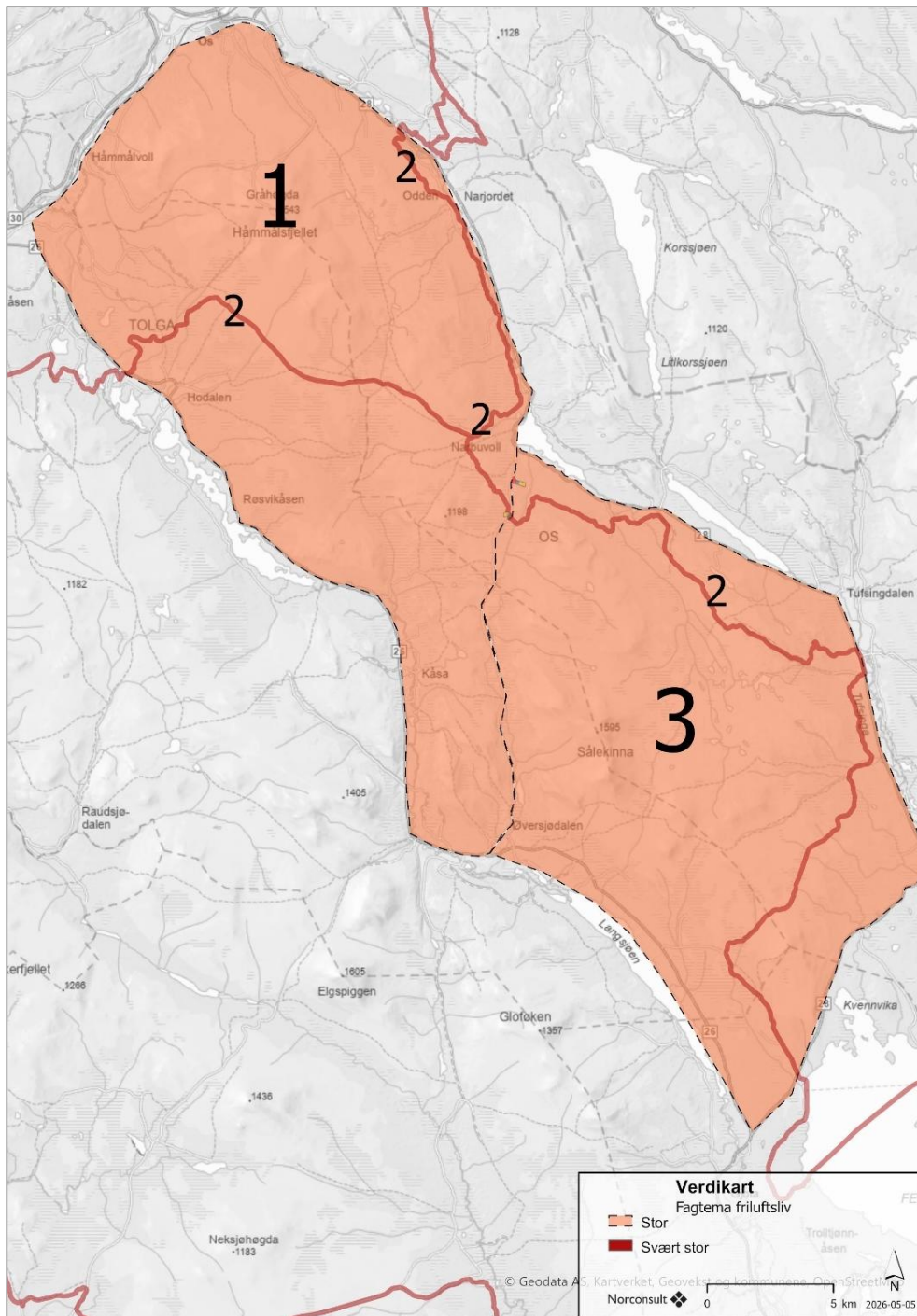
Håmmålsfjellet og Sålekinna ligger i en fjellregion der dalfører og topper ligger høyt over havet. Landskapet er åpent og preget av lange siktlinjer. I dalførene er det mye furuskog som gror på skrinne mark. Mot øst ligger Femundsmarka nasjonalpark, der mange går på tur og padler for å oppleve villmark. Sørøver ligger Sølén landskapsvernområde, med karakteristiske topper. Mot vest og nord ligger flere nasjonalparker og landskapsvernområder som Rondane, Knutshø og Forollhogna. Folk i regionen bor gjerne der fordi de er opptatt av friluftsliv, og det er sjelden lang vei enten til fjells eller til skogs. Naturen er tett på, og tilreisende kommer hit for å oppleve stillhet og ro. Friluftslivet står sterkt, og tilgangen på natur gjør at folk blir boende i bygdene, til tross for at skoler og butikker forsvinner. Røros er knutepunktet i regionen med flyplass og verdensarvstatus, og her starter også Femundløpet.

I dalførene rundt tiltaksområdet er særlig fiske populært. I Tufsingdalen kan en fiske i store deler av dalføret. Narbuvoll Grunneierlag selger fiskekort for Narsjøen og deler av Nøra. Os fjellstyre formidler fiskekort sørøver på strekningen fra Siksjøen til Femunden. Øverst i dalføret er Nøra dekket av fiskekortet til Os-Erlia Elvelag SA. Kortet dekker også deler av Glåma ned mot Tolga. I Hodalen selger Hodalen grunneierlag fiskekort for Drengen, og Hodalen Utmarkslag formidler fiskekort for Hodalssjøene ned til Storsjøen. Området er naturskjønt, og her kan en kroke både ørret, gjedde, abbor, sik, lake og harr. Fluefiske er også populært.

Klimaendringene har begynt å gjøre seg gjeldende i fjellområdene. En ser allerede at snøen legger seg senere og våren kommer tidligere. Flere steder ser en at det ikke er snø før i januar for å kunne kjøre skiløyper.

6.2 Verdivurdering av delområder

Tre delområder vurderes i utredningen; 1: Håmmålsfjellet, 2: Femundløpet og hundekjøring (trasé), og 3: Sålekinna. Disse er vist på kart i Figur 6-1.

Figur 6-1 Verdikart for fagtema friluftsliv.

6.2.1 Delområde 1: Håmmålsfjellet

Delområdet avgrenses av fv. 30 Rørosveien i nord, fv. 26 Hodalsveien i vest og fv. 28 Kopparleden i øst. Delområdet er avgrenset mot veien over Øversjødalsfjellet i sørøst.

Delområdet defineres som «utfartsområde» grunnet sin viktige funksjon som dagstuområde fra bygdene rundt fjellområdet. Delområdet kunne også blitt definert som «store turområder uten tilrettelegging» uten at dette hadde påvirket områdets verdi.

Skiløyper og skigåing

Det kjøres flere langrennsløyper i området (oversikt er vist i Figur 6-2, og er henvist til med nummerering i tekst under). Hodalen idrettslag har organisert kjøring av skiløyper siden 1970-tallet, og trimbøkene i området har flere tusen registreringer hver vinter. Vinterstid kjøres det flere løyper fra Hodalen (1). Rabbengrunden går østover fra Hodalen mot Rabbtjønna og er på over en mil. Denne runden kan kobles videre sammen med Bruengrunden. Det trækkes også løyper opp til Mosebua, som ligger mellom Hodalen og Gråhøgda. Her går det løyper videre østover mot Kvannåsen og Rabbengbua. På vårparten trækkes også «Vårløypa» under Håmmålsfjellet mot Narbuvoll. Løypene i Hodalen er relativt «snille» med relativt flatt terreng, og både skoler og andre kjører fra Tolga til Hodalen for å bruke løypene. Særlig flater landskapet ut når en kommer opp på Gråbeinsundegga.

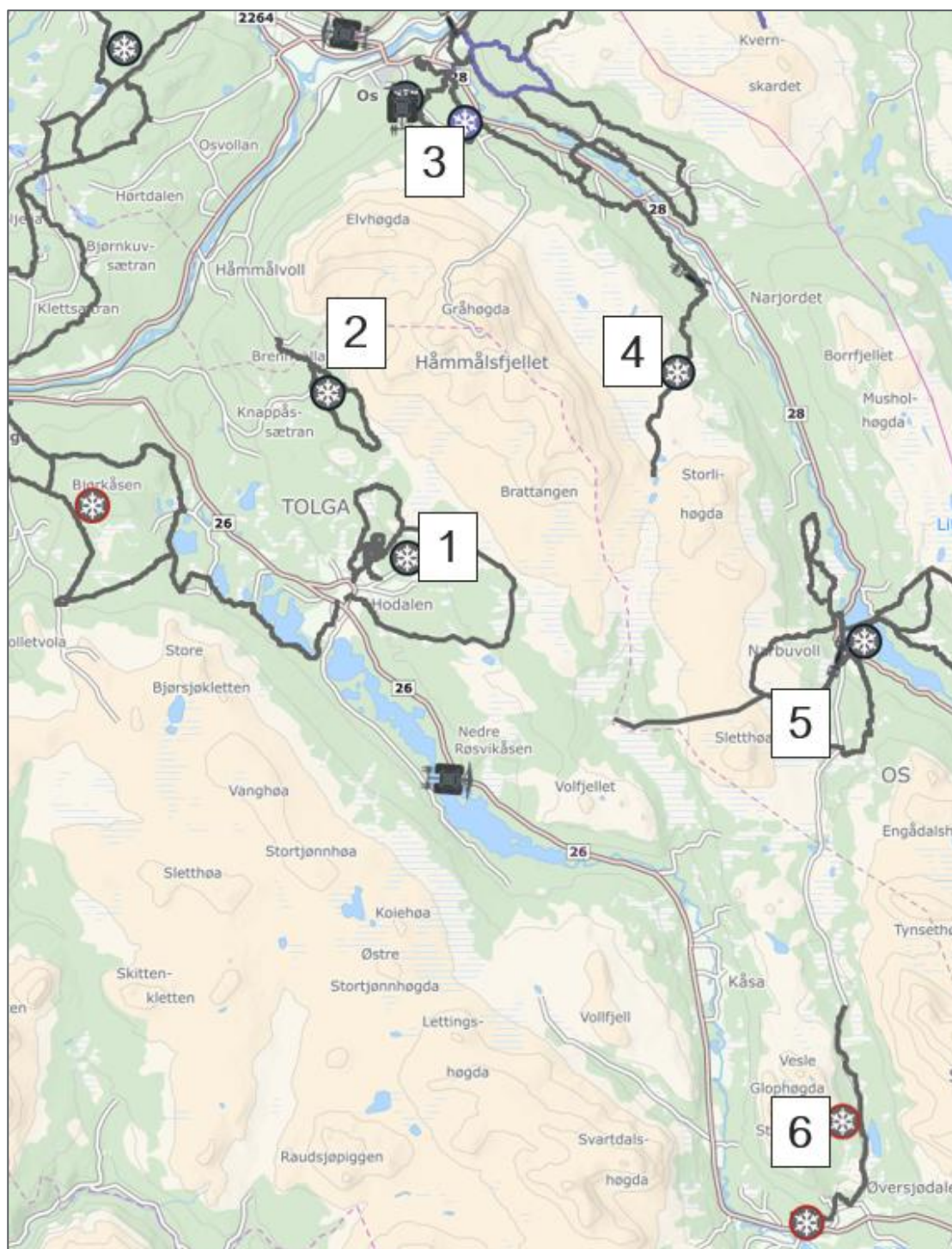
Fra Hummeldalen, som ligger noe lengre mot nord kjøres det løype på sørsiden av Skarvhøgda. Rundløypa fra parkeringsplassen er på vel 8 km (2).

Ved Os ligger TOS arena, som er et helårs skiskytteranlegg bygget av Os idrettslag (Os IL, 2026). Arenaen har 5 km asfaltert lysløype, og ved tilstrekkelig kulde legges det kunstsno i anlegget fra oktober. Fra anlegget kjøres det milevis med løyper sørover mot Nördalen og på begge sider av fv. 28. På UT.no er skiløypa som er i underkant av en mil lang «Halvmilenget» beskrevet som en lett løype i skogen, og god å bruke selv om været ikke er det beste. Denne løypa kan også startes fra Os skole. Fra skolen kan en gå direkte til TOS arena og videre inn i løypenettverket sørover (3).

Skuterløypene fra Narbuvoll kjøres med utgangspunkt i Narbuvoll kirke og Narbuvoll fjellstue. På Sporet er det beskrevet 30 km med løyper i området (4). Skiløypa som går i en sløyfe på begge sider av veien Øversjødalsfjellet går innom Engådalsbua, som er et populært turmål særlig vinterstid.

Fra Narjordet trækkes det en løype opp til Butjønna fra nord (5).

Inn Øversjødalen trækkes det løyper fra lysløypene som ligger ved samfunnshuset i Øversjødalen (6).

Figur 6-2: Skiløyper fra Skiappen.no i delområdet. Nummerering viser til stedsnavn omtalt tidligere i teksten.

Områdets bruk til ski knytter seg ikke bare til det preparerte løypenettverket. Over skoggrensa ligger det store, åpne vidder. På vårparten, når skaren fortsatt bærer, er det populært å gå enten med fjellski eller skøyte med langrennski innover viddene. Når været er godt og det er lenge lyst innbyr dette til lange skiturer

og store naturopplevelser (Figur 6-3). Mange går på langrennski fra Hodalen til Håmmålsfjellet, og bruker mye av terrenget videre østover mot veien mot Øversjødalsfjellet. Noen går også over Håmmålsfjellet og følger «ryggen» sørover over toppene helt til Sålekinna.

Figur 6-3: Landskapet innbyr til lange skiturer innover på skaren, som her fra en skitur i april 2026. Utsikt østover fra Veslehøgda mot Sigarbekkhøgda i venstre bildekant. Foto: Norconsult.

Ved Os ligger Røros alpinsenter. Anlegget har fem nedfarter og tre heiser, og er et snøsikkert skisenter. Skisenteret er åpent i helgene og hele påsken.

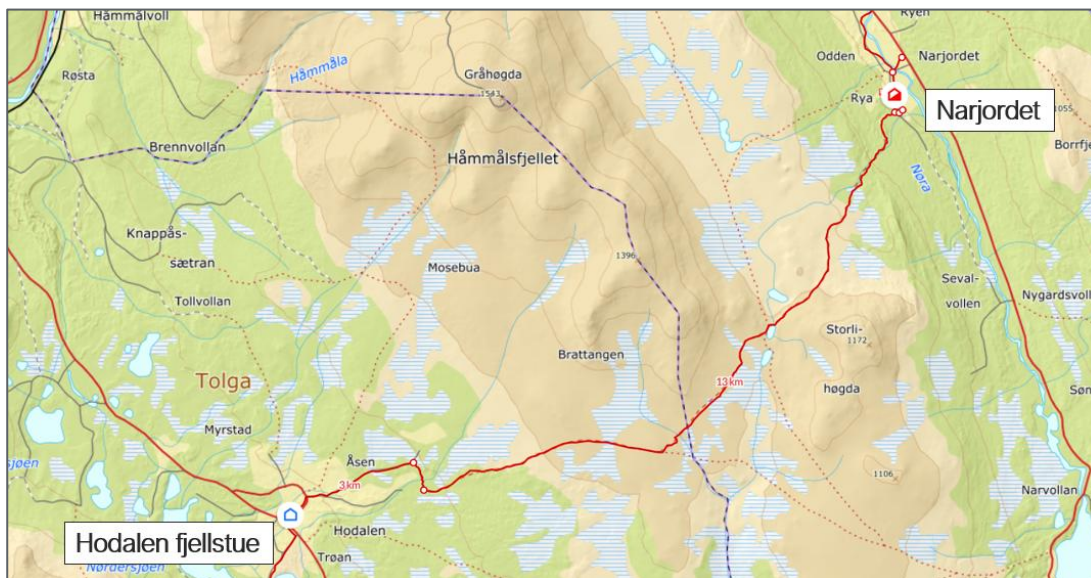
Hummelfjell/Gråhøgda er en markant topp fra Os og Røros. På toppen er det en gammel militær installasjon, og tidligere var det også taubane til toppen. Toppen kan nås på fjellski og langrennski, men noen bruker også randonee eller telemark. Toppen er værutsatt, og det kan bli raske omskiftninger i været. Det finnes ulike ruter til toppen vinterstid, blant annet fra Halvmilenget opp Verjåfaret fra Os-siden. Fra fylkesvei 28 er det brøytet til Halvmilenget, der det er parkeringsplass. Et annet populært alternativ er å starte ved Røros Alpinsenter Hummelfjell. Noen tar også heisen opp og går fra toppen av trekket, og i påsken er dette en særlig populær rute. En mulighet er også å gå løypa til Mosebuhøgda fra Hodalen, og følge ryggen opp til Gråhøgda. Det er flere ulike nedkjøringsmuligheter, både ned Verjåfaret og ned via høyde 1458 og Harrbekken (Basecamp, 2026).

Det er også noe kiting i området, særlig sørsiden Håmmålsfjellet.

Stinettverk

Mellom Hodalen fjellstue og Narjordet er det en 16 km lang turrute merket av DNT som går mellom Storlihøgda og Håmmålsfjellet (Figur 6-4).

I tillegg finnes det flere mil med umerkede stier, driftsveier og gamle vegfar som brukes til friluftsliv.

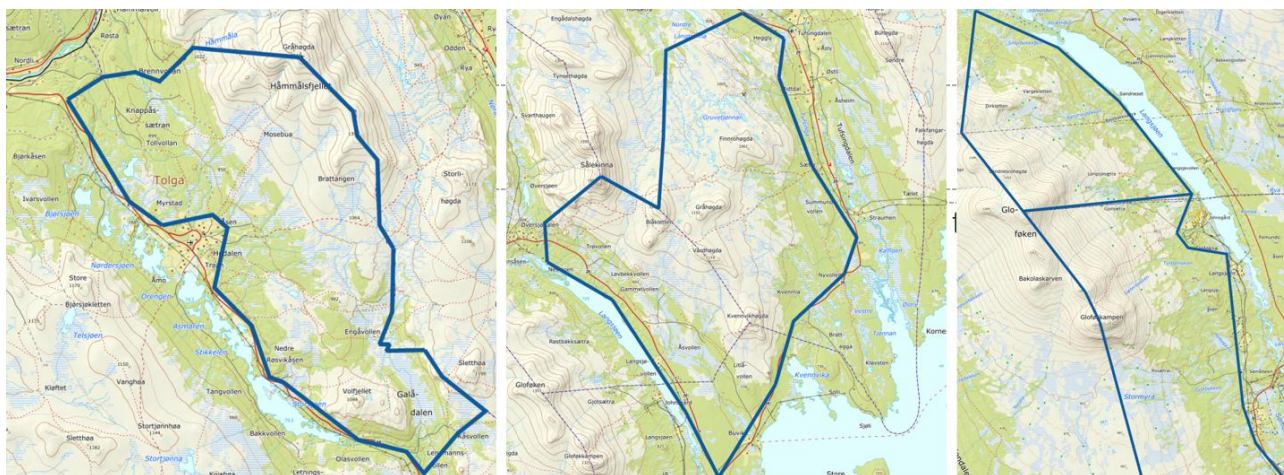
Figur 6-4: Merka DNT-rute mellom Hodalen fjellstue og Narjordet. Henter fra Ut.no

Når Hodalen Fjellstue er stengt, finnes det et ubetjent kvarter med 4 senger tilgjengelig med DNT-nøkkel. Hodalen Fjellstue brukes også som base for hundepøver, som er beskrevet i kapittelet under.

Ellefs plass er en DNT-hytte som ligger på sørsiden av Fv. 26 i Holøydalen. Hytta er bare åpen i sommersesongen, og er en omgjort enebolig med åtte sengeplasser.

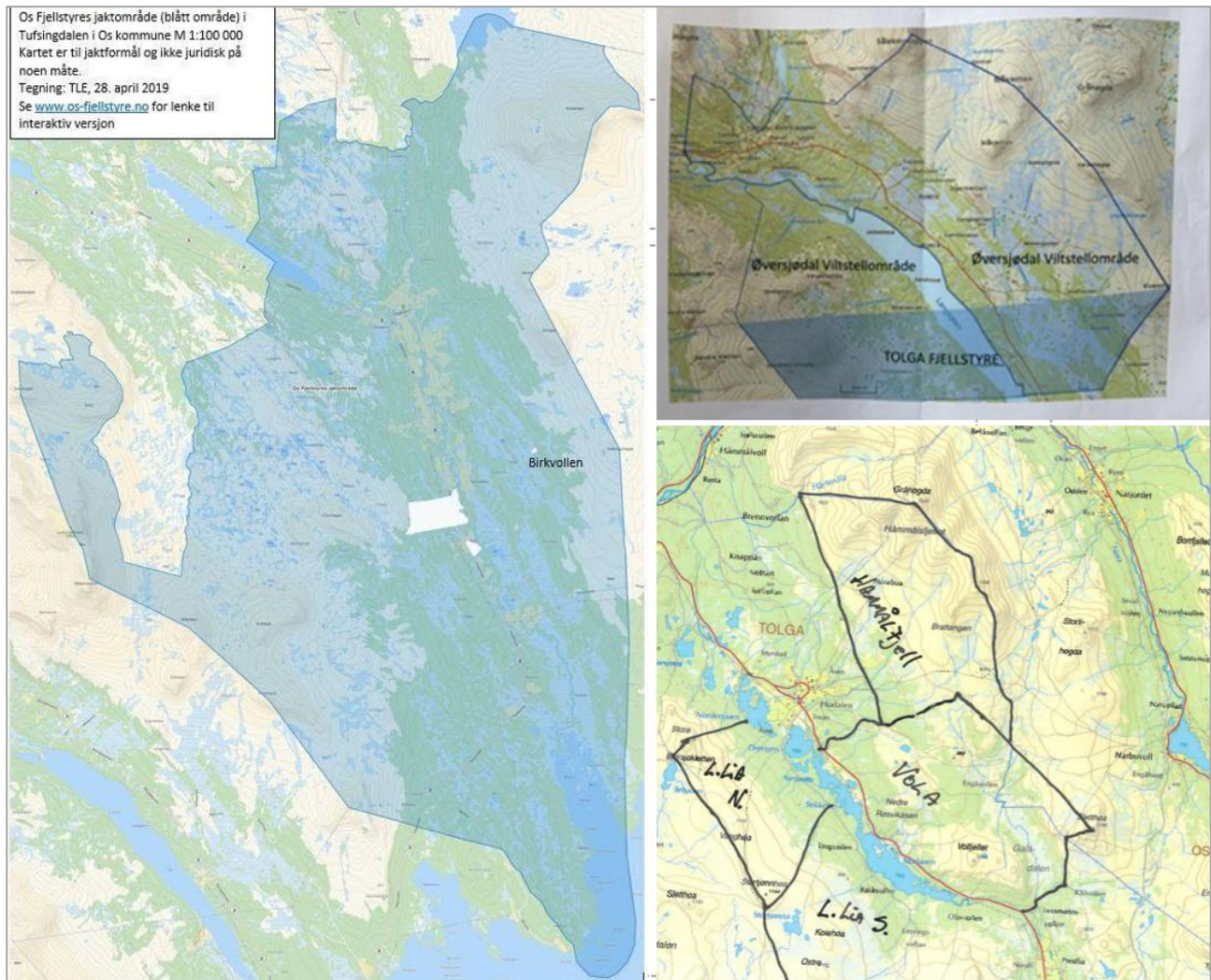
Aktivitet med fuglehund

Delområdet er også brukt til trening og konkurranser med hund. Hedmark og Oppland Fuglehundklubb holder jaktprøver i området årlig (Rolf Sevendals Minneløp), som normalt avvikles i slutten av mars måned (før 15. april). Da benyttes terrenget ved Håmmålsfjellet, samt ved Kåsa, Langsjøen og Røsvika (Hedmark og Oppland fuglehundklubb, 2024) Figur 6-5. Flere overnatter da på Johnsgård Turistsenter.

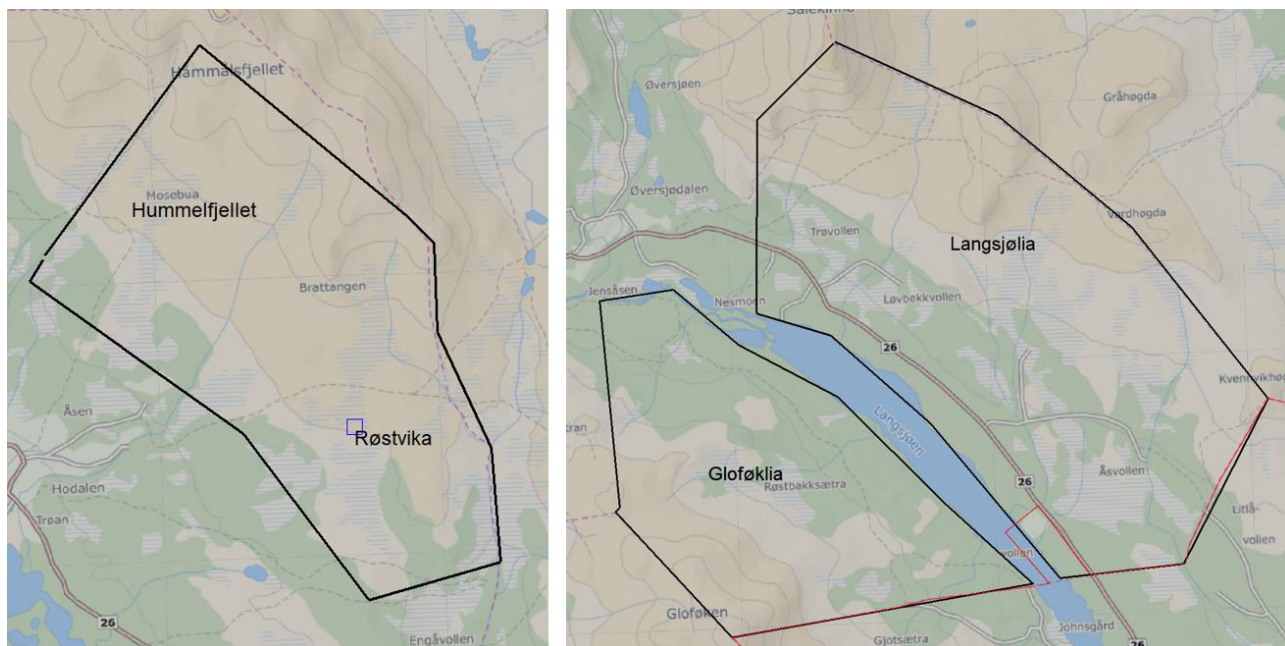
Figur 6-5: Kart over områder brukt til Rolf Sevendals minneløp. F.v.: Håmmålsfjellet, sør for Sålekinna og øst for Langsjøen (Hedmark og Oppland Fuglehundklubb, 2026).

Romerike Fuglehundklubb arrangerer også fuglehundprøve i Sømådalen, stort sett i mars hvert år, med base på Johnsgård Turistsenter. Klubben har arrangert prøver på vinteren siden 1992, og har avtale med fjellstyrene, grunneierlag, viltstellområder og private grunneiere. I Engerdal fjellstyre sitt område bruker klubben terreng ved Langsjølia/Kvenvikshøgda. I Os fjellstyre sitt område brukes området vest for fv.28. I Tolga brukes området fra kommunegrensa Engerdal til Hodalen (Figur 6-6). Tidligere har også det blitt brukt terreng på Narbuvoll, men dette er ikke brukt senere år (Hedmark og Oppland Fuglehundklubb, 2026).

Figur 6-6: Områder brukt for av Romerike fuglehundklubb. Venstre: Terreng vest for fv. 28 i Tufsingdalen brukes. Øverst til høyre: Terreng ved er Langsjølia/Kvenvikshøgda. Nederst til høyre: Terreng ved Håmmålsfjell (Romerike Fuglehundklubb, 2026).

Østerdal fuglehundklubb arrangerer årlig Bjørn Plassgårds minneløp, som er en vinterprøve for stående fuglehunder i området. Klubben har også brukt terreng i Håmmålsfjell til andre aktiviteter som klubbmesterskap, feltsamling for utdanning av dommerkandidater og hundeførere. I 2025 var det over 400 påmeldte ekipasjer til arrangementet som går over tre dager. Klubben har base på Hodalen fjellstue i tiden der prøven pågår. I tillegg til terrenget beskrevet for Hedmark og Oppland Fuglehundklubb, brukes også Letningslia (på vestsiden av fv. 26) til trening (Østerdal fuglehundklubb, 2025).

Figur 6-7: Terrenget brukt av for Bjørn Plassgårds minneløp. Hodalen til høyre, og terreng på begge sider av Langsjøen til høyre (Østerdal Fuglehundklubb, 2026)

Sykling

Fjellområdet brukes også til terrengsykling. En rute på 17 km fra Narbuvollen til Os er beskrevet på [trailguide.no](https://www.trailguide.no). Det er også beskrevet en sykkelstur fra Elvhøgda til Skitrekke, som beskrives som en flytsti. Her er det flott utsikt over det åpne landskapet. Det er også noe sykling utenfor området Håmmålsfjellet og Sålekinna. Flere ruter er lagt inn på [mtbmap.no](https://www.mtbmap.no), og turer er kartfestet sør i delområdet til både Sletthøa og Glopshøgda.

Jakt, fiske og høsting

Håmmålsfjell Sameie/Hodalen grunneierlag selger kort på rype både med og uten hund i terrenget rundt Håmmålsfjellet.

Dalsbygda jaktlag informerer om at hele utredningsområdet (inkludert delområde 3: Sålekinna) blir brukt av jegere og jakthundfolket store deler av året. Elgjakta står for en stor del av bruken av området, med opp mot 3.000 jegerdager i året. Det brukes mye løshund i jakten som drives i området. Jakt på småvilt og annet hjortevilt står for ca. 1.500 jegerdager, og predatorjakt for ca. 750-1.000 jaktdager. Rypetaksering, merkeprosjekter og jakthundtrening har et estimat på ca. 1.000-1.500 brukerdager. Jaktseasonen i området strekker seg fra 10. august til 15. april.

I delområdet finnes det flere jaktlag, og mange av de som bor i området driver med jakt. Mange har også hund(er) som brukes til jakt. Mange bor akkurat i dette området grunnet nærheten til jaktterreng og muligheten til å drive slikt friluftsliv store deler av året. Jakta er identitetsskapende, og viktig for at bygdene skal bestå. Mange supplerer jakta med fiske sommerstid. Noen deltar også på lisensjakt på jerv.

Løshundjakt etter elg er også en populær jaktform i området.

I området finnes det rike multeforekomster, og det høstes både urter, bær og noe sopp i området.

6.2.1.1 Oppsummering av verdier i delområde 1: Håmmålsfjellet

Brukerfrekvens

Delområdet brukes av flere, med innslag av regionale brukere. Verdikriteriet vurderes til «middels verdi» i henhold til anvendt metodikk.

Kvalitet

Delområdet har flere opplevelseskvaliteter knyttet til naturen og landskapet. Flere fjelltopper i delområdet reiser seg fra det omkringliggende landskapet. Fra Gråhøgda er det utsikt nordvestover til Sylan, sørover mot Sålekinna og vestover mot Tronfjell. På godværsdager kan man se helt til Snøhetta. Området er i stor grad inngrepsfritt, og i de sentrale delene av området er villmarksfølelsen større, med fravær av anleggsveier, kraftledninger og andre tekniske inngrep. Store deler av delområdet ligger innenfor det som regnes som inngrepsfri natur (mer enn 1 km unna tyngre tekniske inngrep). Radaranlegget på Gråhøgda er det største inngrepet i delområdet i dag, men dette anlegget har også en viss symbolverdi, på samme måte som tårnet på Tron og på Gaustatoppen. Inngrepet vektet derfor ikke inn særlig negativt for friluftslivet i dagens situasjon. Storslått utsikt og fravær av støy er noen av kvalitetene til området. Området er stort nok til å drive aktiviteter som skigåing, jakt og lengre turer. Området har en viss funksjon som sammenheng mellom friluftslivsområder i nord og sør. Det finnes flotte friluftsområder både nord og sør for dette området, men dette friluftslivsområdet er i en særstilling ved at det verken er reindrift eller villrein i området i dag. Dette gjør at ferdselsrestriksjoner knyttet til hensynet til villreinen ikke er like gjeldende og at området stort sett er skånet fra motorferdselen knyttet til reindrifta. Det bemerkes at enkelte år har tamrein fra Femunden vandret inn i delområdet. Verdikriteriet vurderes til «stor».

Betydning

Delområdet har en viss symbolverdi i lokal sammenheng, med Håmmålsfjellet som en markant topp som er synlig fra de omkringliggende dalførene. Området brukes noe i undervisningssammenheng av nærliggende skoler. Bruken av delområdet er i hovedsak lokale, men det er også noen tilreisende til delområdet fra nabobygdene og en del hytteiere. Verdikriteriet vurderes til «middels verdi» i henhold til anvendt metodikk.

Verdivurdering delområde 1: Håmmålsfjellet

Delområdet gis «stor verdi», der **kvalitetene** i delområdet er styrende for den samlede verdivurderingen. Verdien knyttes til at området har store naturopplevelseskvaliteter og fremstår i stor grad urørt.

6.2.2 Delområde 2: Femundløpet og hundekjøring

Femundløpet er regionens største idrettsarrangement og et av verdens mest anerkjente langdistanse hundeløp. Arrangementet går andre uken i februar og tiltrekker seg deltakere fra både inn- og utland og har stor betydning for reiseliv, lokalsamfunn og næringsliv i regionen. Løpet er en viktig driver for friluftslivet i området, og flere trener hund i løypene også utenfor konkurranse. Løpet er en viktig rekrutteringsarena for hundesport, og har en stor symbolverdi for hele regionen. Løypa går gjennom storslått natur, og binder sammen flere viktige friluftslivsområder. Delområdet defineres som «særlig kvalitetsområde», grunnet Femundløpets sterke symbolverdi nasjonalt og regionalt.

Hoveddelen av deltagerne er norske, men det er også en andel internasjonale deltagere, med både svenske, franske og tyske deltagere på startlistene. Arrangementet sendes på NRK, og har stor mediedekning lokalt i Innlandet. Femundløpet er som sådan også viktig for rekruttering til hundesporten.

Regionen er mye brukt til hundekjøring, og det er flere som har bosatt seg i regionen for å drive med akkurat dette. De trener i skuterløyper vinterstid, og på grusveien over Øversjødalsfjellet og gjennom Grådalen (nord for Tufsingdalen) sommerstid.

Femund trekkhundklubb bruker området ut fra Røros og omegn i stor grad. Det er stadige utfordringer rundt sameksistens og bruk av de samme områdene som reindrifta bruker i dag. Dialog er tidvis vanskelig mellom partene. Særlig blir områdene sør for Røros, mellom fv. 532 Femundsveien og fv. 28 Kopparleden trukket fram som områder der det stadig er utfordringer å få gjennomført hundekjøring.

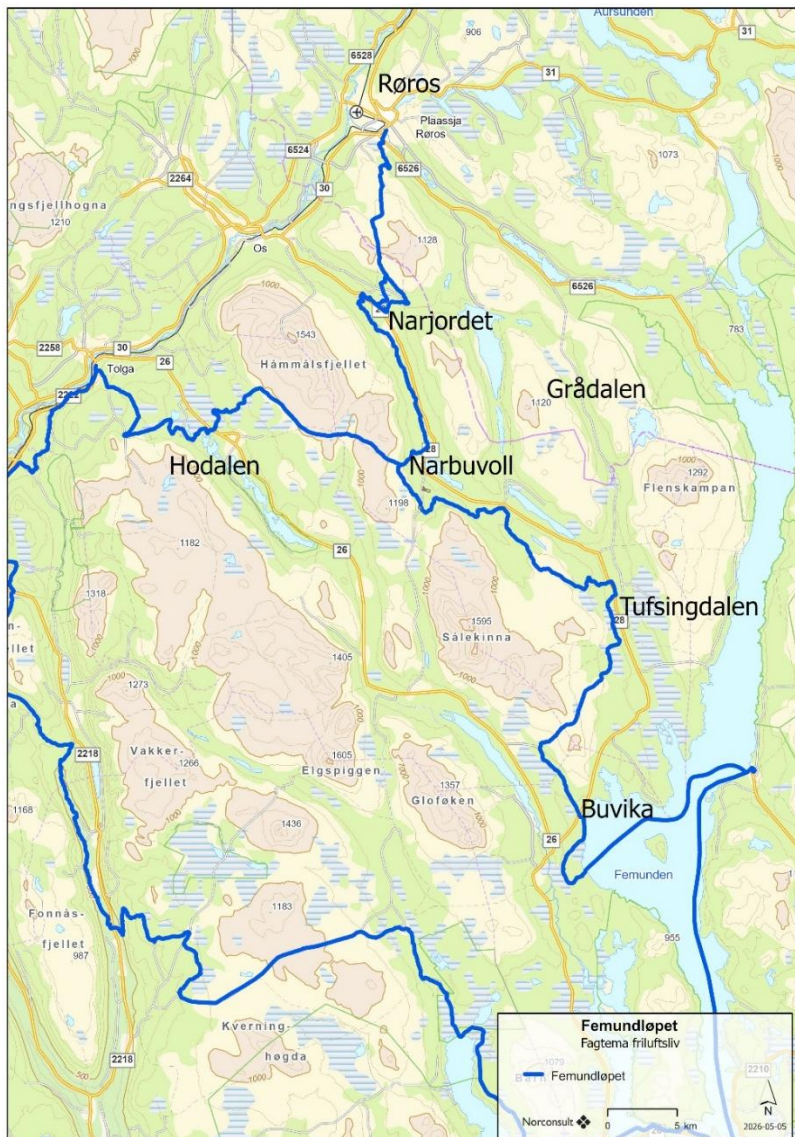
Trasé

Femundløpet er avhengig av å kunne trække traseen for løpet allerede i desember. Traseen kjøres med snøskuter. Preparering og pakking av snøen i løypa er nødvendig av dyrevelferdshensyn. Hundekjørere tar i bruk løypa så snart den begynner å trækkes, og bruker den jevnlig til trening. Løypa trækkes ellers gjennom vinteren fram til løpet går i februar. Femundløpet har dialog med vel 300 grunneiere i forkant av gjennomføringen av arrangementet. Ferdsel over innmark, bruk av snøskuter og andre forhold er viktige

punkter som avklares for å få gjennomført arrangementet.

Traseen for både 650 km, 450 km, 200 km og Femundløpet junior krysser fv. 28 Kopparleden nord for Narjordet, der traseen går parallelt med elva Nøra til Narbuvoll (Figur 6-8). Der går traseen opp i terrenget, krysser veien over Øversjødalsfjellet og er innom Engådalsbua, før den svinger seg ned mot Kvilvangen. Løypa går videre over Gråhøgda til sjekkpunkt Tufsingdalen. Ved Tufsingdalen snur 200 km og jr. og går mot Tolga igjen. Videre går løypa opp over fjellet mellom Vardhøgda og Kvennvikhøgda, før traseen går sørover til Buvika og videre derfra mot Elgå.

Senere kommer traseen inn i utredningsområdet vest for Hodalen. Løypa går gjennom skogen og opp i underkant av Mosebua, før den fortsetter under Veslehøgda videre mot Narbuvoll, der traseen følger den tidligere beskrevne løypa nordover mot Røros igjen.

Figur 6-8: Deler av traseen for Femundløpet slik den ble kjørt i 2026.

6.2.2.1 Oppsummering av verdier i delområde 2: Femundløpet og hundekjøring

Brukerfrekvens

Delområdet brukes av nasjonale og internasjonale brukere i en del av året. Stor andel lokale brukere innenfor hundesporten resten av året. Verdikriteriet vurderes til «svært stor» i henhold til metodikken.

Kvalitet

Delen av traseen som går gjennom utredningsområdet har en viktig funksjon som sammenheng mellom sjekkpunkter i løpet, og opprettholdelse av en sammenhengende trasé er viktig for å kunne arrangere løpet år etter år. Verdikriteriet vurderes til «svært stor» i henhold til metodikken.

Betydning

Området har en særlig symbolverdi i regional sammenheng, som en identitetsmarkør i regionen. Femundløpet har også en nasjonal symbolverdi, og er et av de løpene som folk utenfor sporten også kjenner navnet på. Løpet er viktig for rekrutteringa til sporten. Verdikriteriet vurderes til «svært stor» i henhold til metodikken.

Verdivurdering delområde 2: Femundløpet og hundekjøring

Delområdet gis «svært stor verdi», da verdikriteriene **brukerfrekvens, kvalitet og betydning** er vurdert til **å havne øverst på verdiskalaen**.

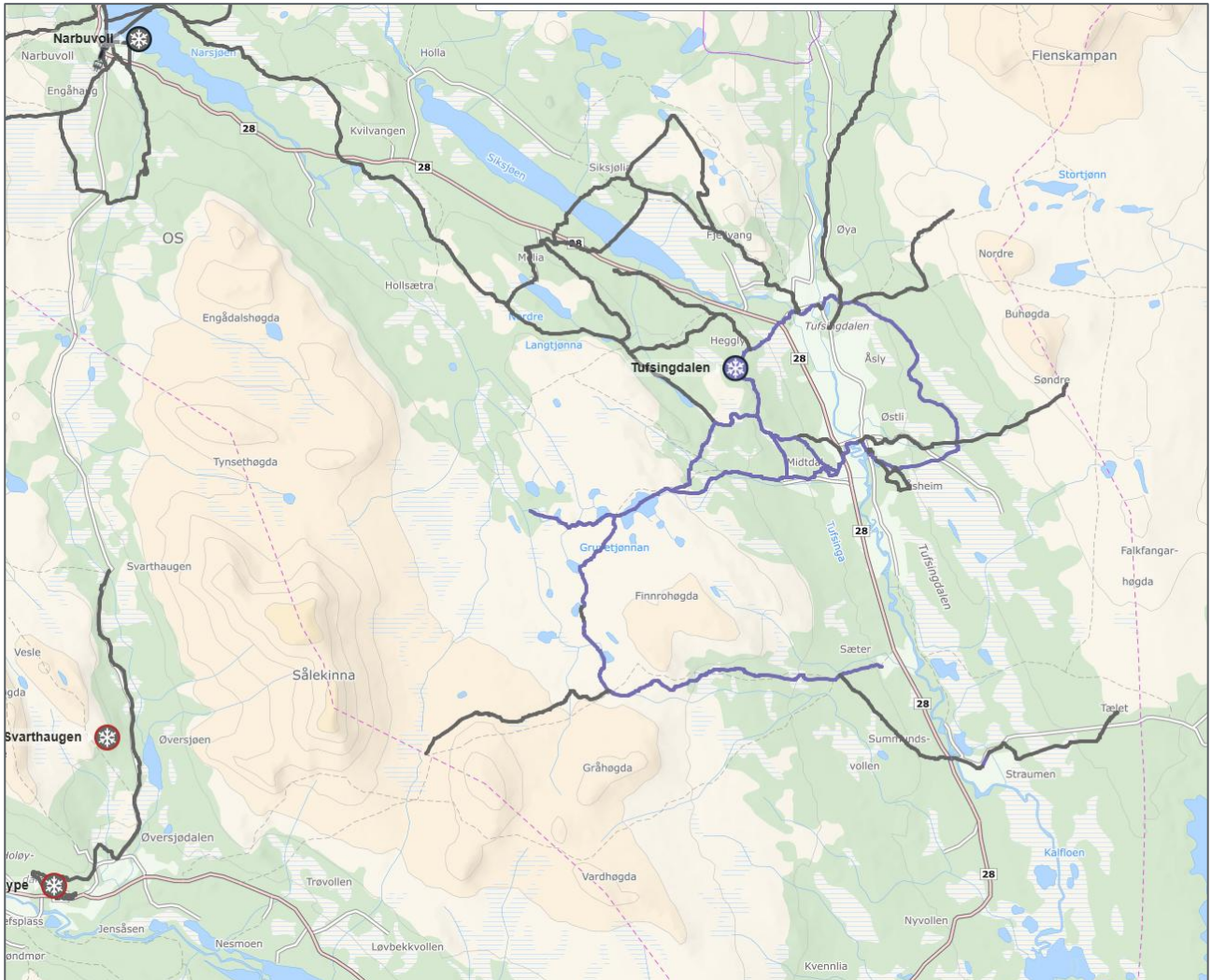
6.2.3 Delområde 3: Sålekinna

Delområdet avgrenses av veien over Øversjødalsfjellet i nord, fv. 26 Hodalsveien i vest og fv. 28 Kopparleden i øst og sør. Delområdet defineres som et «stort turområde uten tilrettelegging». Dette er et stort område som er inngrepsfritt og som en oppsøker for å oppleve stillhet og villmark.

Delområdet er lett tilgjengelig fra vegen over Øversjødalsfjellet. Sålekinna er et populært toppturfjell sør i utredningsområdet. Det er ikke mange gode fjell som egner seg til brattere skikjøring i området, men Sålekinna har både relativt kort anmarsj og mulighet for god snø. Toppen byr på skikjøring for fjellskikjørere, og renna på sørsida kan utfordre de som er dyktigere på ski.

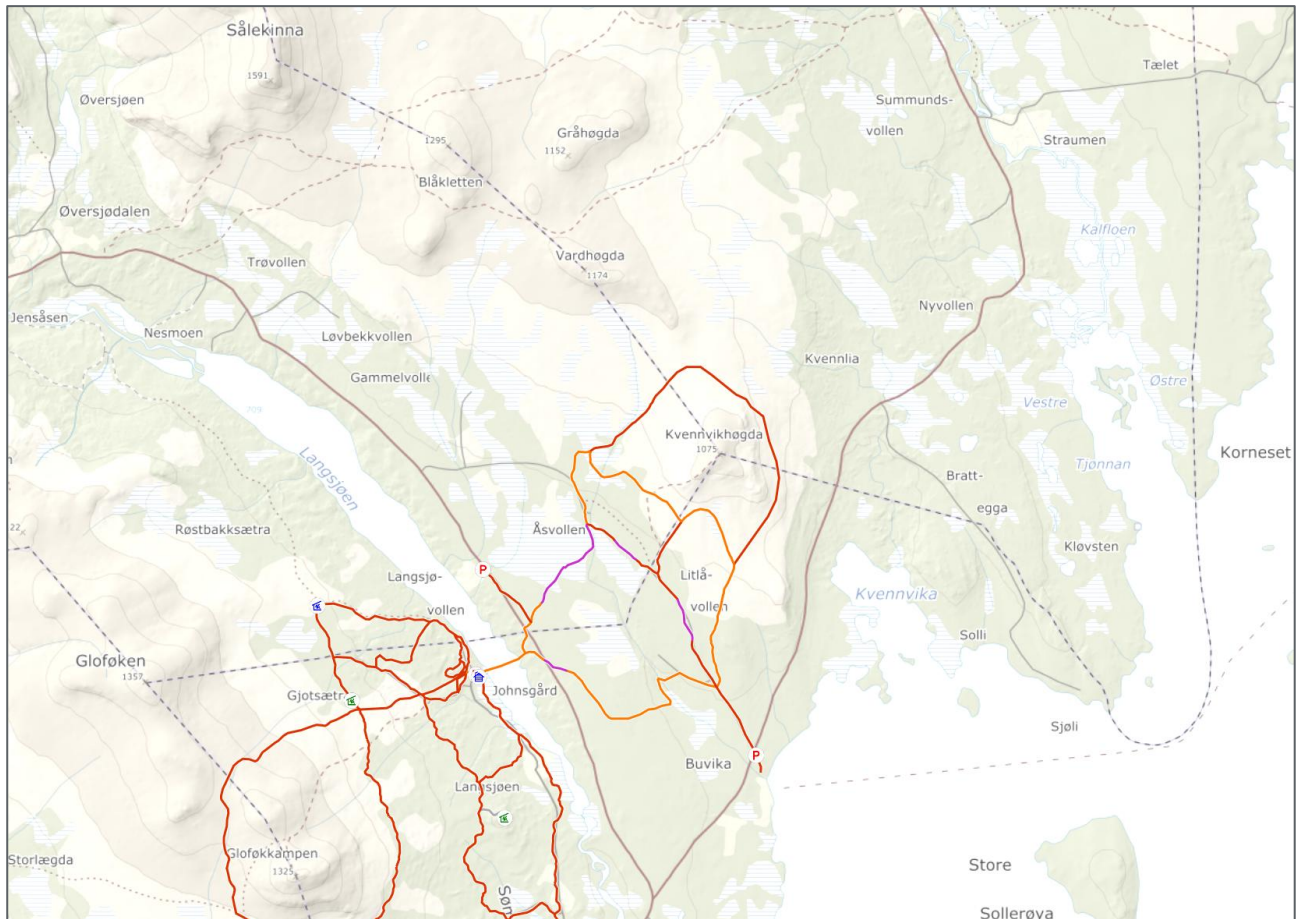
Ski og løypekjøring

Tufsingdal IL kjører flere skiløyper fra både Molia, Tufsingdalen og Kvilvangen (Figur 6-9). Løypene går nær Nordre og Søndre Langtjønna. Løypenettverket strekker seg her også opp til Gruvetjønna og inn til Kinnbua.

Figur 6-9: Løyper i delområdet Sålekinna som prepareres fra Tufsingdal-sida. Kart hentet fra skiappen.no.

Lengre sør i delområdet preparerer Johnsgård turistsenter skiløyper rundt Kvennvikhøgda (Figur 6-10). Her finnes det løyper både i skogen og over skoggrensa. Det er parkeringsmuligheter både ved Langsjøvollen og Buvika.

Figur 6-10: Løypenettverk fra Johnsgård turistsenter. Sålekinna i nord. Kart hentet fra løyper.net.

Bruk av terrenget utenfor løypene er også som beskrevet for delområde 1: Håmmålsfjellet, med turer på langrennsski eller fjellski på skaren utover våren.

Området er ellers inngrepsfritt, og innbyr til fjellskiturer utenfor preparerte løyper vinterstid. Området er stille og fredelig, og en får fort utsikt over det langstrakte landskapet etter hvert som en stiger i høyde.

Jakt og fiske

I området er det både jakt- og fiskemuligheter. Det foregår elgjakt på vestsida i Tufsingdalen, fra Kopparleden opp til Sålekinna. Kort formidles på inatur av Os fjellstyre. Det selges også kort for den sørlige delen av delområdet (Brattegga).

Fjellstyret formidler også fiskekort i deler av fjellområdet. Både Gruvetjønna, Godtjønna og Brattfalltjønna er populære fiskevann, og her drives det også isfiske vinterstid.

Os Fjellstyre selger kort for elgjakt på inatur.no for vestsida i Tufsingdalen. Fellingsprosenten har vært på rundt 75% de siste årene, og terrenget består av furu- og bjørkeskog med innslag av store myrområder.

Helt sør i utredningsområdet formidler Engerdal fjellstyre kort på smårovvilt i Statsallmenningen. Her kan det jakes rødrev, røyskatt og mår. Terrenget ligger sør for Kvennvikhøgda.

For småviltet starter jakttida i begynnelsen av september og varer til slutten av februar. For elg starter jakta i slutten av september og varer til jul. Bruken av området og antall jegerdager vil også være gjeldende for dette delområdet, som omtalt i kapittel 6.2.1.

Bruk av hund

Delområdet er også brukt til trening og konkurranser av hund. Hedmark og Oppland Fuglehundklubb holder jaktprøver i området årlig, som normalt avvikles i slutten av mars måned (før 15. april). Da benyttes terreng ved Håmmålsfjellet, samt ved Kåsa, Langsjøen og Røsvika (Hedmark og Oppland fuglehundklubb, 2024). Deltagerne har base ved Johnsgård turistsenter.

Det er i tillegg rasesamlinger for ulike trekkhundklubber på Johnsgård Turistsenter som bruker området.

Tilrettelegging

I Tufsingdalen ligger Sæter, en ubetjent turisthytte med fire sengeplasser. I Hodalen ligger Ellefsplass, der det er åtte sengeplasser. Mellom disse to turisthyttene går det to rødmerka løyper. En av løypene går sør for Blåkletten, mens en av løypene går nord for Blåkletten. Den nordlige ruta passerer like forbi Kinnbua ved Løvbekktjønnna.

I områdene finnes det også en rekke åpne koier og buer, som kan leies enten gjennom fjellstyrer eller privat.

Johnsgård Turistsenter driver reiselivsvirksomhet, men er også en friluftslivsaktør med preparering av skiløyper og guiding av turer. De har ca. 3500 gjestedøgn fra januar til påske, der samtlige bruker området til friluftsliv.

Narbuvooll grunneierlag drifter to buer, Engådalsbua og Harrbekkbua, samt gapahuken ved Langsanden. Engådalsbua har stått nord for Engådalshøgda i snart 40 år, og er populær vinterstid (Narbuvooll, 2026). De to øvrige buene ligger øst for Fv. 28.

Figur 6-11: Engådalsbua. Foto hentet fra Narbuvooll grunneierlag sine nettsider (Narbuvooll, 2026)

Kinnbua ligger mellom Blåkletten og Sålekinna og ble bygget i 1957. Bua står åpen hele året, og brukes blant annet som fiskebu sommertid og av fotturister som passerer på DNT-stien som går like ved (Figur 6-12). Bua ligger på en høyde over Løvbekktjørna og byr på flott utsikt over vannet og landskapet sørover. Hytta driftes av Kinnbuas venner, og ble pusset opp i 2005.

Figur 6-12. Kinnbua i april 2026. Foto: Norconsult.

Sæter (som nå midlertidig bare er en knøttebu) ligger ved rv. 28 i Tufsingdalen, og har fire sengeplasser.

6.2.3.1 Oppsummering av verdier i delområde 3: Sålekinna

Brukerfrekvens

Delområdet brukes av mange, men i hovedsak lokale. Det er innslag av regionale og nasjonale brukere deler av året. Verdikriteriet vurderes til «stor verdi» i henhold til anvendt metodikk.

Kvalitet

Kvalitetene til delområdet knytter seg til områdets urørthet, og fravær av inngrep og støy trekkes fram av flere interessenter som de viktigste kvalitetene til området. Dette er med på å trekke verdien på delområdet opp. Området er godt egnet for enkeltaktiviteter som topptur på ski med Sålekinna, og det finnes ikke så mange bratte fjell som dette i nærheten som egner seg til slik bruk. Området er noe tilrettelagt med noen åpne buer. Området er stort nok til å utøve flere av aktivitetene som drives her, som skiturer, fotturer og jakt.

Delområdet har også en viss funksjon som sammenheng mellom andre friluftslivsområder mot øst og vest. Verdikriteriet vurderes til «stor verdi» i henhold til anvendt metodikk.

Betydning

Delområdet har en viss symbolverdi, da med Sålekinna som en markant fjelltopp som er synlig fra deler av regionen. Området brukes noe i undervisningssammenheng, da gjerne med skoler eller lignende som tar inn på Johnsgård Turistsenter. Delområdet brukes av personer fra nærområdet og kommunen, men Sålekinna er også en topp som flere fra regionen kjører til for å gå på ski på. Verdikriteriet vurderes til «stor verdi» i henhold til anvendt metodikk.

Verdivurdering delområde 3: Sålekinna

Delområdet gis «stor verdi», der både **bruksfrekvens**, **kvalitetene** og **betydningen** til delområdet er styrende for den samlede verdivurderingen som er satt. Verdien knyttes blant annet til at området har store naturopplevelseskvaliteter og områdets bruk til topturer vinterstid.

6.3 Sammenstilling verdivurdering

Tre delområder er utredet for delområdet. To delområder er gitt stor verdi, et delområde er gitt svært stor verdi. Delområdene er oppsummert i Tabell 6-1 og vist på kart i **Feil! Fant ikke referanseilden..**

Tabell 6-1: Verdivurdering for friluftslivet.

Delområde	Områdetype	Verdi
1. Håmmålsfjellet	Utfartsområde	Stor
2. Femundløpet	Særlig kvalitetsområde	Svært stor
3: Sålekinna	Stort turområde uten tilrettelegging	Stor

7 Påvirkning og konsekvensvurdering i driftsfasen

Tiltaksområdet utredes for bruk i perioden fra 15. oktober til 30. april. Det er reindriftas aktivitet som er ventet å ha de største negative konsekvensene for friluftsliv, og virkningene som kan oppleves vinterstid beskrives derfor mest omgående. Mellom mai og oktober vil negative virkninger i hovedsak knytte seg til de fysiske tiltakene, som gjerdeanlegg og gjeterhytter, og eventuelle endringer i vegetasjon som følge av nedbeiting eller kjøreskader på utsatte steder.

7.1 Avgrensning av påvirkningsvurdering

Påvirkningen på friluftslivet vurderes innenfor de vurderte delområdene. Reindrifta skal drive innenfor utredningsområdet, som er vist i Figur 5-4. En konsekvensutredning skal utrede virkninger av et tiltak når det er i drift. Normaldriften vil være at reindrifta driver innenfor grensene som er utredet. Det vil likevel være episoder der rein kan trekke ut av tiltaksområdet eller blir stående i området etter samling. På lik linje som at noen av og til opplever bruk av snøskuter i områder der en ikke forventer det i dag (som nyttekjøring, dispensasjon eller gjennom Røde Kors), kan en også forvente i fremtiden at det kan være enkelthendelser der en opplever forstyrrelser fra motorferdsel utenfor området der reindrifta driver til daglig. Virkninger for friluftslivet utover de vurderte delområdene er beskrevet mer inngående i kapittel 7.2.11 *Fortrengelse og bruk av nærliggende områder*.

7.2 Overordnet vurdering av virkninger for friluftslivet

De fysiske inngrepene som utredes i denne utredningen knytter seg til gjeterhytter, veiutvidelse og gjerdeanlegg. To hytter er planlagt i urørt natur. Disse hyttene vil trolig ikke skille seg nevneverdig ut fra de hyttene som finnes i fjellområdet allerede, men kan om mulig bli noe større enn de private eller åpne buene som finnes der i dag. Isolert sett er derfor ikke de visuelle virkningene av disse hyttene store, og de vil heller ikke være til særlig hinder for friluftslivet som finnes i dag. Lokale som får hyttene tett på egne private hytter kan oppleve dette som en ulempe, men dette er i utgangspunktet en påvirkning på private interesser og ikke på allment friluftsliv.

Gjerdeanleggene vil ta større plass og ligge tett på veien over Øversjødalsfjellet. Inngrepene her vil være vesentlig større enn hyttene. Beitehagen og gjerdeanlegget vil være de mest arealkrevende inngrepene, men disse vil ikke føre til særlige terrenginngrep, og terrenget vil trolig kunne tilbakeføres når anleggene fjernes (se kapittel 4.1 *Generelt om gjerdeanlegg i reindrifta*). Parkeringsplassene og bygningene som må bygges i tilknytning til beitehagen vil imidlertid ha større virkninger for friluftslivet. I området for parkering og bygg må terrenget planeres, og det vil settes opp bygninger og lagerbygg med tilgang til strøm og vann. Inngrepene som gjøres her vil derfor fremstå som mer permanente. Gjerdeanleggene vil ligge tett på eksisterende inngrep med veien over fjellet, der det uansett er motorferdsel sommertid. Selve gjerdeanlegget vil være et sted der de som driver friluftsliv ikke vil kunne oppholde seg, men terrenginngrepene vil være begrensede, og det vil fremdeles være mulig å se gjennom gjerdene. Fra avstand vil derfor visuelle virkningene av gjerdene være begrenset, og trolig vil parkeringsplass og hytter være det som fanger blikket. Hvordan visuelle virkninger vil være fra anleggene er ytterligere beskrevet i kapittel 7.2.4 *Landskapsuttrykk*.

Fravær av støy, samt inngrepsfriheten i området, trekkes fram av flere som de største kvalitetene i områdene som utredes. Reindrifta skal drive næring i området som utredes, og er avhengig av å kunne bo og drive i området. De er også avhengig av å kunne kjøre med snøskuter og bruke hund hele året, og bruker også tidvis andre kjøretøy eller hjelpemidler som droner eller helikopter. Reindrift med motorferdsel og bruk av hund er den påvirkningen som er ventet å ha størst betydning for friluftslivet. Virkningene av drifta gjennom vinteren er vurdert å være større enn de fysiske inngrepene knyttet til gjeterhytter og gjerdeanlegg, som vil være der hele året.

I en utredning som dette er det flere forhold som kan påvirke friluftslivet. Disse forholdene er gjort rede for i de etterfølgende kapitlene. Forholdene som listes opp i dette delkapittelet vil være gjeldende for alle de vurderte delområdene som omtales videre i kapittel 7.3. Det gjøres derfor en forenklet vurdering av delområdene og det vises til de generelle virkningene som er omtalt under her.

7.2.1 Motorferdsel

Snøskuterbruk

På snøføre benytter reindrifta snøskuter i all aktivitet knyttet til gjeting, samling og flytting av rein. Størstedelen av aktiviteten skjer i forbindelse med gjeting eller tilsyn. Kjøring foregår da daglig ut fra hvor det er lettest å komme seg til, enten fra nærmeste vinterbrøytet veg eller fra gjeterhytte til det område hvor flokken befinner seg. Under gode beiteforhold kan det forventes mindre kjøring, da reinen i større grad holder seg i ro i de primære beiteområdene, som er over tregrensen. Kjøringa vil da oppleves som lite intens. Under tilsyn vil gjeting foregå ved lave hastigheter og dermed avgi mindre støy.

Under dårlige beiteforhold vil behovet for gjeting (og dermed skuterkjøring) øke, da reinen sprer seg i mindre flokker på jakt etter tilgjengelig beite. I tillegg kan den være vanskeligere å holde reinen i det beiteområdet man ønsker, og den må dermed gjetes mer. Kjøringa blir da ofte konsentrert til laveliggende områder i skog og nær bebyggelse og landbruksområder, hvor det er tilgjengelig beite. Reindrifta er avhengig av å kjøre snøskuter i hele området, men også tidvis utenfor området for å hente inn rein. Under normal drift vil det være 2-3 skutere per gruppe, men ved samling eller andre arbeidskrevende operasjoner vil det være vesentlig flere i aksjon. De som ferdes i fjellet vil derfor oppleve motorferdsel i områder som tidligere har vært uten forstyrrelser.

Snøskuter skaper støy, og kan virke forstyrrende for de som driver friluftsliv for å oppleve stillhet og miljøforandring. Ved planlegging av snøskuterløyper opererer direktoratet (Miljødirektoratet, 2018) med en minsteavstand/buffersone på 450 m (svarende til et A-vektet maksimalt lydtryknivå på 40 dB) til svært viktige eller viktige friluftsområder. Til bebyggelse er minsteavstand på buffersone 60 m (svarende typisk til et A-vektet maksimalt lydtryknivå på 60 dB). Men direktoratet skriver også:

«Under mange forhold vil støyutbredelsen fra snøskuter være langt mindre enn de anbefalte minsteavstandene tilsier, mens under enkelte omstendigheter kan rekkevidden av støy også være større».

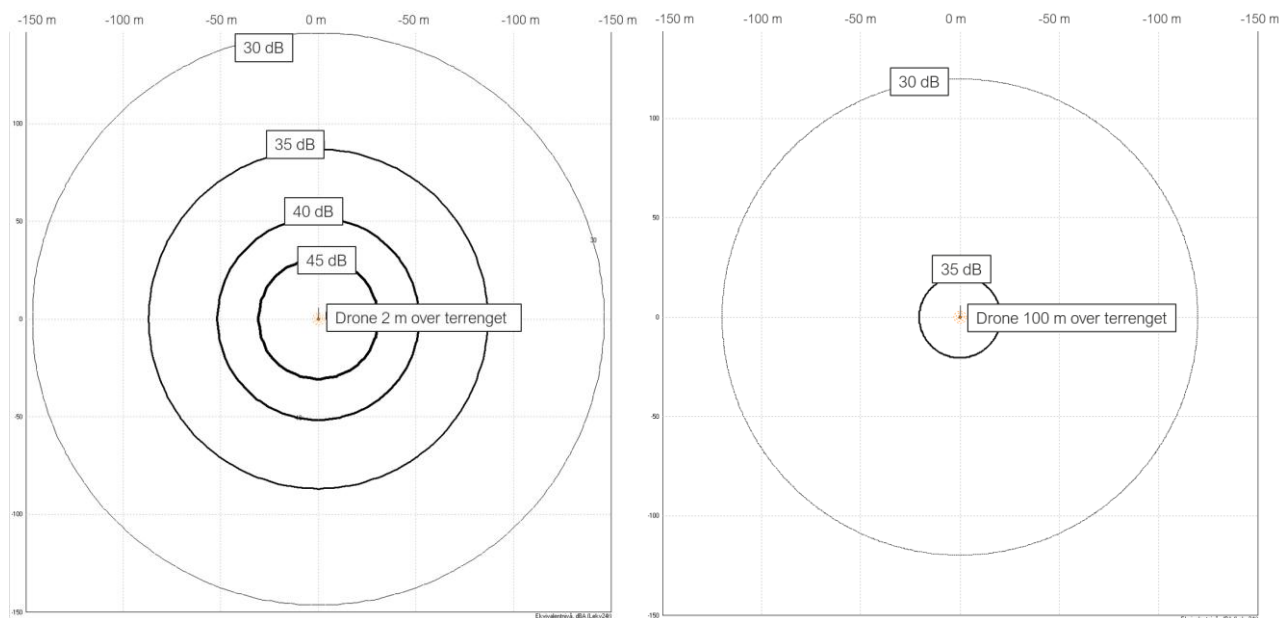
En arbeidssnøskuter med forbrenningsmotor og middels gasspådrag vil være *godt hørbar* (her definert som et A-vektet lydtryknivå 40 dB) 500-800 m unna, avhengig av mange faktorer, bl.a. underlag, terreng og værforhold. Avstanden ut til der skuteren er *merkbar* (her definert som et A-vektet lydtryknivå på 30 dB) vil variere svært mye mer med f.eks. underlaget, terrenget og værforholdene, men kan være typisk 2-5 km.

Støy i områder som brukes til friluftsliv gjør at områdene kan oppleves som mindre attraktive. Friluftsliv er definert som miljøforandring og naturopplevelse, og det å høre en snøskuter eller bli forstyrret av motorferdsel kan gjøre at naturopplevelsen blir redusert. Snøskutere med elektrisk framdrift finnes, og blir brukt her i landet. Disse støyer minimalt, og kan kanskje være aktuelle å bruke i reindrift i framtiden. Om reingjeting krever støyende snøskutere for å lede reinen, kan elektriske snøskutere til reindrift forsynes med egnet lydkilde (horn, høyttaler, el.l.) som kan slås på når det trengs. På den måten kan en unngå *unødig* støy ved at skuteren lager lyd/støy bare under selve gjetingen. Slike stillegående snøskutere kan øge gi fordeler i sårbare perioder for reinen, f.eks. i forbindelse med kalving.

Dronebruk

Drone med kamera (vanlig og/eller IR/termisk) er et vanlig hjelpemiddel i reindrifta. Droner brukes til å føre tilsyn med flokken og til en viss grad flytte med reinen. Droner kan redusere reindriftns behov for motorferdsel på bakken.

Dronebruk vil som for snøskuter medføre forstyrrelser for de som driver friluftsliv i området, men da i hovedsak dersom den som driver friluftsliv er relativt nær dronen. Dronelyd er ofte preget av tydelige toner (topper i lydspekteret), som stammer fra bladpasseringsfrekvensen til rotorbladene. Typisk frekvensområde for disse tonene er 100-300 Hz, men gjerne med overharmoniske toner opp til 2 kHz. Droner kan også gi «beating», som kan øke reaksjonen på støyen. En drone med lydeffektnivå på $L_{WA} = 87$ dB (dronen Autel EVO Max 4T, eller tilsvarende) vil gi et A-vektet lydtryknivå på om lag 30 dB (svarende til merkbar støy, se kommentaren til snøskuterstøy) i en avstand på 150 m når dronen flyr like over bakken. Når dronen flyr høyere minker støyen nede på bakken (Figur 7-1)

Figur 7-1: Til venstre: Støykoter for flyging 2 m over akustisk mykt terreng med drone Autel EVO Max 4T. Støykoter for A-vektet lydtryknivå på 30 dB, 35 dB, 40 dB og 45 dB er vist.

Til høyre: Støykoter for flyging 100 m over akustisk mykt terreng med drone Autel EVO Max 4T. Støykoter for A-vektet lydtryknivå på 30 dB og 35 dB er vist.

Bruk av barmarkskjøretøy

I utgangspunktet er barmarkskjøretøy med sekshjuling eller motorsykkel lite aktuelt. Det skal ikke mye snø og frost til før snøskuter er et bedre hjelpemiddel enn barmarkskjøretøy. Barmarkskjøretøy kan likevel gi kjøreskader, som igjen er med på å forringe naturverdiene i et område.

Helikopterbruk

Helikopter brukes i reindrifta, spesielt ved flytting i utfordrende terreng, og gjerne ved inntak i gjerdet. Vinterføret og terrengets beskaffenhet medfører sannsynligvis at bruk av snøskuter er tilstrekkelig under de fleste forhold, men helikopter kan bli aktuelt å bruke ved behov.

Helikopter er støyende og vil dessuten være synlig fra langt unna. I de tilfeller der en må bruke helikopter i gjetinga vil derfor store områder være mindre attraktive å bruke for friluftslivet. Bruk av helikopter kan også ha virkninger for de som bruker friluftsområder lengre borte fra tiltaksområdet, da lyden bærer godt gjennom lufta og over dalførene. Helikoptertypen Airbus H125 / Eurocopter AS350 er mye brukt i reindrift. Her er det lagt til grunn et lydeffektnivå for denne helikoptertypen på LWA = 129 dB i aktuelle operasjoner for gjeting. Et slikt helikopter vil gi et A-vektet lydtrykknivå på 500 m avstand på om lag 60 dB når det brukes til gjeting 100 m over bakken. Et A-vektet lydtrykknivå på 60 dB svarer om lag til lydtrykknivået 1 m borte fra en snakkende person, altså lydtrykknivået i en vanlig samtale. En må gjerne 2-3 km ut før lydtrykknivået har falt til godt hørbart nivå (40 dB) og enda lengre ut før støyen fra helikopteret ikke lengre er merkbar.

Dispensasjon for snøskuterkjøring for andre

Reindrift skal, sammen med andre interesser, hensyntas ved dispensasjoner for kjøring med snøskuter. Vanlige hensyn er vilkår knyttet til faste traseer, antall turer og sluttdato for kjøring i kalvingsområder. I tillegg skal ikke snøskuterløyper legges i områder hvor de er til vesentlig skade eller ulempe for reindrifta.

7.2.2 Allemannsretten

Reindrift legger ingen begrensning på allemannsretten og allmenn ferdsel i utmarka. Folk vil derfor kunne ferdes i fjellområdet som før.

7.2.3 Bruk av hund i områder med tamrein

De generelle reglene om aktsomhet i hundeloven ved løs hund gjelder også av hensyn til tamrein (hundelovens § 4 og reindriftslovens § 65 første ledd). Reindriftsloven § 65 sier:

«De som ferdes i område hvor rein beiter, plikter å vise hensyn og opptre med varsomhet slik at reinen ikke unødig uroes eller skremmes under beiting, flytting mv. Særlig hensyn skal vises i forbindelse med reinens brunsttid, kalving, merking, skilling og slakting.»

Statsforvalteren kan innføre ekstraordinær båndtvang for hund av hensyn til tamrein når hensyn tilsier det (hundeloven § 7). I områder der tamrein lovlig beiter, skal hundeholderen se til at hunden ikke unødig uroer eller skremmer rein, selv om den er under kontroll eller er bundet. Reinens eier kan kreve at en hund som uroer rein, blir holdt innestengt mens rein blir flyttet forbi bosted, seter eller hytte.

Kommunen har kun myndighet til å innføre båndtvang av hensyn til vilt. I de fleste tilfeller vil behovet for ekstraordinær båndtvang av hensyn til tamrein ofte sammenfalle med behovet for ekstraordinær båndtvang av hensyn til andre hjortevilt. Den største utfordringen med hunder i Trøndelag er knyttet til løshundjakt på elg i områder med høstbeite for rein, da elghunder jager generelt lett rein. De samme utfordringene kan gjøre seg gjeldende i tiltaksområdet, og det kan bli vanskelig å gjennomføre løshundjakt dersom reindrifta har flyttet til fjellområdet før 23. desember.

Vanlige båndtvangsregler (1. april - 20. august) vil gjelde og hundelovens bestemmelser forøvrig. Den ekstraordinære båndtvangsbestemmelsen for tamrein, som finnes i hundeloven, blir etter Norconsults erfaring svært sjeldent benyttet. En hundeeier må vise større aktsomhet i området når det blir reinbeite.

I reinbeiteområder er det vanlig at jegere med fuglehunder gjennomfører aversjonsdressur mot rein for å for å hindre jaging av rein.

7.2.4 Landskapsuttrykk

Påvirkning på den karakteristiske lav-vegetasjonen i fjellet («kvitmåssan») er beskrevet for naturtypen i fagrapport naturmangfold (under beskrivelse av fjellhei med lavdominans) (Norconsult, 2026 A), på landskapsnivå i fagrapport landskap (Norconsult, 2026 B) og albedoeffekten som laven har i fagrapport klimagass (Norconsult, 2026 C). Vurderingene gjengis kort under:

Beregninger har vist at tiltaksområdet kan tåle over 11 000 rein på vinterbeite uten at dette fører til overbeite (Tømmervik, Erlandsson, Arneberg, Finne, & Bjerke, 2021; Haugen, et al., 2024). Ettersom laven vokser sakte, vil beite av rein alltid føre til at flere års tilvekst blir beitet vekk, helt lokalt. Men ved at reinflokken bruker forskjellige deler av et beiteområde i forskjellige vintre, vil ikke laven bli beitet ned. Lavmattene vil heller få økt tilvekst etter å ha blitt beitet noe. Der det blir beiting kan det derfor bli mer lavdekning og dekning av grasarter. Dette betyr at beite av rein kan redusere dekningen av dvergbjørk og lyng, og øke dekningen av lav og gras. Det er allikevel naturlig at en del eksponerte områder og rabber får større beiteslitasje på grunn av perioder med dårlige beiteforhold hvor annet areal ikke blir tilgjengelig.

Slitasjen vil kunne øke i arealer med høy bruk, som rundt reingjerder og eventuelle områder som blir kjørt med snøskuter, og/eller barmarkskjøretøy.

I stor målestokk vil området fremstå tilnærmet uendret, men enkelte steder vil det være mer slitasje knyttet til gjeterhytter og gjerdeanlegg. Landskapsuttrykket vil ikke endres i særlig grad, og det er liten risiko for overbeskatning av lav.

Kjøreskader

Snøskuterkjøring på underlag med lite snø vil kunne gi mekanisk skade. Rabbene, der snøen blåser av, vil være mest utsatt for kjøreskader gjennom vinteren. Noen av de største verdiene i landskapet er knyttet til nettopp urørthet, og kjørespor og terrengslitasje er med på å forringe naturopplevelsen for de som driver med friluftsliv.

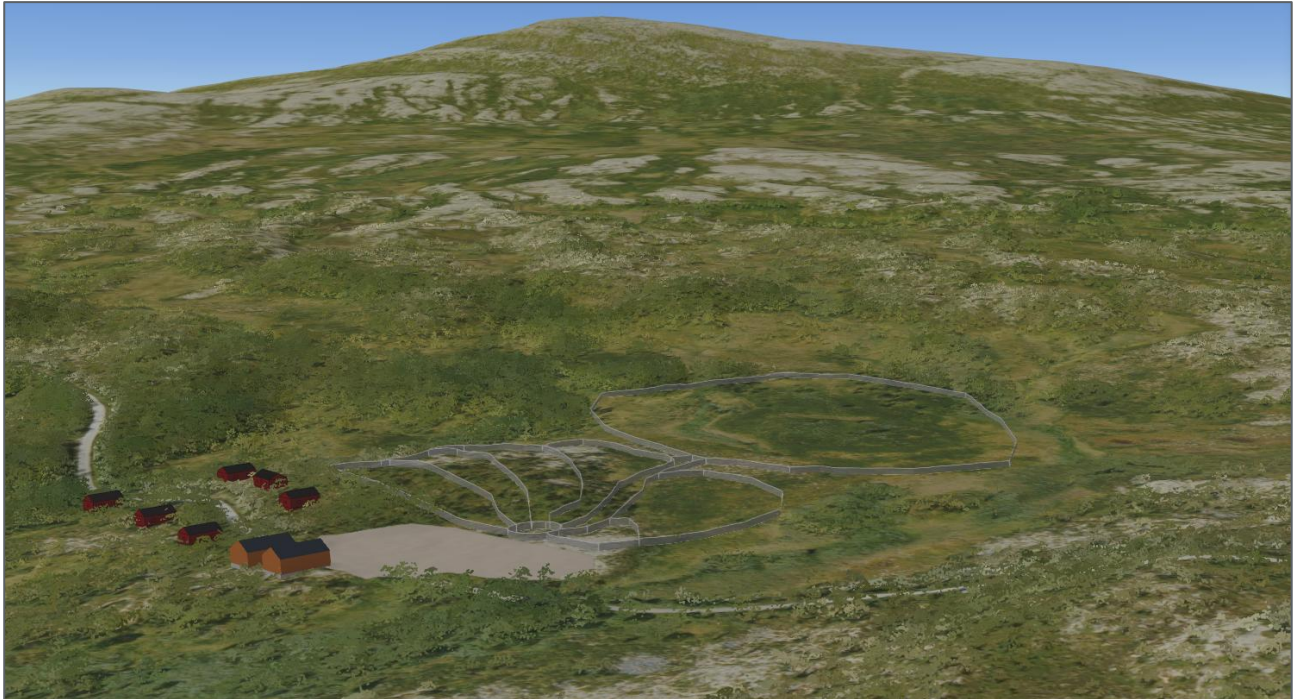
For friluftslivet betyr dette at noen områder kan miste sitt urørte preg, og villmarksfølelsen kan bli redusert. Attraktiviteten til områdene kan dermed reduseres noe.

Gjerdeanlegg og bygg

Visuelle virkninger av gjerdeanlegg og bygg er beskrevet i fagrapport landskap (Norconsult, 2026 B) og er kort gjengitt her:

De største endringene i landskapet vil være knyttet til områdene med nye tekniske installasjoner som utvidelse av vei, gjerdeanlegg, hytter, garasje og redskapshus. Disse inngrepene vurderes riktignok som beskjedne i det store landskapet (Figur 7-2). Veiutvidelse blir en del av tiltaket fra Narbuvoll kirke og opp til gjerdeanlegget (3 km til øvre gjerdeanleggsalternativ).

Det er ikke strøm i området langs vegen i dag, og nattlandskapet i områdene med utsikt til nytt anlegg langs Øversjødalsvegen vil kunne endres merkbart på grunn av tilrettelegging for kraftig belysning av innhegningene. Det er antatt behov for kraftig belysning av gjerdeanlegg og snuplass i inntil én uke i forbindelse med flytting til og fra anlegget.

Figur 7-2: Modellbilde av et tenkt scenario med gjerdeanlegg ved Øversjødalsveien sør. Eksisterende vei går til høyre i bildet. Veien er ikke utvidet i bredde på modellen.

For friluftslivet betyr dette at gjerdeanlegget, og områdene tett på vil miste sitt urørte preg. Dette vil kunne påvirke opplevelsen i en del av delområdene. I tillegg vil områdene bli tidvis påvirket av støy og lysforurensning, og være områder en ikke ønsker å oppsøke for å drive friluftsliv. Anleggene medfører også et arealbeslag, da det inngjerdede området vil være utilgjengelig for de som bedriver friluftsliv.

7.2.5 Organisert aktivitet

I forbindelse med organisert aktivitet kan det oppstå situasjoner hvor tilpasninger kan måtte gjøres av hensyn til reindrift. Reindriftslovens § 65 sier at regional reindriftsmyndighet (Statsforvalteren) kan, etter anmodning fra reinbeitedistriktet, nedlegge forbud mot arrangementer og annet som kan være til særlig skade for reindriften. Dette gjøres sjeldent. Organisert aktivitet kan være jaktprøver, skirenn og hundeløp.

I dag gjennomføres det et betydelig antall fuglehundprøver i områder med tamrein, om høsten, vinteren og våren. De største utfordringene med fuglehundprøver er ved gjennomføring i slutten av april.

Finnmarksløpet går igjennom vinterbeiteområder for rein og det gjøres tilpasninger av trase av hensyn til reindrift om det er behov for det.

Dersom Håmmålsfjellet-Sålekinna skal brukes som tilleggsbeite for rein, vil det være naturlig at kommunen i sine motorferdselsdispensasjoner vurderer hensynet til, eller tar kontakt med reindriften før de fatter vedtak. I tillegg vil det være nødvendig at oppkjøring av løypetrase Femundsløpet, fuglehundprøver og andre har dialog forut for sine arrangementer, slik at tilpasninger kan gjøres av både arrangør og reindrift.

7.2.6 Påvirkning på skiløyper

Vinterstid vil reinen gjetes i delområdet. Reinen trekker mot områder hvor det er gode beiter og vil gjetes vekk fra bebyggelse. Imidlertid er det steder der skiløyper strekker seg langt til fjells. Dette er både i Hodalen, Sømådalen og Tufsingdalen. I Hodalen strekker for eksempel skiløypa seg helt opp til Mosetbua, og runden østover mot Kvannåsen går langt innover fjellet. Dersom reinen selv trekker eller skal gjetes nord/sør her på sørsiden av Håmmålsfjellet i skisesongen kan det være at flokken må krysse langrennsløypa en eller flere ganger. Det kan være 1050 rein i denne delen av delområdet (2100 rein dersom det blir samdrift mellom nord- og sørgruppen). Dette er så mange rein at dersom de krysser skiløypa så vil de trække gjennom og ødelegge skiløypa. Effekten på friluftslivet fra tråkkskadene vil være større sent og tidlig på sesongen, samt når det er mildere vær. Da kan det enten være lite snø eller mildt, slik at reinen lettere trækker gjennom. Ved harde og isete løyper vil trolig virkningene være mindre. I denne delen av landet er det ofte lange kuldeperioder uten mye nedbør, slik at når det først kjøres skiløyper holder disse seg lenge. Idrettslaget vil da måtte kjøre løyper oftere dersom det blir flere hendelser med tråkkskader. Løypekjøring er i stor grad basert på frivillig arbeid. Dersom idrettslagene opplever økt belastning kan løypetilbudet bli dårligere, eller det kan bli behov for ytterligere økonomisk støtte for å holde tilbudet vedlike. Det kan også bli en belastning på frivilligheten i bygdene. Når reinen krysser skiløypa kan den også skite ned løypa, som trolig vil medføre et irritasjonsmoment for turgåere.

7.2.7 Jakt og fiske

Jakt- og fiskerettigheter for reindrifta

Samiske reindriftsutøvere har innenfor det samiske reinbeiteområdet rett til å drive jakt, fangst og fiske på statsgrunn, på samme vilkår og regler som fastboende. Rettigheten gjelder i utgangspunktet ikke på privat grunn. Nærmere omtale finnes i reindriftslovens § 26 (Lovdata, 2007).

I dette utredningsarbeidet er det lagt til grunn at tiltaksområdet ikke innlemmes i det samiske reindriftsområdet. Detaljer om hvilke rettigheter reindrifta vil kunne få i området er uavklart på det nåværende tidspunkt, og må avklares i forbindelse med eventuelt reguleringsplanarbeid og avtaleinngåelse med grunneiere.

Påvirkning på jaktbart vilt

Påvirkning på funksjonsområder for storfugl, rype og orrfugl er beskrevet i fagrapport naturmangfold (Norconsult, 2026 A). En kort oppsummering gjengis derfor her.

Det er ikke ventet vesentlig negativ påvirkning på storfugl. Det kan bli noen forstyrrelser i deres beiteområder, men dette forventes å være enkelte episoder i enkelte områder. I leikperioden vil det ikke lenger være rein eller snøskuterkjøring i tiltaksområdet.

Hønsefugl kan kollidere med gjerder, og hønsefugl kan kollidere med gjerdeanleggene på Øversjødalsvegen. Arealet som gjerdes inn er lite. Dette området ligger ikke i nærheten av kjerneområder for orrfugl eller rype, og det er lirype som vil være mest utsatt for kollisjon her.

Når det er tamrein i området vil jerven i området få økt mattilgang. Som følge av at det kan bli flere tamrein som blir tatt av jerv i tiltaksområdet, kan det bli flere søknader om skadefelling, og flere felte dyr, men denne effekten er usikker. Lisensjakta på jerv kan derfor bli noe mer omfattende enn den er i dag. Det er imidlertid ofte bruk av hund under lisensfelling, og dersom det blir restriksjoner for bruk av hund i et område (som drøftet i 7.2.3 *Bruk av hund i områder med tamrein*), kan dette påvirke lisensfellinga også.

For friluftslivet betyr dette at viltressursene knyttet til småvilt og lisensjakt i liten grad endres fra i dag. Friluftsopplevelsen og jakta kan imidlertid påvirkes negativt enkelte steder i området og enkelte deler av året.

Hvordan dette kan arte seg for en som driver enten små- eller storviltjakt, er drøftet og beskrevet i kapittel 7.2.12 *Scenarioer for ulike brukere av fjellområdene*.

Storvilt

Påvirkning på hjortevilt er beskrevet i fagrapport naturmangfold (Norconsult, 2026 A). En kort oppsummering gjengis her, og det drøftes hvordan dette påvirker friluftslivet.

Gjerdeanleggene i Øversjødalen kan fungere som barrierer for trekkende hjortevilt. I møte med disse anleggene må det påregnes at dyrene nøler de første årene, og det er ikke usannsynlig at de i stedet snur og velger andre veier sørover på trekket. Barriereeffekten av anleggene vil styrkes betydelig i perioder med stor aktivitet rundt anleggene.

Det er særlig gjetingen som gir opphav til økt menneskelig aktivitet i hjorteviltets trekkveier. På våren begynner trekket nordover i perioden april-juni og det er flere ukers forskjell avhengig av mengden av snø i dalene og på fjellet. Det er derfor mulig at det enkelte år kommer trekkende dyr inn i området samtidig som samlingen av tamrein er på sitt mest intensive, med mye aktivitet i området.

Det er i utgangspunktet lite som tyder på at flokker av beitende tamrein i seg selv er noen barriere for hjortevilt. Likevel er det historikk i området som viser at i år hvor tamrein fra Femunden har trukket inn over Håmmålsfjellet og Sålekinna har det påvirket fordelingen av elg i området. Fra jegerhold meldes det at tradisjonelt svært gode jaktmarker for elg fremstår som tomme for dyr etter at reinen har vært innom på senhøsten. Sannsynligvis skyldes dette summen av aktivitet, og trolig særlig menneskelig ferdsel i forbindelse med gjeting av reinflokkene.

I fagrapport naturmangfold er det vurdert at elg- og hjortetrekke i området blir noe forringet øst og vest for Håmmålsfjellet og Sålekinna. Både elg- og hjortetrekke i Øversjødalen-Narbuvollen og beitemulighetene oppover i fjellsidene etter snøsmeltingen blir forringet. Sommerbeiter er ventet å bli noe forringet.

For friluftslivet betyr dette negative virkninger for hjorteviltressursene i fjellområdet. Jegerne i området vil kunne oppleve færre dyr i området enn normalt. Reindriften vil kunne påvirket hjorteviltet bruk av området slik at jakten blir annerledes enn tidligere, ved at vante trekk endres eller helt forsvinner. Konsekvensen er at jakta blir annerledes og den vil ta lengere tid. Jakten kan også endres så mye at man ikke lenger når vanlige mål for området. Endringer, som at jakta drar ut i tid og det er mindre vilt i terrenget, kan gjøre noe med motivasjonen for jakta. For mange er jakta høstens høydepunkt og en samlingsplass på tvers av generasjoner. Dersom hjorteviltressursene forringes, kan det derfor gå utover rekrutteringa av fremtidige jegere.

Løshundjakt

Løshundjakt er særlig populært i områdene som utredes. Særlig løshundjakt på elg er praktisert i liene der skogen er tett. En jeger som bruker løshundhund må vise større aktsomhet enn i dag dersom det blir tamreindrift i området. Jegeren vil ikke kunne slippe hund dersom det er tamrein i området. Dersom flokkene spres på høsten, og det ikke kan drives aktiv gjeting på barmark, risikerer man at tamreinen vil stå spredd i terrenget. Store deler av jaktterrenget kan da bli uegnet for jaktformen.

Løshundjakt i tamreinområder er utfordrende. Hunden som brukes til løshundjakt er avlet for å jage, og det vil være en risiko for at dyrene også jager sau, tamrein eller annet vilt som oppholder seg i området. Enkelte steder har løshundjakta blitt regulert av hensynet til tamreinen. En hundeeier vil vegre seg mot å slippe hunden sin i områder med tamrein, da reindriftsloven sier at hundeeier vil være erstatningsansvarlig for skade og utgifter og ulemper som påføres reineieren som følge av at hunden jager eller skremmer rein.

Et scenario for hvordan en jakt dag kan oppleves for en storviltjeger i fremtiden er beskrevet i kapittel 7.2.12 *Scenarioer for ulike brukere av fjellområdene*.

7.2.8 Drikkevann i områder der det drives tamreindrift

For turgåere er det normalt å kunne fylle flasker når de går tur i fjellet, og ikke bekymre seg for eventuelle forurensninger i nedbørsfeltet til bekken. I dag er det trygt å drikke vann fra fjellet de fleste steder i Norge. Noen år er det imidlertid harepest i fjellet, og det anbefales da ikke å drikke fra bekker i fjellet. Hvordan tamreindriften påvirker vannmiljøet er utredet i fagrapport Vannmiljø (Norconsult, 2026 D), og de viktigste momentene på hvordan dette kan påvirke friluftslivet er gjengitt under.

Eventuell påvirkning på vannmiljø og drikkevann er knyttet til avrenning av avføring fra reinen. Det legges til grunn at påvirkning på vannforekomster bare er sannsynlig der det planlegges gjerdeanlegg. Der vil det være stor tetthet av rein som tilleggsføres i en kort periode når reinen flyttes til og fra beiteområdet. Dette kan gi eksponert jord og oppkonsentrering av avføring fra reinen. I nedbørsperioder eller smelteperiode kan dette renne av til nærmeste vassdrag.

For friluftslivet betyr dette at Engåa, som renner på østsiden av Øversjødalsveien, vil være noe mindre egnet som drikkevannskilde nedstrøms gjerdeanleggene. Det finnes imidlertid en rekke andre vannkilder som kan brukes av turgåere i området.

Påvirkning på hygienisk vannkvalitet vurderes å kunne forekomme der fersk avføring fra rein når overflatevann som benyttes til drikkevann. Denne påvirkningsmuligheten er tilsvarende som for en rekke andre dyr i terrenget. Sannsynligheten kan være noe større som følge av økt antall dyr i området. Samtidig er det vinterbeite som foregår, og avrenning til bekker og elver vil i hovedsak skje i vårløsningen. Den generelle sannsynligheten for påvirkning på drikkevannet i hele delområdet vurderes derfor som liten.

For friluftslivet betyr dette at om sommeren vil en normalt kunne fylle flasker si i fjellet som før, med unntak av like nedstrøms gjerdeanleggene.

7.2.9 Støy og forstyrrelser fra gjerdeanlegg og gjeterhytter

På Øversjødalsveien opp til gjerdeanlegget/anleggene vil det være lastebiltransport noen dager i året. Om høst/vinter og på våren vil det gå minimum 3-4 dager før hele transporten er gjennomført. Det *kan* ta flere dager, og det er ikke gitt at begge sijtene vil flytte samtidig. Flyttingen, og med det støy og tyngre transport langs veien kan derfor være lengre enn de 3-4 dagene som er estimert. Veien er åpen når snøen smelter om våren og stenges når snøen legger seg. Dersom reindriften flytter tidlig på høsten, når det er bart, kan flyttingen sammenfalle med andre barmarksbrukere sin bruk av veien til friluftsliv. Flytting på vårparten vil ha mindre konflikt, da veien ikke normalt vil være åpen på denne tiden av året.

Mellom Narbuvoll kirke og det sørligste gjerdeanlegget er det 3 km, og på denne delen av veien vil det derfor være noe mindre attraktivt å oppholde seg i de periodene det pågår flytting. Rundt gjerdeanlegget vil det bygges enkle bygg, lager og parkeringsplass. På disse stedene vil det være en del aktivitet, lyd og lys periodevis gjennom vinteren.

Fra gjeterhyttene vil reindriften ha base deler av tida de er på fjellet. Det vil derfor være mer motorferdsel ut fra en slik hytte sammenlignet med andre nærliggende og like store hytter. Private hytter er normalt bare i bruk noen dager eller uker av sesongen, men siden gjeterhytta skal brukes til næringsvirksomhet vil den ha en større bruk hele sesongen.

7.2.10 Barrierer for friluftslivet

Både fysiske og mentale barrierer kan påvirke tilgangen til friluftsområder. Tiltaket som utredes har noen fysiske barrierer knyttet til gjerdeanleggene. Gjerdeanleggene vil representere fysiske barrierer som enten

kan sperre innfartsområder til friluftslivsområdene, eller sperre traseen for Femundløpet, slik at de som driver friluftsliv må ta omveier for å komme seg frem.

Mentale barrierer

Den største barriervirkningen vurderes likevel å være den mentale barrieren, som i stor grad knytter seg til usikkerhet og endringen fra dagens situasjon. Reindrifta vil bruke fjellområdene etter beiteforhold. Det vil derfor være en usikkerhet knyttet til *om* og *hvor* reindrifta vil være til enhver tid. For de som skal bruke fjellområdet vil det derfor være en usikkerhet hver dag i vintersesongen på om de kan gå der de alltid har gått. Det vil være en usikkerhet rundt om de på tur vil risikere å oppleve støy fra motorferdsel eller at det står en reinflokk der de planlegger å gå. Denne usikkerheten kan bli en mental barriere som gjør at man ikke kommer seg ut, eller bruker friluftslivsområdet på samme måte som før.

Reindrift i et friluftsområde kan føre til at brukere av området føler seg uønsket og opplever at de går på private områder (Miljødirektoratet, 2026). Dette kan også bli en mental hindring, som kan redusere bruken av området.

7.2.11 Fortrengelse og bruk av nærliggende områder

Noen fjellområder er spesielt godt egnet for en eller flere typer friluftsliv. Det kan også være nærliggende områder som har lignende kvaliteter, og som kan brukes til samme type friluftsliv. Dersom det vurderte området ved Håmmålsfjellet-Sålekinna får reduserte kvaliteter, som mer motorferdsel og støy, kan brukere søke seg bort fra området og mot andre nærliggende friluftslivsområder med lignende kvaliteter. Disse områdene kan få økt bruk. I noen nærliggende områder er det allerede problematikk knyttet til slitasje og stor bruk, som i Femundsmarka. Mange reiser til Femundsmarka for å oppleve villmark, og i denne nasjonalparken ser en at flere søker seg bort fra de brukte stiene og overnattingsstedene. Det finnes også en rekke fjellområder både sør- og vestover med kvaliteter som kan ligne på de som finnes i Håmmålsfjellet-Sålekinna. Imidlertid er Håmmålsfjellet-Sålekinna viktig som «nærturterreng» for de omkringliggende bygdene, og mange vil nok ikke søke seg bort fra dette fjellområdet for sine hverdagsturer, men heller velge å ikke ta turen dersom de opplever mentale barrierer mot å dra på tur.

De som reiser til området for langturer og helgeturer vil imidlertid kunne velge å bruke andre utfartsområder dersom det blir reindrift i Håmmålsfjellet-Sålekinna. Friluftsbukere som jegere har færre muligheter til å bruke alternative områder, grunnet deres sterke tilknytninger til vald, poster og erfaring med storviltets bruk av terrenget. Alternative friluftslivsområder vil da ikke kunne erstatte områdets bruk til jakt. Bruken av delområde 1 og 3 er i hovedsak lokal, som gjør at det trolig bare vil være en liten tilleggsbelastning på nærliggende større friluftslivsområder. Dette fordrer at alle ikke blir «fortrengt». Det er vurdert at ikke alle vil bli «fortrengt» fra delområdene, gitt tiltaket og virkningene som beskrives i denne rapporten. For enkelte brukergrupper med spesielle behov for å drive friluftslivet sitt (som hundekjørere eller jegere) kan det være færre alternative friluftslivsområder å drive denne typen friluftsliv i. Dersom reindrifta flytter så tidlig som 15. oktober, og hundekjørere bruker Øversjødalsveien til barmarkstrening i denne perioden, kan noen hundekjørere søke seg bort fra området. Det er noen alternative treningsveier i området, og grusveien gjennom Grådalen kan benyttes for å få trent hund. Her kan det da bli økt belastning og mulig konflikt med andre brukergrupper.

I både Tolga østfjell villreinområde, Rendalen konsesjonsområde og Forollhogna villreinområde jaktes det villrein. Disse områdene ligger alle nær utredningsområdet. Jaktida for villrein er fra 20. august til 30. september. Villreinnemnda kan utvide jakttiden for villrein i sitt villreinområde med inntil 14 dager i løpet av oktober måned når særlige bestandsmessige behov foreligger.

I *fagrapport villrein* er de bestandsmessige konsekvensene for villrein beskrevet. Det er sannsynlig at tamrein vil dra ut av området i mindre eller større grad og kan blande seg sammen med villrein. Det regnes

som sannsynlig at det vil gå igjen et fåtall dyr etter uttransportering, med varierende omfang (fra ingen til noe) fra år til år. For Tolga Østfjell vurderes sannsynligheten som høy for at dyr regelmessig må hentes ut med snøskuter eller helikopter, mens i Forollhogna vurderes denne som noe lavere. Skilling av tam- og villrein vil føre til stress, og sammenblanding kan føre til at sykdommer og parasitter spres. Det er en del usikkerhet knyttet til sannsynligheten for dette, og sådan en del usikkerhet knyttet til hvordan dette kan påvirke utøvelse av jakta på lengre sikt. Det vises vider til vurderinger gjort på dyresykdommer i NIBIOS *fagrapport om dyresykdommer* og vurderinger knyttet til genetiske konsekvenser i *fagrapport villrein* for mer detaljerte beskrivelser av konsekvenser for villreinen.

7.2.12 Scenarier for ulike brukere av fjellområdene

Møte mellom reindrifta og friluftsfolket vil være veldig vær-, sesong- og føreavhengig. De som driver tradisjonelt friluftsliv som ski- og turgåing bruker kanskje områdene mest når været er godt og føret er bra. Andre brukere er mest i fjellet når det blåser litt, slik som de som driver med kiting. Noen jakter, og vil være ute nesten hver dag i en eller flere uker av sesongen. På de korteste dagene i året kan det være veldig få folk i fjellet dersom vær og føre ikke er godt nok, mens i påsken kan det være hundrevis som går på ski eller nyter påskesola.

Reindrifta kommer til å flytte seg rundt i fjellområdet, avhengig av flere faktorer som beitetilgang, snø- eller vindforhold. For at det skal bli et direkte møte mellom reindrifta og de som driver friluftsliv må derfor begge parter være på *samme sted* til *samme tid*, noe som ofte vil være styrt av *tid på året* og *værforhold*. Møter kan skje noen ganger i året, men ikke *hver dag* og *hver gang* noen drar ut for å gå tur eller jakte. Hvordan denne usikkerheten kan påvirke de som driver friluftsliv er derfor forsøkt drøftet under i ulike scenarier, både for jegere, skigåere og andre.

«Storviltjeger»

Et jaktlag har terreng mellom Hodalen og Galådalen. Den første jaktuka er obligatorisk for alle deltagerne i jaktlaget, og utover høsten samles jaktlaget noe mer sporadisk for å jakte. De jakter mye med løshund.

For storviltjegeren vil det i alle tilfeller være mulig å jakte uforstyrret fra jaktstart i slutten av september til begynnelsen av oktober. I mange år kan det være at reindrifta ikke kommer til Håmmålsfjellet før i januar, og i disse årene vil det ikke være noen påvirkning på friluftslivsopplevelsen til storviltjegeren som knytter seg til jakt, jamfør det som er beskrevet i kapittel 7.2.7 *Jakt og fiske* om hvordan viltressursene vil påvirkes resten av året.

Enkelte år kan det imidlertid være flere forhold som gjør at det kan bli en forringelse i jaktopplevelsen til storviltjegeren. Dårlig vær og føreforhold kan gjøre at det ikke har blitt skutt elg ved jaktstart i september, og løshundjakta er intensiv i oktober og november. Dersom andre forhold på Fosen har ført til at reindrifta også disse årene må flytte reinen over til Håmmålsfjellet tidlig, kan reindrifta også flytte til området fra 15. oktober. Dersom reindrifta er i området der det er løshundjakt, vil ikke jakta kunne gjennomføres, fordi jegeren ikke vil slippe hund. Jegeren vil da trolig avslutte jakta før den i det hele tatt har startet. For andre jaktformer, som posteringsjakt, kan tilstedeværelse av reindrifta i området gjøre at det ikke blir mulig å jakte den dagen.

Med reindrifta følger også motorferdsel, og i noen tilfeller kan motorferdsel gjøre at elgen skremmes bort fra vante steder, eller at aktiviteten i deler av området gjør at elgen ikke trekker der den vanligvis trekker. Dette kan være en påvirkning, selv om reindrifta ikke er i samme teig som jakta drives. Da kan også jegerne i Hodalen eller andre steder oppleve at årets jaktutbytte og/eller jaktopplevelse blir noe endret sammenlignet med tidligere år, og at friluftsopplevelsen blir forringet.

I noen år vil det trolig være verre for jegere på en side av fjellet, og andre år vil det være større utfordringer å få gjennomført jakta for jegere på andre siden av fjellet.

Etter hvert som årene går så vil en trolig se et mønster i hvordan området brukes gjennom sesongen, og det

vil bli tydelig at noen jaktlag opplever større konflikter i oktober-desember enn det andre jaktlag gjør dersom reindrifta har flyttet tidligere.

Det kan i tillegg oppstå indirekte virkninger som kanskje ikke påvirker om elgen er i terrenget, og jakta da kan gjennomføres som normalt. Friluftslivsopplevelsen kan likevel forringes dersom det er støy og motorferdsel i nærheten av området.

For at en jeger skal få en redusert friluftsopplevelse må det altså være flere faktorer som sammenfaller: Det må jaktes på en gitt dag og reindrifta må ha flyttet til Håmmålsfjellet for vinteren og dyra må stå i eller nær området der det drives jakt.

«Småviltjeger»

En småviltjeger har kjøpt jaktkort på småvilt i et terreng ved Narbuvoll. Jegeren leier den samme hytta på den lokale campingen og reiser alltid opp sent i oktober for å jakte. Hun har ikke mulighet til å flytte denne uka, og stikker på jakt uavhengig av vær og føre.

Det vil være mange år der jegeren får gjennomført jakta si som normalt fordi reindrifta ikke har flyttet rein til området før senere på høsten.

Det kan imidlertid være år der reindrifta må flytte så tidlig at det overlapper med jaktuka til småviltjegeren. Hinder for at hun skal kunne jakte som før kan være at omfattende støy og forstyrrelser fra gjeting støkker småviltet ut av terrenget i de dagene hun jakter. Reinsdyr og småvilt har levd i sameksistens lenge, så forstyrrelsen vil i hovedsak knytte seg til motorferdselen i området. Selv om dyrene ikke støkkes, kan likevel krav om sikker bakgrunn også gjøre at deler av terrenget i praksis blir til utilgjengelig dersom reinflokken er i området. Småviltjegeren kan få noe redusert friluftslivsopplevelse når reindrifta har flyttet tidlig til Håmmålsfjellet for vinteren og dyra står i eller nær området der det drives jakt. Mange år vil ikke dette overlappe, og den tilreisende småviltjegeren får ikke redusert friluftsopplevelse som følge av reindrifta.

«Lokal toppturentusiast»

Den lokale toppturentusiasten er gårdbruker, men liker å bruke tida etter fjøsstellet til å ta en rask tur til fjells. Han liker å gå til Sålekinna, og trives best når det enten er helt blå himmel eller når det kommer et skikkelig snøfall.

De fleste ganger i året står reinen et annet sted i delområdet, og skiløperen har ingen utfordringer med å drive friluftsliv. Men noen ganger i året så kan det være lange oppholdsperioder og lite vind. Dersom en reinflokk da kommer og trækker i sørsida på Sålekinna kan sporene fra dyrene bryte opp skaren og det blir svært ruglete og mer krevende å kjøre ski. Dette vil framstå mye som når vinden påvirker i dag og det blir harde snøformasjoner (sastrugi). Forskjellen fra i dag er at det *kan* skje oftere. I de periodene der det er mye snø og vind, vil et problem med opptøking av snøen være kortvarig, og sporene vil fort føye igjen. På vårparten (når det også kanskje er finest å gå i fjellet) kan imidlertid problemet vedvare, da lite påfyll av snø gjør at sporene er synlige lengre.

På mange dager skiløperen skal på ski til Sålekinna kan det være mange uker siden reindrifta har brukt området han skal gå på ski i, og dyrene står så langt unna at han ikke hører støy fra motorferdselen. Andre ganger både ser han og hører han aktivitet rundt gjeterbua som er planlagt nær Sålekinna.

Dyrene kan også ha sparket og gravd opp deler av det tynne snødekket, som gjør at skiløperen må gå en omvei for å komme seg til topps.

Det vil også være en usikkerhet knyttet til at klimaendringer også kan spille inn på snøforholdene i enda større grad enn det reindrifta vil gjøre. De største virkningene for toppturentusiasten vil trolig derfor være støy fra motorferdsel. Noen ganger vil skikjøreren oppleve støy, andre ganger ikke. Dette vil være væravhengig, og avhenge av hvor reindrifta er til enhver tid.

«Hundesportentusiast»

Hundesportentusiasten kommer langveisfra for å delta på de årlige fuglehundprøvene som arrangeres i fjellområdet. Hun bor som regel på Hodalen fjellstue eller Johnsgård turistsenter. De bruker terrenget mellom Hodalen og Volfjellet, og området på sørsida av Sålekinna mot Kvennvikhøgda. Hundepøvene arrangeres over tre helger gjennom året, og har sine områder som de bruker (se kapittel 6.2.1). Prøvene fører til stort belegg på overnattingsstedene.

Noen av årene der prøvene arrangeres kan det hende at rein står et annet sted. For at det skal bli en utfordring med gjennomføring av prøvene og reindrifta må det være en sameksistens i tid og rom. Noen år kan det være uproblematisk å gjennomføre prøvene, men enkelte år kan det være mer utfordrende å få gjennomført prøvene. Dersom det er rein i området vil ikke hundene kunne slippes, og prøvene kan ikke gjennomføres, jamfør bestemmelsene beskrevet i 7.2.3 *Bruk av hund i områder med tamrein*.

Flere av deltagerene kan nok verge seg mot å melde seg på fuglehundprøvene i området dersom prøvene blir avlyst på kort varsel flere år på rad, eller at usikkerheten rundt gjennomføring av prøvene blir for stor. På sikt kan dette føre til at prøvene mister deltagere og/eller opphører helt, noe som vil ha store virkninger for fuglehundmiljøet i området. Deltagerne vil da søke seg mot arrangementer andre steder i Sør-Norge der utfordringer knyttet til tamrein er mindre.

«Langrennsløperen»

Langrennsløperen liker å gå i løypenettverket som finnes i fjellområdet, enten fra Hodalen, Narbuvoll, Os eller rundt Kvennvikhøgda.

Sesongen med løypekjøring starter i desember og går til april, avhengig av vær- og føreforhold det gitte året. Særlig er langrennsløperen glad i å gå på skaren utenfor løypene i mars-april, når kveldene blir lengre og snøen bærer innover. Med utgangspunkt i Hodalen går han fint 2-3 mil, og beveger seg over store avstander på relativt kort tid, enten det er opp til Mosebua eller bort til Kvannåsbua eller vårløypa videre mot Narbuvoll.

For langrennsløperen kan friluftsopplevelsen bli forringet på flere måter. Reinen kan trække i stykker løypene som idrettslagene kjører, noe som gjør det mer krevende å gå på ski i området. I enkelte tilfeller kan det derfor være direkte farlig dersom løypa er trakkert i stykker i bunnen av en bakke der langrennsløperen kommer i høy fart. Reinen kan også bruke skiløypene som trekkveier, da det er lettere å gå i den hardtrakkta løypa enn utenfor, på lik linje som at reinen ofte bruker snøskuterspor. På vårparten kan han oppleve utfordringer med at reinen trækker i stykker skaren, og det blir vanskelig å skøyte innover fjellet som han er så glad i. Noen år kan også vær- og føreforhold være så komplekse at det er mer sastruga enn vanlig, og da vil føreforholdene påvirke i større grad enn påvirkningen fra reindrifta. De neste årene er det også ventet å bli villere og våtere vær, og trolig vil også klimaendringer føre til endringer i hvordan skiløyper prepareres og friluftslivet drives i området.

Disse fem scenarioene gir en pekepinn på hvordan reindrifta kan påvirke ulike brukergrupper.

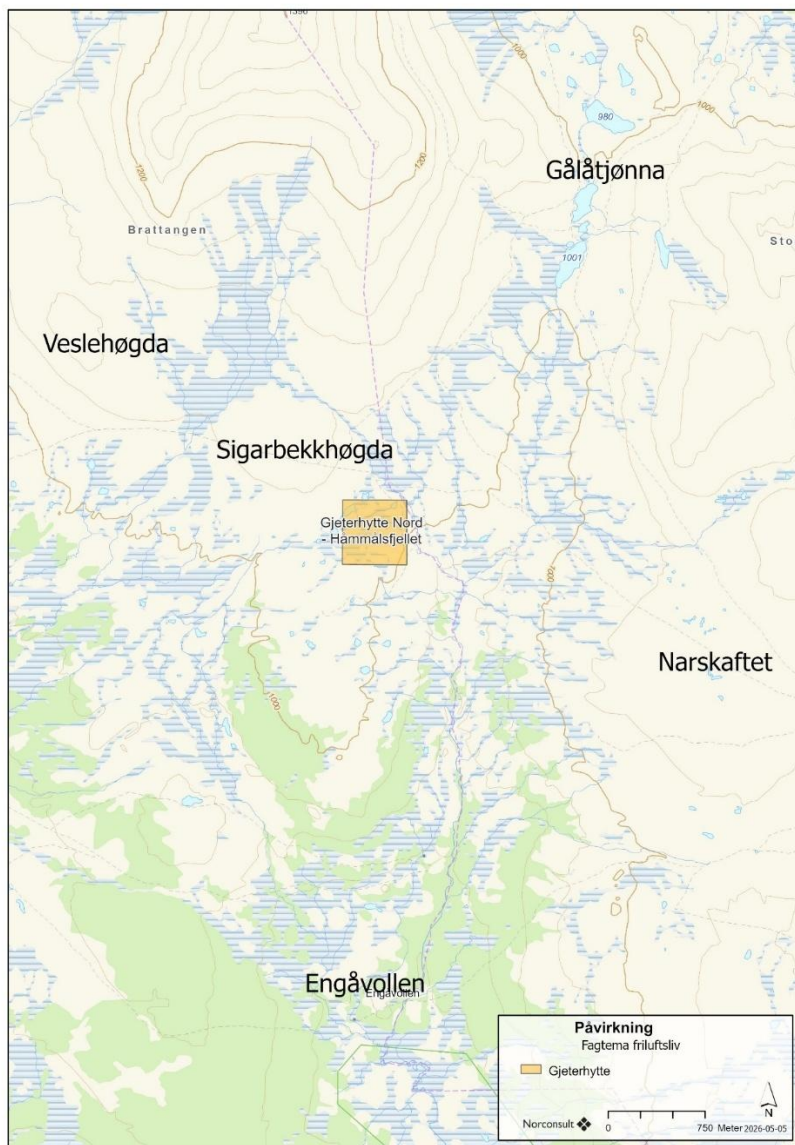
7.3 Påvirkning på vurderte delområder

7.3.1 Delområde 1: Håmmålsfjellet

For delområdet vises det til de overordnede vurderingene som er gjort i kapittel 7.2 *Overordnet vurdering av virkninger for friluftslivet* rundt blant annet motorferdsel, allemannsretten, bruk av hund etc.

I delområdet legges det opp til å etablere en gjeterhytte sør for Sigarbekkhøgda (Figur 7-3). Hytta vil ligge nær en del andre buer på Svartåsen, og i et område som går på ski vinterstid og nær DNT-løypa mellom Hodalen og Narjordet. Hytta vil isolert sett medføre et lite arealinngrep, men det vil være mer forstyrrelser

tilknyttet denne gjeterbua når reindriften er her sammenlignet med de andre nærliggende buene (som beskrevet i kapittel 7.2.9 *Støy og forstyrrelser fra gjerdeanlegg og gjeterhytter*).

Figur 7-3: Plassering av gjeterhytte sør for Sigarbekkhøgda.

Det sørlige gjerdeanlegget, dersom det er behov for to, vil bygges på nordsiden av veien over Øversjødalsfjellet. Anlegget medfører forringelse for friluftsområdet, som beskrevet i kapittel 7.2.4 *Landskapsuttrykk* og kapittel 7.2.9 *Støy og forstyrrelser fra gjerdeanlegg og gjeterhytter*.

Røros alpinsenter ligger i delområdet, og reinen kan også vandre inn i alpinsenteret. I et alpinsenter kjøres normalt løypene hver dag, så der vil konsekvensene av tråkkskader være noe mindre enn i en langrennsløype. Det vil tilstrebes å holde flokken unna alpinsenteret. På dagtid, i åpningstiden, vil reinen trolig søke bort fra anlegget, men når trekket er stengt kan det være større sannsynlighet for rein kan være nær trekket.

Scenarier for møter og reduserte friluftslivsopplevelser for brukere er beskrevet i kapittel 7.2.12 *Scenarier for ulike brukere av fjellområdene*, noe som gir en pekepinn på hvor usikker påvirkningen fra reindrifta kommer til å være.

7.3.1.1 Oppsummering av påvirkninger i delområde 1: Håmmålsfjellet

Påvirkningen på delområdet kan oppsummeres gjennom påvirkningskriteriene i M-1941 (Miljødirektoratet, 2026) (se metodebeskrivelse i kap 0):

Endring i attraktivitet: Delområdet får redusert attraktivitet på grunn av støy. De visuelle virkningene for friluftslivet er vurdert å være mindre, støyvirkningene vurderes derfor tyngst inn i samlet vurdering. Kriteriet vurderes til «forringet».

Arealbeslag: Tiltaket vil medføre et arealbeslag fra et gjerdeanlegg, samt en gjeterhytte. Gjerdeanlegget gjør en liten del av friluftslivsområdet utilgjengelig friluftsliv. Veien over Øversjødalsfjellet vil utvides noe på strekningen mellom Narbuvoll kirke og gjerdeanleggene (ca. 3 km), som medfører et arealbeslag og nedbygging av natur. Kriteriet vurderes til «noe forringet».

Tilgjengelighet: Gjerdeanleggene og brøyting av vei kan fungere som barrierer for friluftslivet. Det vil ikke bli mulig å gå de 3 km av Øversjødalsveien på ski vinterstid som vil være brøytet. Opptråkking av skiløyper, påvirkning på toppturfjell og fjellskiterrang vil være midlertidige påvirkninger, der varighet og omfang av virkninger vil være avhengig av vær, føre og tid på sesongen. Mentale barrierer mot å bruke et område som føles mer privatisert vil føre til at tilgjengeligheten kan bli noe redusert. Usikkerheten i hvor reindrifta vil være til enhver tid vektlegges tungt i sammenstillingen av påvirkning. Kriteriet vurderes til «forringet».

Forurensning: Området vil bli noe påvirket av støy. Støyen vil ikke være konstant, men knytte seg til reindriftnas bruk i tid og rom. Det vil være en usikkerhet om hvor og når støyen kan oppleves. Kriteriet vurderes til «noe forringet».

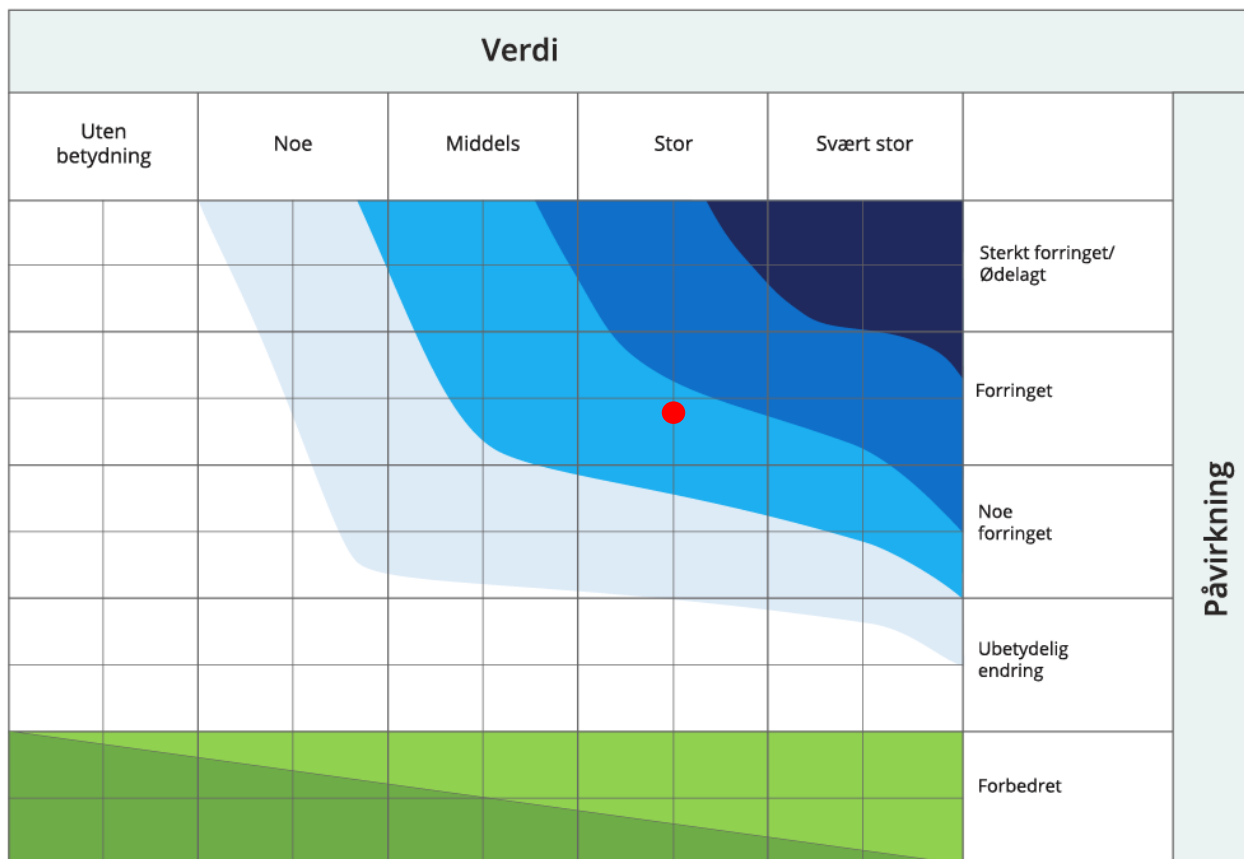
Funksjon: Med mer støy mister delområdet noe av kvalitetene sine, som er et stort fjellområde med fravær av støy. Området vil i stor grad kunne brukes til jakt og øvrig friluftsliv som før store deler av året, men det kan være enkelte negative opplevelser i enkelte deler av delområder i deler av sesongen, når reindrifta er på samme sted som der det drives friluftsliv. Områdets funksjon for jakt, og da spesielt løshundjakt, kan forringes om reindrifta flytter til området før jul. Kriteriet vurderes til «forringet».

Friluftslivets ferdselsårer: Ferdselsårene blir i liten grad påvirket. Kriteriet vurderes til «ubetydelig endret».

Delområdet vurderes med bakgrunn i dette å bli «forringet», noe lavere på skalaen, der kriteriene **attraktivitet, tilgjengelighet og funksjon** er styrende for den samlede påvirkningen.

Et delområde med **stor verdi** som blir **forringet** får konsekvensgrad **middels negativ konsekvens (2-)** (Figur 7-4).

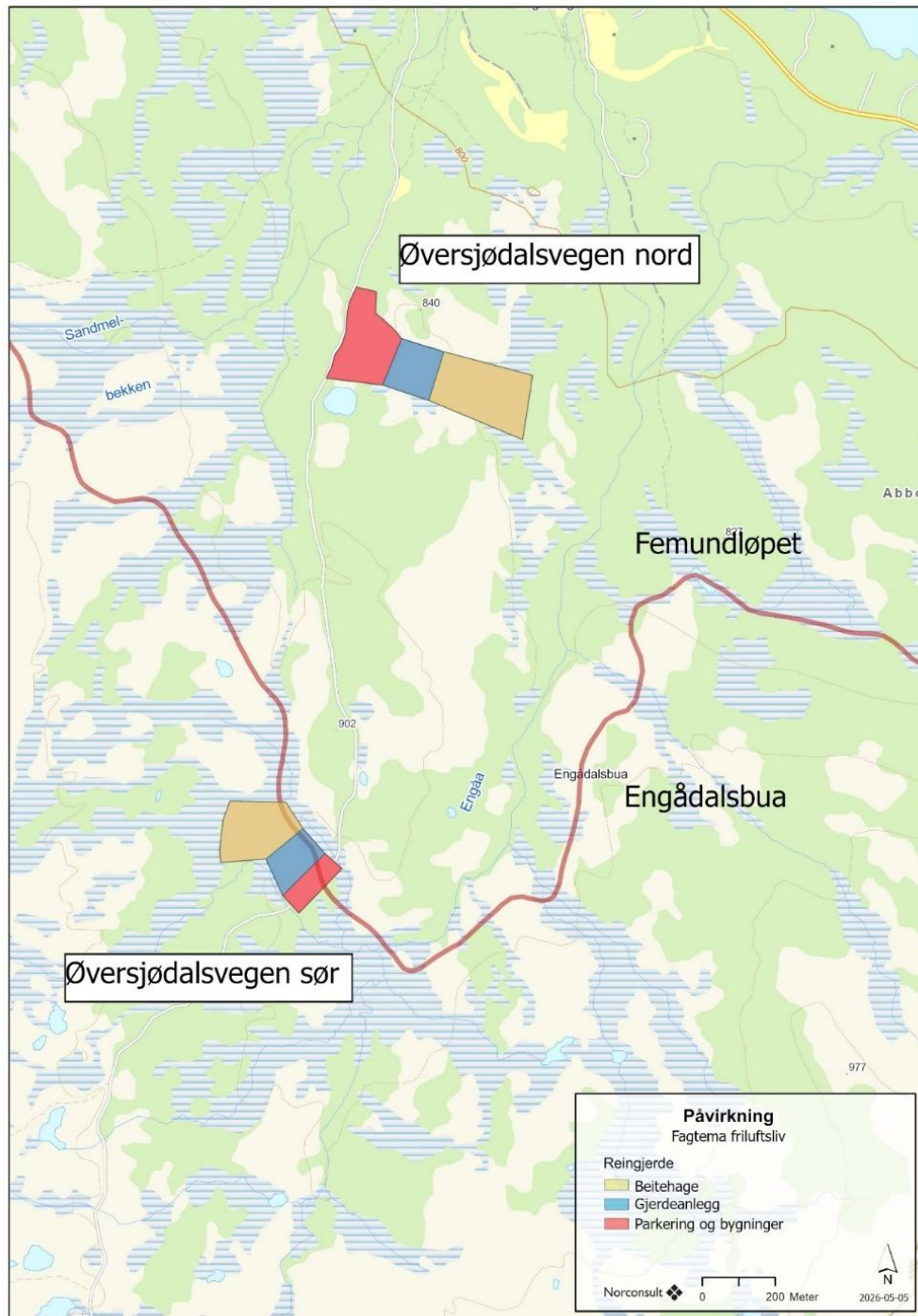

Figur 7-4: Konsekvensgrad for delområde 1: Håmmålsfjellet

7.3.2 Delområde 2: Femundløpet og hundekjøring

Det er flere utfordringer knyttet til reindrifta og hundekjøring i området. På barmark brukes veien over Øversjødalsfjellet til trening. Forstyrrelser ved gjerdeanleggene kan være utfordrende for de som trener der, og dersom reindrifta flytter tidlig i oktober kan det være perioder med mye aktivitet langs veien. Tungtransport på veien kan være lite forenelig med trening i området.

Gjerdeanlegget Øversjødalsvegen sør er planlagt slik at det sperrer for traseen til Femundløpet (Figur 7-5). Dette skaper en barriere, og fører til at løypa må legges om. Det er ikke sikkert det er like lett å legge den utenfor gjerdeanlegget, da traseen er lagt der den ligger i dag som et resultat av grunneieravtaler, terreng og værforhold. Dersom traseen legges nordover, må den krysse den vinterbrøyta veien. Dersom traseen legges sørover kan en unngå direkte konflikt med gjerdeanleggene. Det kan imidlertid være utfordrende med hundekjøring tett på gjerdeområdene, da det i tilknytning til disse områdene vil være ferdsel med snøskuter, rein, hunder og annen støy. Om nærføring til gjerdeanlegget ikke påvirker gjennomføringen av løpet direkte, så vil nærføring til et gjerdeanlegg være med på å forringe naturopplevelsen for de som kjører løpet.

Figur 7-5: Gjerdeanlegget ved Øversjødalsvegen sør er planlagt rett over traseen (vist i rødt) for Femundløpet.

Traseen kan også bli påvirket som følge av at det er reindrift i området. Av hensyn til hundene er løpet avhengig av å ha en hardtråkket såle (som regel kjørt av snøskuter). Tråkking av sålen reduserer sjansen for at hundene går mye gjennom snøen, og kan begrense skader på skuldre på hundene. En hardpakket trasé

vil ødelegges dersom en reinflokk går på tvers av traseen. Rein følger også ofte traseer som dette, da skuterspor vil være lettere å gå i enn løssnøen ved siden av sporet. Gjennomtrakke skuterspor øker sannsynligheten for skader og at hunder må tas ut av løpet, og at utøvere må bryte i Femundløpet. Slike utfordringer vil også gjelde resten av sesongen, når det trenes i traseen eller andre pakka løyper i området.

Dersom løypa ikke blir tråkket opp eller forringet kan det fremdeles bli virkninger for de som kjører hund i området. Det er ikke alle hundespenn som er vant til å kjøre i områder med rein. Dersom tamreinen står tett på traseen kan hundene reagere på dyrene. Dersom hundene reagerer uventet kan det være katastrofalt for hundespennet, med stor sannsynlighet for skade på både mennesker og dyr. Hundekjørere som trener mye i Finnmark, eller i andre områder med rein, kjenner trolig hundenes reaksjon på tamrein bedre enn hundekjørere som ikke trener i slike områder. Reaksjonsmønsteret vil derfor være forskjellig fra hundespenn til hundespenn.

Det bemerkes at Femundløpet kjører gjennom reinbeiteområder der utfordringer som beskrevet over også kan oppstå, eller oppstår i dag. Dialogen mellom flere parter er tidvis vanskelig, og løypekjøring og trening kan være problematisk å få gjennomført.

7.3.2.1 Oppsummering av påvirkninger i delområde 2: Femundløpet og hundekjøring

Påvirkningen på delområdet kan oppsummeres gjennom påvirkningskriteriene i M-1941 (Miljødirektoratet, 2026) (se metodebeskrivelse i kap 0):

Endring i attraktivitet: Ingen eller liten reduksjon i attraktivitet. Verdikriteriet vurderes til ubetydelig endring.

Arealbeslag: Påvirkningskriteriet er mindre relevant for delområdet.

Tilgjengelighet: Påvirkningskriteriet er mindre relevant for delområdet.

Forurensning: Påvirkningskriteriet er mindre relevant for delområdet.

Funksjonen til delområdet knytter seg i stor grad til traseen og at denne er sammenhengende fra start til mål. Påvirkningen knytter seg derfor i stor grad til om funksjonen endres av tiltaket.

Tiltaket medfører en fysisk barriere som er plassert midt i traseen med gjerdeanleggene.

I tillegg kan traseen påvirkes negativt av nedtråkking, og utfordringer knyttet til kjøring av hund i nærheten av der det enten står rein eller drives gjeting. Det kan bli noe mer utfordrende å drive trening av hund på Øversjødalsvegen, særlig i perioden fra 15. oktober frem til snøen legger seg. Påvirkningen på barmark vil være avhengig av når reindriften flytter til området, og vil være størst i dagene rundt flyttinga, med lastebiltransport og mye støy rundt gjerdeanleggene. Kriteriet vurderes til forringet.

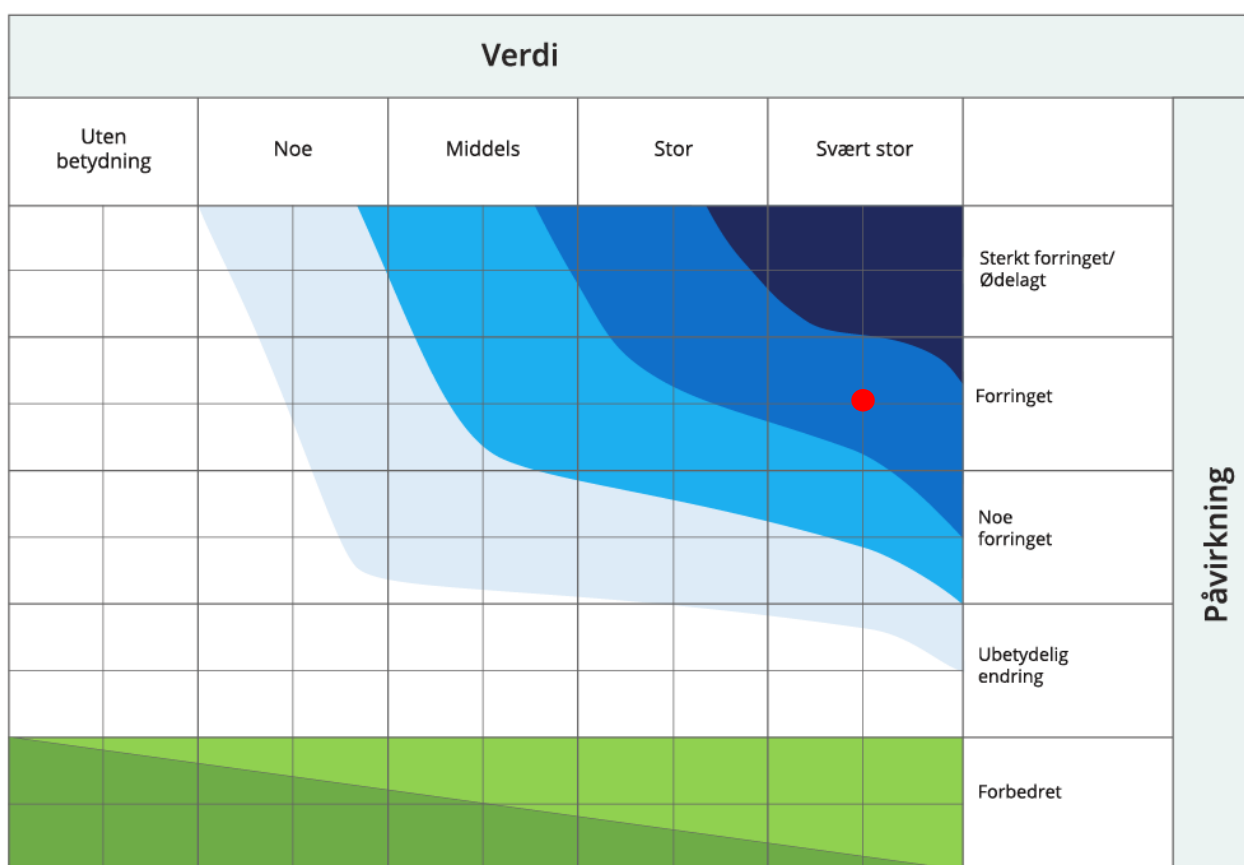
Friluftslivets ferdselsårer: Ikke relevant for dette delområdet.

Delområdet vurderes med bakgrunn i dette å bli «forringet», der kriteriet **funksjon** er styrende for den samlede påvirkningen.

Et delområde med **svært stor verdi** som blir **forringet** får konsekvensgrad **stor negativ konsekvens (3-)** * (Figur 7-6).

**Noen av utfordringene knyttet til Femundløpet og hundekjøring i området kan trolig løses med god dialog mellom reindrifta og hundekjørerne i tiden før gjennomføring av løpet og resten av sesongen. Det pekes imidlertid på fra flere hold at det er en utfordring med dialog i dag, og at det også er forventa at dialog blir enda mer utfordrende i fremtiden, med flere aktører i miksen. Påvirkningsgraden er derfor satt til forringet, med en forutsetning at de samme utfordringene som er i dag vedvarer og blir forsterket. Dersom dialogen mellom partene blir bedre, og det i større grad enn i dag går an å sameksistere, vil påvirkning kunne settes ned mot noe forringet, og konsekvensgrad dras ned mot middels negativ konsekvens (2-). Dialog kan føre til at traseen i større grad ikke forringes i tiden før løpet, og at det etableres gode varslingsordninger for når reindrifta har intensiv aktivitet i deler av området som er viktig for hundekjøring. Forslag til slike avbøtende tiltak er beskrevet i kapittel 9.*

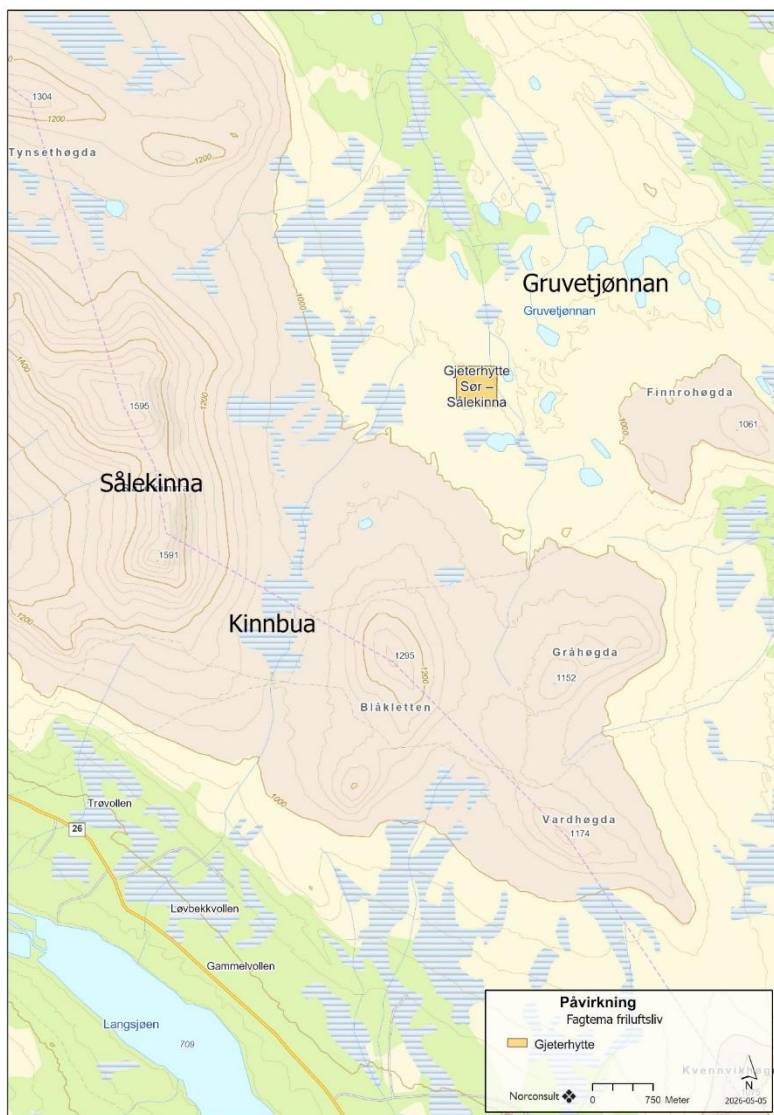
Figur 7-6: Konsekvensgrad for delområde 2: Femundløpet og hundekjøring

7.3.3 Delområde 3: Sålekinna

For delområdet vises det til de overordna vurderingene som er gjort i kapittel 7.2 *Overordnet vurdering av virkninger for friluftslivet* for motorferdsel, allemannsretten, bruk av hund, landskapsuttrykk og flere temaer.

I delområdet vil en gjeterhytte bygges i nærheten av Steintjønna (Figur 7-7). Gjeterhytta vil ligge 3-3,5 km unna Kinnbua, og 0,5-1 km unna skiløypa som trækkes fra Tufsingdalen. Folk går til Kinnbua fra alle himmelretninger, og følger gjerne tråkka løype fra Tufsingdalsida. Aktivitet nær gjeterhytta vil kunne virke forstyrrende på friluftslivsopplevelsen. Fra Sålekinntoppen vil gjeterhytta i liten grad påvirke friluftslivet visuelt, i og med at avstanden er på 4 – 4,5 km til hytta. Det er også lite trolig at motorferdsel rundt hytta vil

påvirke de som går topptur på Sålekinna, i og med at anmarsjen til toppen er fra sør, og en i stor grad er skjermet fra området nord for Sålekinna på vei opp. På toppen er avstanden så stor at snøskuter rundt hytta ikke vil påvirke friluftslivet i særlig grad. Motorferdsel i forbindelse med gjeting nærmere toppen kan likevel påvirke friluftslivsopplevelsen negativt.

Figur 7-7: Plassering av gjeterhytte nordøst for Sålekinna.

Det nordligste gjerdeanlegget (dersom det er behov for to) vil bygges sør for veien over Øversjødalsfjellet. Rundt anlegget vil det være forstyrrelser, slitasje og støy som beskrevet i kapittel 7.2.4 og 7.2.9.

Scenarier for møter og reduserte friluftslivsopplevelser for brukere er beskrevet i kapittel 7.2.12, noe som gir en pekepinn på hvor usikker påvirkningen fra reindrifta kommer til å være.

7.3.3.1 Oppsummering av påvirkninger i delområde 3: Sålekinna

Påvirkningen på delområdet kan oppsummeres gjennom påvirkningskriteriene i M-1941 (Miljødirektoratet, 2026) (se metodebeskrivelse i kap 0):

Endring i attraktivitet: Delområdet vil kunne oppleves som mindre attraktivt på grunn av støy. De visuelle virkningene for friluftslivet er vurdert å være mindre, og vektlegges derfor mindre enn støyvirkningene i vurdering av påvirkning. Kriteriet vurderes til «forringet».

Arealbeslag: Tiltaket vil medføre et arealbeslag fra et gjerdeanlegg, samt en gjeterhytte. Gjerdeanlegget gjør en liten del av friluftslivsområdet utilgjengelig. Veien over Øversjødalsfjellet vil utvides, som medfører et arealbeslag og nedbygging av natur. Kriteriet vurderes til «noe forringet».

Tilgjengelighet: Gjerdeanleggene og brøyting av vei kan fungere som barrierer for friluftslivet. Oppturking av skiløyper, påvirkning på toppturfjell og fjellskiterrang vil være midlertidige påvirkninger, der varighet og omfang av virkninger vil være avhengig av vær, føre og tid på sesongen. Mentale barrierer mot å bruke et område som føles mer privatisert vil føre til at tilgjengeligheten blir redusert. Usikkerheten i hvor reindrifta vil være til enhver tid vektlegges tungt i sammenstillingen av påvirkning. Kriteriet vurderes til «forringet».

Forurensing: Området vil bli noe påvirket av støy. Støyen vil ikke være konstant, men knytte seg til reindriftras bruk i tid og rom. Det vil være en usikkerhet knyttet til hvor og når støyen kan oppleves. Kriteriet vurderes til «noe forringet».

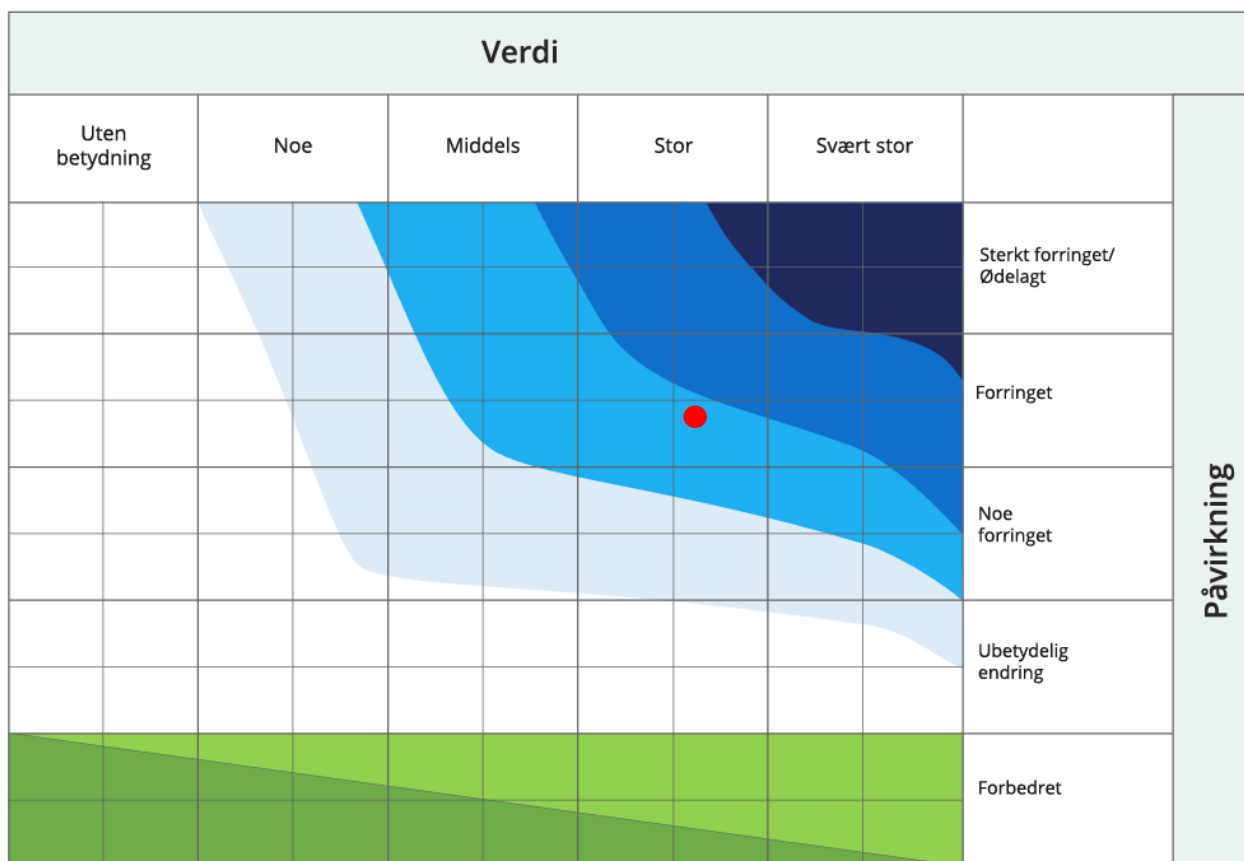
Funksjon: Med mer støy mister delområdet noe av kvalitetene sine, som er et stort fjellområde med fravær av støy. Området vil i stor grad kunne brukes til jakt og øvrig friluftsliv som før, men det kan være enkelte negative opplevelser i enkelte deler av delområdet i deler av sesongen, når reindrifta er på samme sted som der det drives friluftsliv. Områdets funksjon for jakt, og da spesielt løshundjakt, kan forringes om reindrifta flytter til området før jul. Kriteriet vurderes til «forringet».

Friluftslivets ferdselsårer: Ferdelsårene blir i liten grad påvirket. Kriteriet vurderes til «ubetydelig endret».

Delområdet vurderes med bakgrunn i dette å bli «forringet», noe lavere på skalaen, der kriteriene **attraktivitet**, **tilgjengelighet** og **funksjon** er styrende for den samlede påvirkningen.

Et delområde med **stor verdi** som blir **forringet** får konsekvensgrad **middels negativ konsekvens (2-)** (Figur 7-8).

Figur 7-8: Konsekvensgrad for delområde 3: Sålekinna.

7.4 Vurdering av samlet belastning

Summen av mange små inngrep kan medføre at de samlede virkningene for friluftslivsområdene blir større.

Det er i dag utfordringer knyttet til reindrift for hundekjørerere i nærliggende områder. Løypekjøring og trening er ikke uproblematisk å få gjennomført i dag, og dialogen mellom flere parter er vanskelig. Det er tidvis tamrein som trekker inn i området i dag, og dermed utfordringer til motorferdsel i området deler av året også i dag.

I Nasjonal ramme for vindkraft ble området Sømådsfjella, Øversjødalen og Tolga Østfjell vurdert. Dette førte til stort engasjement lokalt. De lokale pekte på hvor viktig fjellområdene er for fjellbygdene, og kvalitetene i at fjellområdene er inngrepsfrie. Prosessen med utredning av reindrift i noen av de samme fjellene medfører derfor en økt belastning og usikkerhet for de som driver friluftsliv i området i dag. Det kan også være belastende for de lokale å stadig forsvare sine friluftsinnteresser. Mange aktører uttalte seg også grundig i forbindelse med høringsrunden på vindkraft i 2019 (Nei til vindindustri i Sømådsfjella, Øversjødalen og Tolga Østfjell, 2019).

7.5 Sammenstilling av konsekvens

Tre delområder er vurdert i utredningen, der to delområder er gitt middels negativ konsekvens (2-), mens ett delområde er gitt stor negativ konsekvens (3-) (Tabell 7-1). Påvirkningen på *delområde 1: Håmmålsfjellet* og

delområde 3: Sålekinna knytter seg i stor grad til konsekvensene tiltaket kan ha for jakt, bruk av hund i området, hvordan motorferdsel kan medføre økt støy, påvirkning på skiløyper og hvordan folk kan oppleve mentale barrierer mot å bruke friluftslivsområdet. Påvirkningen på *delområde 2: Femundløpet* og hundekjøring knytter seg til hvordan det kan bli utfordrende å drive hundekjøring i området, utfordringer knyttet til løypetråkking og at et gjerdeanlegg er planlagt på tvers av traseen. Det er i dag utfordrende å få til god dialog mellom ulike aktører, og det er ventet at disse utfordringene vedvarer og blir forsterket som følge av tiltaket.

Påvirkningen på friluftslivet vil i hovedsak være fra 15. oktober til 30. april, en periode på rundt et halvt år. Noen år vil reindrifta flytte seint, og påvirkningen blir kun i januar-april. Noen virkninger, særlig for storviltjakt, vil være reduserte i disse årene. Resten av året vil de største virkningene være knyttet til det permanente arealbeslaget og de visuelle virkninger fra gjerdeanlegg og hytter. Påvirkningen på delområdene knytter seg også i stor grad til at det er stor usikkerhet om *hvor* og *når* møter mellom brukere og reindrifta vil skje. Det er usikkert hvordan reindrifta kommer til å bruke området, og hvor de vil være på ulike tider av året. Etter hvert som de som driver friluftsliv begynner å se mønster i hvordan drifta foregår i ulike deler av året vil trolig noe av usikkerheten reduseres.

Etter metodikk M-1941 (Miljødirektoratet, 2026) kan samlet konsekvensgrad settes til «middels negativ konsekvens» dersom det er et par delområder som har stor negativ konsekvens (3-) og flere delområder med middels negativ konsekvens (2-). Disse kriteriene er oppfylt i denne utredningen, og samlet konsekvens settes derfor til **middels negativ konsekvens** (Tabell 7-1).

Tabell 7-1: Utredningsalternativets samlede konsekvens for fagtema friluftsliv.

Delområde	Verdi	Påvirkning	Konsekvens
1: Håmmålsfjellet	Stor	Forringet	Middels negativ konsekvens (2-)
2: Femundløpet	Svært stor	Forringet	Stor negativ konsekvens (3-)
3: Sålekinna	Stor	Forringet	Middels negativ konsekvens (2-)
Samlet konsekvensgrad			Middels negativ konsekvens
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad	Et delområde har stor negativ konsekvens. To delområder er vurdert til middels negativ konsekvens. Etter metodikken settes derfor samlet konsekvensgrad til «middels negativ».		

8 Midlertidig påvirkning i anleggsfasen

I anleggsfasen vil det bygges gjeterhytter og gjerdeanlegg, samt at ca. 3 km av Øversjødalsvegen vil utvides.

Dette vil trolig medføre at det vil være redusert framkommelighet på veien over Øversjødalsfjellet i perioder.

Når hyttene og gjerdeanleggene bygges vil det være omfattende støy og anleggsarbeid i områdene. Områdene der det gjøres arbeid vil da fremstå som mindre attraktive å oppholde seg i.

9 Forslag til skadereduserende tiltak

De største virkningene for friluftslivet knytter seg til usikkerheten om og når de som driver friluftsliv kommer til å møte på reindrifta og oppleve støy. Siden reindrifta varierer bruken sin i tid og rom kan forsøk på å skape forutsigbarhet for andre brukere av fjellet være skadereduserende.

Det foreslås derfor en rekke skadereduserende tiltak:

1. Informasjonsflyt

Folk kan vegre seg for å dra på tur og drive friluftsliv dersom de frykter at de kan møte reinflokker/reindrifta. Dersom folk får tilgang til informasjon om hvor flokkene står og hva som er forventet bevegelsesmønster de neste dagene, kan folk planlegge rundt dette, og ta valg om hvor de oppholder seg. De kan i noen grad bli betrygget i at de ikke kommer til å møte reindrifta i det området de planlegger å gå tur i.

Informasjon som dette kan legges ut på en facebookside, eller på kommunens nettsider. Hvilket medium som er best vil være avhengig av både hva lokalbefolkningen kommer til å sjekke, og hva som er enkelt for reindrifta å oppdatere ofte nok. En facebookside kan i stor grad dekke et slikt informasjonsbehov.

2. Kartlegging av bruk gjennom sesongen

De første årene reindrifta bruker området vil ikke folk kjenne mønster i hvor reindrifta er og hvilke områder som en kan regne med å treffe på tamrein. Dersom enkelte dyr i flokken merkes med GPS kan data hentes ned på slutten av sesongen, og det vil være mulig for reindrifta å hente inn data på hvilke områder som brukes mer enn andre. Disse dataene kan reindrifta blant annet bruke til å tegne opp reindriftskart for området (trekk- og flyttleier m.m.) og til å oppdatere distriktsplaner som beskriver beitebruken i området. Med bakgrunn i dataene kan det også lages et «heatmap» eller lignende som viser de mest brukte delene av terrenget. Dette vil gjøre det lettere for folk å ta valg på hvordan de driver friluftsliv.

3. Unngå enkelte områder i visse deler av året

Styring av reindriftras bruk bort fra enkelte områder enkelte helger eller uker kan bidra til å minske konflikten mot enkelte deler av friluftslivet. Det kan være at reindrifta bør holde seg bort fra traseen til Femundløpet i tiden rundt da dette arrangeres, eller holde seg unna områder der det drives hundepøver i de helgene der dette er aktuelt. Styring og flytting av tamreinen bort fra slike områder vil imidlertid kreve mer omfattende gjeting enn normalt, og økt støy og forstyrrelser fra motorferdsel i tiden før og etter disse arrangementene kan dermed gå ut over øvrig friluftsliv. Det anbefales likevel at det etableres god dialog, særlig med Femundløpet, slik at ulempene for arrangementet blir gjort så små som mulig.

4. Senere flytting

Dersom reindrifta flytter til Håmmålsfjellet-Sålekinna etter 23. desember vil de negative virkningene for storviltjakta fjernes.

5. Et gjerdeanlegg istedenfor to

Det er planlagt for to gjerdeanlegg, og når denne konsekvensutredningen skrives, er det ikke avgjort om reindrifta kan bruke samme anlegg. Øversjødalsvegen sør ligger plassert slik at traseen for Femundløpet går tvers gjennom anlegget. Dette anlegget ligger også midt oppå fjellet. Dersom reindrifta kan bruke samme anlegg, bør Øversjødalsvegen nord benyttes foran Øversjødalsvegen sør.

Dersom begge anleggene skal brukes bør Øversjødalsvegen sør tilpasses slik at Femundløpet kan opprettholde traseen sin. Femundløpet arrangeres i februar, og det er trolig mindre aktivitet rundt gjerdeanleggene knyttet til skilling og transport på akkurat dette tidspunktet. Å unngå direkte arealinngrep i traseen for Femundløpet er derfor det viktigste.

6. Lokal tilpasning av gjeterhytter

Gjeterhyttene som planlegges midt i fjellområdene er utredet for opptil 50 m². Det er flere andre hytter og buer i fjellområdet. Lokal tilpasning til byggeskikk, samt å holde arealet på hyttene nede, vil være med på å redusere arealinngrep og de visuelle virkningene for friluftslivet.

9.1.1 Avbøtende tiltak som er vurdert, men ikke anbefalt videre for friluftslivet

Sperregjerder

Sperregjerder kan fysisk stenge tamreinen ute fra områder som er viktige for friluftslivet. Dette kan være skiarenaer, golfbaner eller lignende. Sperregjerder vil imidlertid føre til vesentlige negative konsekvenser for ferdsel i utmarka, løypekjøring, hønsefugl, trekkveier for jaktbart vilt med mer. De positive virkningene sperregjerder kan ha enkelte steder for friluftsliv veier ikke opp for de negative virkningene. Sperregjerder anbefales derfor ikke å utredes videre som et skadereduserende tiltak for friluftslivet.

Tilgang for allmennheten til vinterbrøytet vei til gjerdeanleggene

Veien til det ene eller begge gjerdeanleggene på Øversjødalsfjellet må brøytes vinteren gjennom. Dersom veien er brøytet kan det argumenteres for at folk burde få tilgang til å bruke veien og også ha mulighet til å komme seg lengre til fjells enn før. Etablering av en parkeringsplass for friluftsfolket der brøytinga stopper kunne vært et tiltak for å bøte på konsekvensene av vinteråpen vei. Vesentlig økt tilrettelegging kan imidlertid føre til at nye brukergrupper tar i bruk områder som tidligere har vært stille og urørte (Miljødirektoratet, 2026). Økt bruksfrekvens og mye folk eller støy kan også oppleves som en mental barriere for de som ønsker et friluftsliv med stillhet og ro. For de som bruker fjellområdet på Øversjødalsfjellet i dag er det kvaliteter som stillhet og ro som gir området kvalitet. Tilgang for allmennheten til den vinterbrøytta veien vil forringe urørtheten til området i større grad, og de som bruker området i dag vil nok vegre seg mot å bruke det videre. For andre brukergrupper så kan en vinteråpen vei gjøre at de tar i bruk et område som de tidligere ikke har brukt.

Tilgang til veien for allmennheten er derfor ikke anbefalt som et skadereduserende tiltak for friluftslivet, da dette ikke vil bidra til å bevare kvalitetene til friluftsområdet.

9.1.2 Vurdering av konsekvens med foreslåtte skadereduserende tiltak

Det er foreslått noen avbøtende tiltak. *Tiltak 1-4* har som mål å skape bedre forutsigbarhet og redusere usikkerheten for brukere av friluftslivsområdene. *Tiltak 5 og 6* knytter seg til visuelle virkninger, og har mindre effekt på delområde 1 og 3 enn tiltak som kan bidra til å redusere de mentale barrierene for å bruke friluftslivsområdene.

Tiltaket som kan ha størst effekt på jakt vil være tiltak *nr. 4: Senere flytting*. Dette vil redusere de negative virkningene for storviltjakta betraktelig, og redusere virkninger for småviltjakta i noen grad. Det vil også redusere sjansen for skader på barmark og redusere tiden folk kan være eksponert for støy i områdene.

Dersom informasjonsflyten (*tiltak nr. 1*) mellom reindrifta og andre brukere av fjellområdene bedres, og tiltak med å unngå enkelte områder deler av året (*tiltak nr. 3*), kan påvirkning på hundepreøver, Femundløpet og andre arrangementer reduseres betraktelig.

Dersom alle seks skadereduserende tiltak tas inn som en del av tiltaket, kan påvirkningen trekkes ned på skalaen for *delområde 1 og 3*. Det er likevel ikke trolig at konsekvensgrad endres fra «middels» til «noe negativ konsekvens».

Som beskrevet for *delområde 2: Femundløpet og hundekjøring* kan informasjonsflyt og bedring av dialog, samt at reindrifta tilpasser driften i området for gjennomføring av løpet (*tiltak 3*) være med på å redusere påvirkningen på delområdet. Å redusere antall gjerdeanlegg til kun ett, og da bare bruke det nordligste, vil

også fjerne en fysisk barriere. Påvirkningen på delområdet vil da reduseres, og konsekvensgrad kan trolig endres fra «stor negativ konsekvens (3-)» til «middels negativ konsekvens (2-)».

Samlet konsekvensgrad for friluftslivet (middels negativ) vil likevel ikke endres om alle de avbøtende tiltakene inkluderes i planen.

10 Vurderinger av følgekonskvenser av utvalgte skadereduserende tiltak

I alle fagutredninger er det foreslått skadereduserende tiltak. For mange av de foreslåtte tiltakene er det ikke behov for å utrede følgekonskvenser på det nåværende tidspunkt i prosessen. Landbruks- og matdepartementet har bedt om at følgekonskvensene av åtte tiltak skal vurderes:

1. Tilleggsområdet tas i bruk tidligst 1. januar.
2. Etablering av samlegjerde for skilling av rein i Rendalen renselskaps konsesjonsområde.
3. Tilpassing av det sørlige gjerdeanlegget.
4. Ett felles gjerdeanlegg for Fovsen Njaarke sijte.
5. Reinfri buffersone for å hindre sammenblanding av rein.
6. Sperregjerde langs den sørlige delen av Øversjødalsveien og videre til Lensmannsvollen for å hindre sammenblanding med villrein.
7. Sperregjerder for å hindre rein i å komme inn på jordbruksarealer.
8. Sperregjerder langs fylkesveier for å hindre sammenblanding med villrein.

Vurderinger av følgekonskvenser skal på det nåværende tidspunkt i prosessen gjøres på et overordnet nivå. Dersom man velger å gå videre med f.eks. sperregjerder, må dette detaljplanlegges og utredes i en eventuell reguleringsplanprosess.

I denne vurderingen av følgekonskvenser vurderes det i hvilken grad det skadereduserende tiltaket forbedrer eller forverrer konsekvensen for det respektive fagtemaet. Følgekonskvensene av de åtte tiltakene vurderes på en skala fra to pluss til to minus (++) / + / 0 / - / --), jf. Tabell 10-1.

Tabell 10-1 Følgekonskvenser vurderes etter følgende skala.

--	Betydelig negativ endring for temaet
-	Negativ endring for temaet
0	Ingen / ubetydelig endring for temaet
+	Positiv endring for temaet
++	Betydelig positiv endring for temaet

10.1 Tiltak 1: Tilleggsområdet tas i bruk tidligst 1. januar

Mange av utredningene avdekker større negative konsekvenser av reindrift i tilleggsområdet i barmarkperioden. Et foreslått skadereduserende tiltak er derfor å avgrense beiteperioden til å gjelde fra 1. januar til 30. april. Tiltaket innebærer en reduksjon i antall dager Fosen-rein potensielt kan være i området fra 197 dager (15. oktober til 30. april) til 120 dager (1. januar til 30. april) – dvs. en reduksjon tilsvarende ca. 40 %.

10.1.1 Vurdering av tiltaket for friluftsliv

Reindriften vil med dette avbøtende tiltaket være ca. 2,5 måneder mindre i området enn det som ligger til grunn for vurderinger gjort tidligere i rapporten. Med en slik reduksjon i bruk av området, vil det være mindre sannsynlighet for motorferdsel i utmark, mindre påvirkning på jakt (der elgjakta går klar), og mindre slitasje på området. Usikkerheten om og når turgåere og andre brukere kan møte reindriften reduseres.

Den største virkningen av et slikt avbøtende tiltak vil knytte seg til aktivitetene som drives på høsten. Jakt, fiske og høsting av bær/sopp vil da gå klar av motorferdsel og reindriften i sin helhet. Dersom området tas i bruk fra 1. januar vil det ikke lenger bli overlappt mellom elgjakta og reindriften, og denne jaktforma vil kunne

drives som i dag. Flere arter har også jakttid som vil ligge utenfor perioden som tilleggsbeitet planlegges for. En ikke-uttømmende liste over jaktbart vilt er gitt i Tabell 10-2.

Tabell 10-2: Oversikt over arter og jakttid.

Art	Fra	Til	Kommentar
Elg	25. september	23. desember	
Villrein	20. august	30. september	
Rype	10. september	29. februar	
Orrfugl, storfugl, jerpe	10. september	23. desember	
Hare	10. september	28. februar	
Rev	15. juli	15. april	
Jerv	10. august	15. februar	Lisensfelling, ikke ordinær jakt

Dersom tilleggsområdet tas i bruk fra (tidligst) 1. januar vil det ikke være overlapp i reindrifas tilstedeværelse i området og jakt på elg, villrein, orrfugl, storfugl og jerpe. Det vil fremdeles være overlapp med deler av jaktseongen for rype og rev, og overlapp med jerv de årene der det er lisensjakt.

Det kan argumenteres for at elgjakta har en særstilling som jaktform i området, med stor oppslutning av jegere og som en identitetsmarkør lokalt. Dersom reindriften ikke er i området fram til 1. januar vil påvirkningen på elgjakta reduseres vesentlig. Jakta vil da trolig kunne gjennomføres i stor grad som i dag.

Senere bruk av tilleggsområdet løser ikke utfordringer knyttet til rypejakt (som beskrevet i kap 7.2.7), men vil gjøre at de som jakter på barmark utover høsten i liten grad får endret sin jaktopplevelse sammenlignet med i dag. Når snøen legger seg i januar jakter fremdeles noen rype, og beveger seg gjennom terrenget med ski eller truger. For disse vil det fremdeles være tider der det kan være en endring i jaktopplevelsen sammenlignet med i dag, som beskrevet i scenarioene i kapittel 7.2.12.

Sannsynligheten for at det blir motorferdsel på barmark reduseres også når tilleggsområdet tas i bruk fra januar av. Dette kan gjøre at kjøreskader på bakkevegetasjonen reduseres. Dette er også diskutert i fagrapport naturmangfold (Norconsult, 2026 A).

Dersom dette avbøtende tiltaket inkluderes i den samla vurderingen, vil påvirkning på delområde 1 og 3 reduseres noe. Friluftslivet i området favner bredere enn bare jakt, og påvirkning vil også reduseres for øvrige aktiviteter som drives på barmark, som fotturer, sykling, sanking og annet.

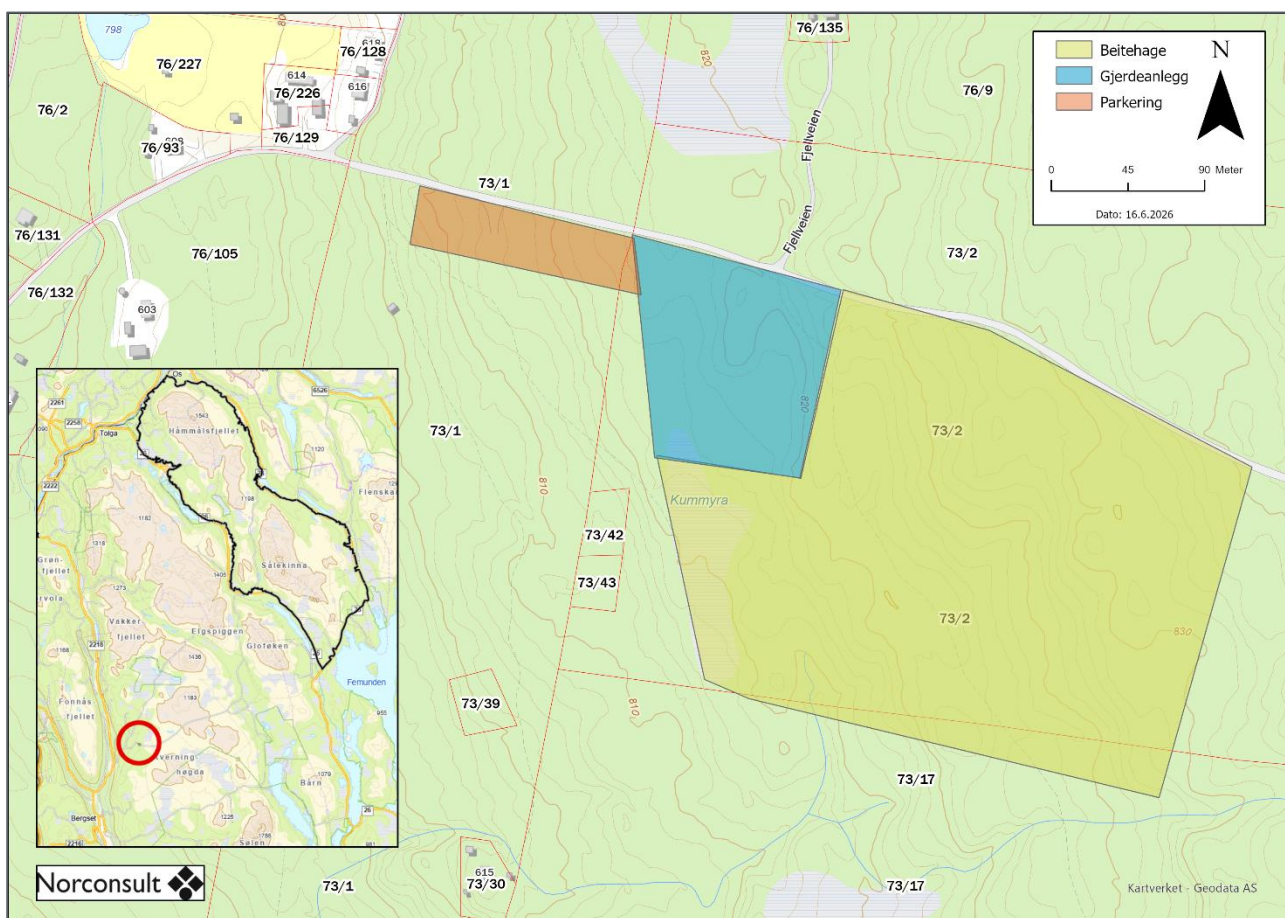
Tiltaket vurderes å utgjøre en betydelig positiv endring (++) for friluftsliv sammenlignet med det opprinnelig vurderte tiltaket.

10.2 Tiltak 2: Etablering av samlegjerde for skilling i Rendalen renselskaps konsesjonsområde

Det er sannsynlig at det kan oppstå sammenblanding mellom Fosen-rein og rein fra Rendalen renselskap. Det foreslås derfor å etablere et gjerdeanlegg for skilling av rein i tilknytning til Rendalen renselskaps konsesjonsområde (Figur 10-1). Et område ved Søvollen i Rendalen kommune er foreslått av renselskapet. Ved å etablere et gjerde i sitt eget konsesjonsområde slipper Rendalen å transportere rein med bil dersom sammenblanding skjer og skilling må gjennomføres. Søvollen er tidligere benyttet som gjerdeplass, og er tilgjengelig gjennom hele vinteren da området ligger ved vinterbrøytet veg. Det ansees ikke å være behov for

gjeterhytter ved dette gjerdeanlegget. Arealet for beitehagen er ca. 65 dekar, areal for gjerdeanlegg ca. 13 dekar og parkering på 4,4 dekar.

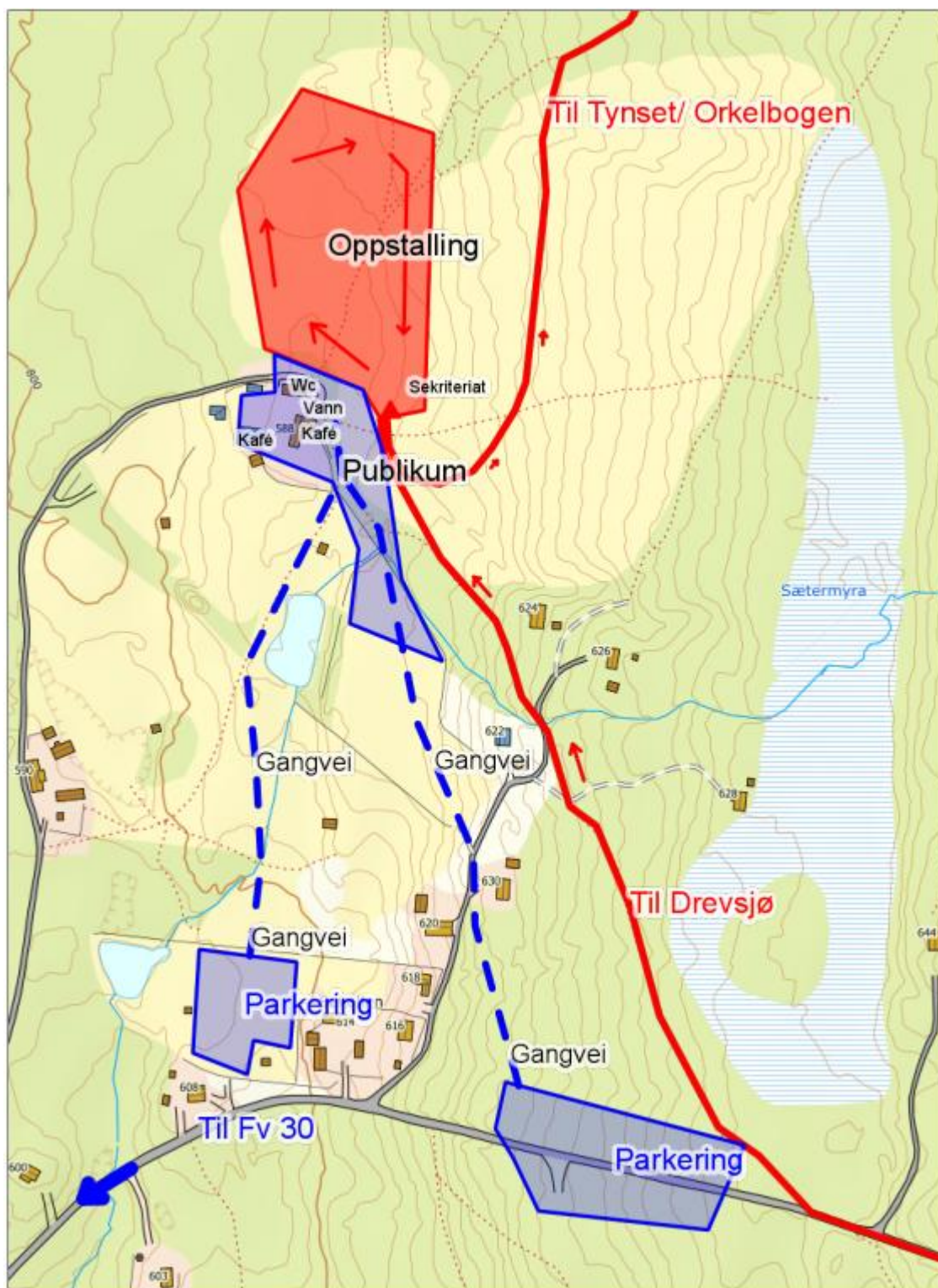
Vi legger til grunn at gjerdeanlegget gjennomsnittlig maksimalt blir tatt i bruk en gang pr år for å skille ut rein fra Fosen (noen år kan gjerdet bli tatt i bruk to ganger, men mange år vil det trolig ikke være nødvendig å skille ut rein fra Fosen i dette gjerdet). Det er vanskelig å anslå hvor mange rein som må tas inn i gjerdet for å skille ut Fosen-rein, da dette vil variere fra gang til gang. Vi antar at det kan være snakk om maksimalt noen hundre rein, og at gjerdet benyttes i 1-2 dager til skillingen er over.

Figur 10-1: Utforming av gjerdeanlegg ved Søvollen i Rendalen kommune. Illustrasjon: Norconsult.

10.2.1 Vurdering av tiltaket for friluftsliv

Lokalisering av samlegrjerde for skilling av rein er vurdert sør for seterområdet Søvollen. Søvollen er gjennom kommunal kartlegging av friluftslivsområder i Rendalen registrert som et viktig friluftslivsområde. Sør for seterområdet går Fjellveien videre innover mot Sølendalen. Fjellveien er åpen sommerstid, og brukes til sykling og adkomst med bil til dalføret. Vinterstid brukes veien som trasé for Femundløpet. Både distansene F450 og F650 bruker Søvollen som sjekkpunkt. Området nord på setervollen brukes til oppstalling og sekretariat, mens det er tilrettelagt for parkering sør mot Fjellveien. Det ene arealet som er avsatt til parkering overlapper med arealet avsatt til parkering for det foreslåtte gjerdeanlegget (Figur 10-2).

Figur 10-2: Sjøkkpunkt Søvollen. Parkeringsarealet i sørvest overlapper noe med arealet avsatt til parkering for det foreslåtte gjerdeanlegget.

Romenstad hytter driver utleie av flere av hyttene på Søvollen, både sommer og vinter. Det finnes også flere private hytter på setervollen og noen sør mot elva Skjeftbekken. Fra vollen er det tilgang til et stort jakt- og fisketerreng, og snaufjellet ligger ikke langt unna. Det er etablert en kulturminnepark på Søvollen, der fangstgraver, ledegjerder og ulvestuer er rekonstruert.

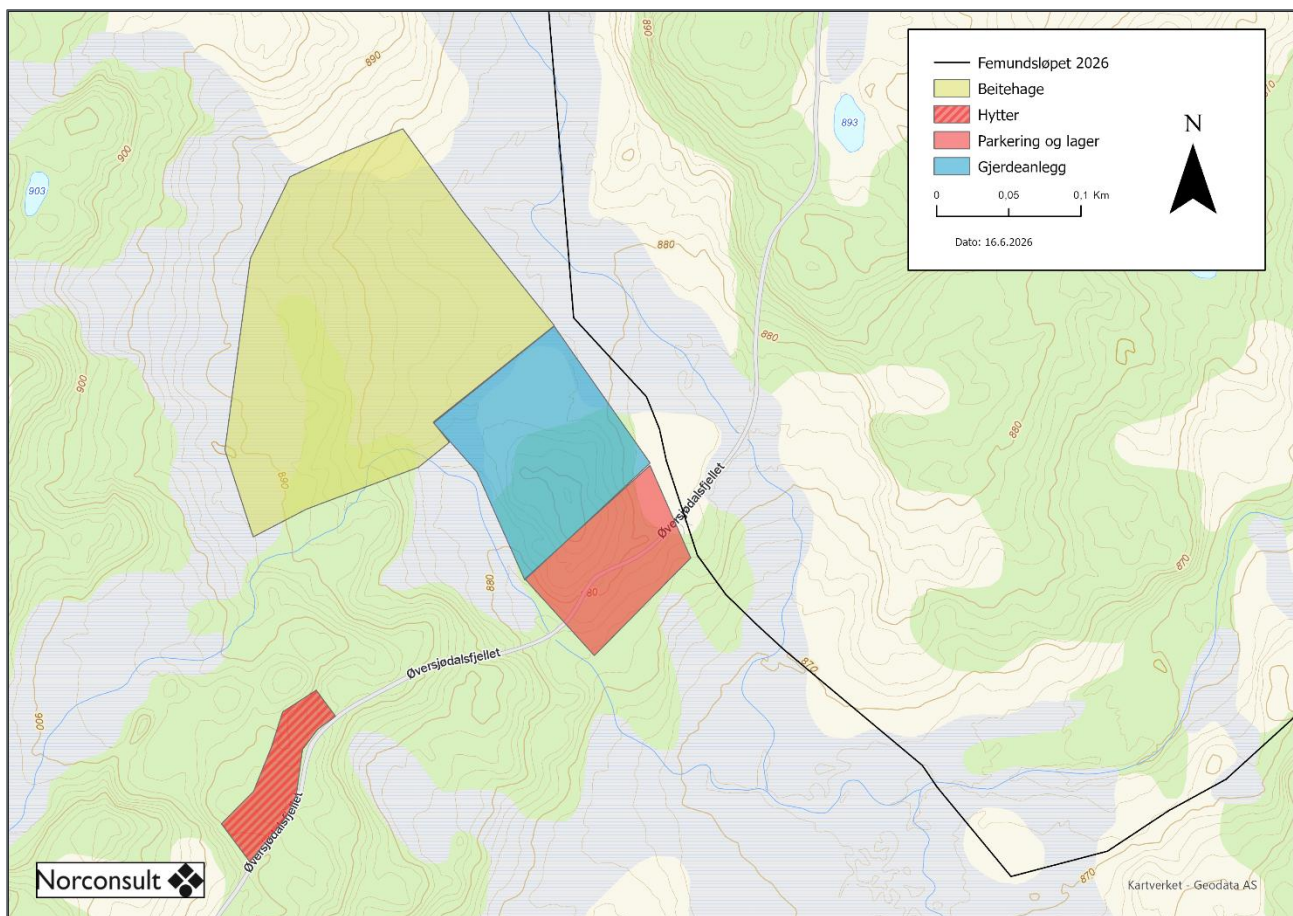
De visuelle virkningene og forstyrrelser knyttet til støy vil være noe mindre sammenlignet med de øvrige gjerdeanlegg vurdert tidligere i rapporten. Gjerdeanlegget ved Søvollen vil ligge utenfor de allerede vurderte delområdene, og fremstå noe mer fremmed i landskapet det blir liggende i. Gjerdeanlegget vil ha åpninger i gjerdet slik at folk og dyr kan passere gjennom det når det ikke er i bruk. Det vil ikke settes opp driftsbygninger i tilknytning til dette gjerdeanlegget, og bruken av anlegget forventes å være mindre enn for de andre vurderte anleggene. Gjerdet vil ligge tett på sjekkpunkt Søvollen, men ventes ikke å ha store virkninger for gjennomføringen av løpet.

For friluftslivsområdene som ligger sør og vest for Håmmålsfjellet og Sålekinna kan et slikt samlegjerde redusere behovet for innhenting av dyr, og dermed redusere påvirkning fra motorferdsel i øvrige randsoner til allerede vurderte delområder. Dette kan redusere unødig støy utenfor det faktiske tilleggsbeitet de gangene reindrifta må hente inn dyr som har vandret ut av tilleggsbeitet. I negativ retning vektet det fysiske inngrepet som samlegjerdet medfører.

Tiltaket vurderes å utgjøre en negativ endring (-) for friluftsliv sammenlignet med det opprinnelig vurderte tiltaket.

10.3 Tiltak 3: Tilpassing av det sørligste gjerdeanlegget slik at det ikke berører traséen for Femundløpet.

Øversjødalsvegen Sør (kapittel 4.2.1) kommer i konflikt med traseen for Femundløpet. Et avbøtende tiltak er å utforme gjerdeanlegget slik at det ikke kommer i konflikt med selve løpstraseen (Figur 10-3). Arealet med parkering og bygninger er med dette forslaget delt i to; parkering og lager i tilknytning til gjerdeanlegget, mens areal for hytter er flyttet til et område et par hundre meter lenger sørvest. Tilpasningen medfører at areal for gjerdeanlegg reduseres med 1,5 dekar og for parkering og bygninger med 0,4 dekar sammenlignet med opprinnelig gjerde beskrevet i kapittel 4.2.1. Beitehagen opprettholdes i tilnærmet samme størrelse.

Figur 10-3 Viser gjerdeanlegget etter tilpasning til traseen for Femundsløpet. Illustrasjon: Norconsult.

10.3.1 Vurdering av tiltaket for friluftsliv

Tiltaket gjør at traseen for Femundsløpet ikke vil sperres. Det vil være positivt for å opprettholde ferdselsforbindelsen. Traseen vil fremdeles gå tett på gjerdeanlegget, med de utfordringer det kan medføre (som diskutert i kapittel 7.3.2). Tiltaket vurderes derfor som svakt positivt, der fremdeles nærføring til anlegget gjør at tiltaket ikke vurderes som mer positivt enn det gjør.

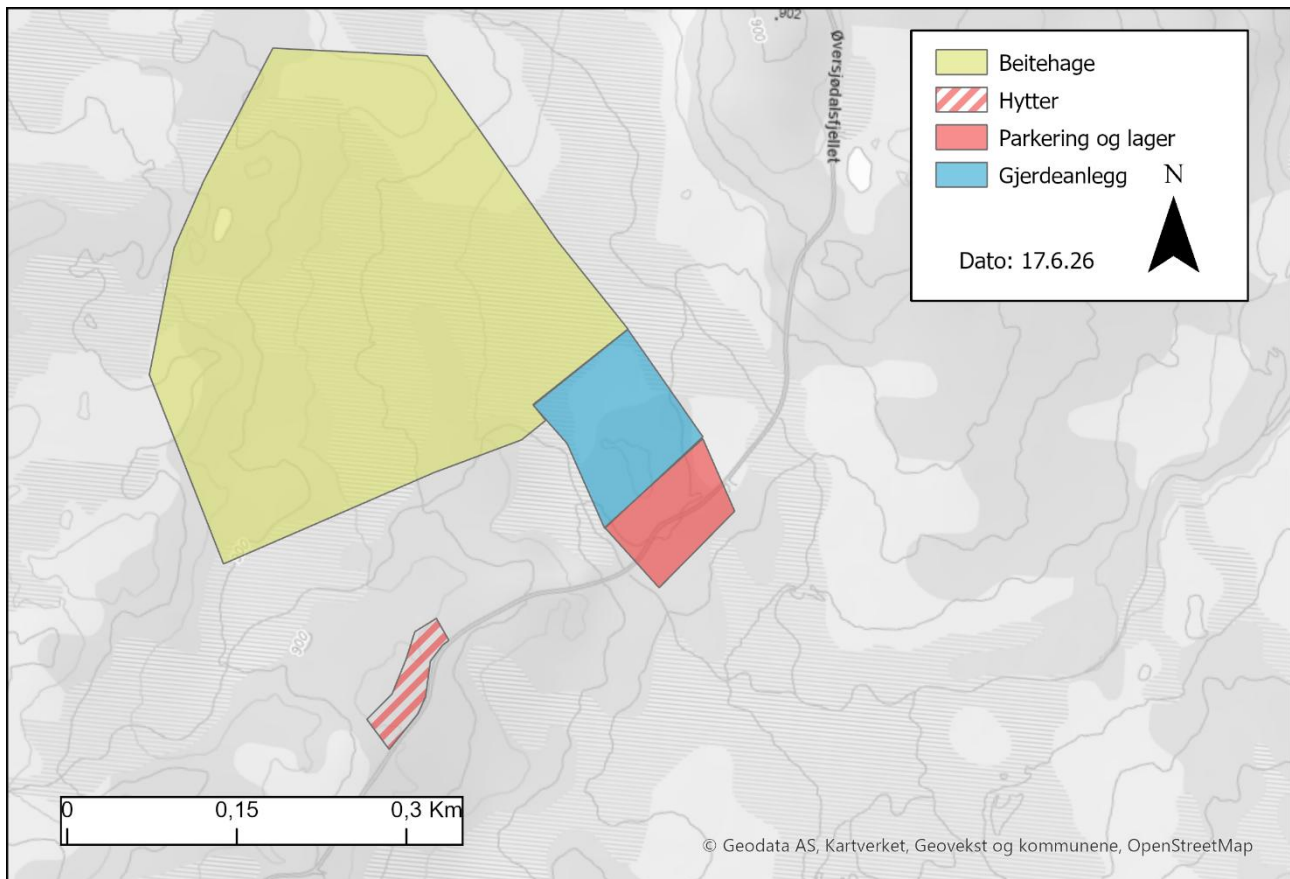
Tiltaket vurderes å utgjøre en positiv endring (+) for friluftsliv sammenlignet med det opprinnelig vurderte tiltaket.

10.4 Tiltak 4: Bare ett av gjerdeanleggene for Fovsen Njaarke sijte realiseres, og benyttes av begge sijtene

Konsekvensene av å etablere ett felles gjerdeanlegg som begge sijtene benytter skal vurderes. For både Øversjødalsvegen Sør (kapittel 4.2.1) og Øversjødalsvegen Nord (kapittel 4.2.2) er derfor beitehagen vesentlig utvidet. Det er også noen tilpasninger av arealet med tanke på felles bruk for arealene for gjerdeanlegg, parkering og bygninger. Dette gjelder begge anlegg.

10.4.1 Øversjødalsvegen Sør som fellesanlegg

Figur 10-4 viser gjerdeanlegget med større beitehage, samt tilpasning til Femundsløpstraseen. Størrelse på ny beitehage blir 121 dekar, ca. 90 dekar større enn opprinnelig. Areal for gjerdeanlegg blir 13 dekar og for parkering, lager og hytter blir arealet drøyt 10 dekar.

Figur 10-4 Viser foreslått gjerdeanlegg med utvidet beitehage. Illustrasjon: Norconsult.

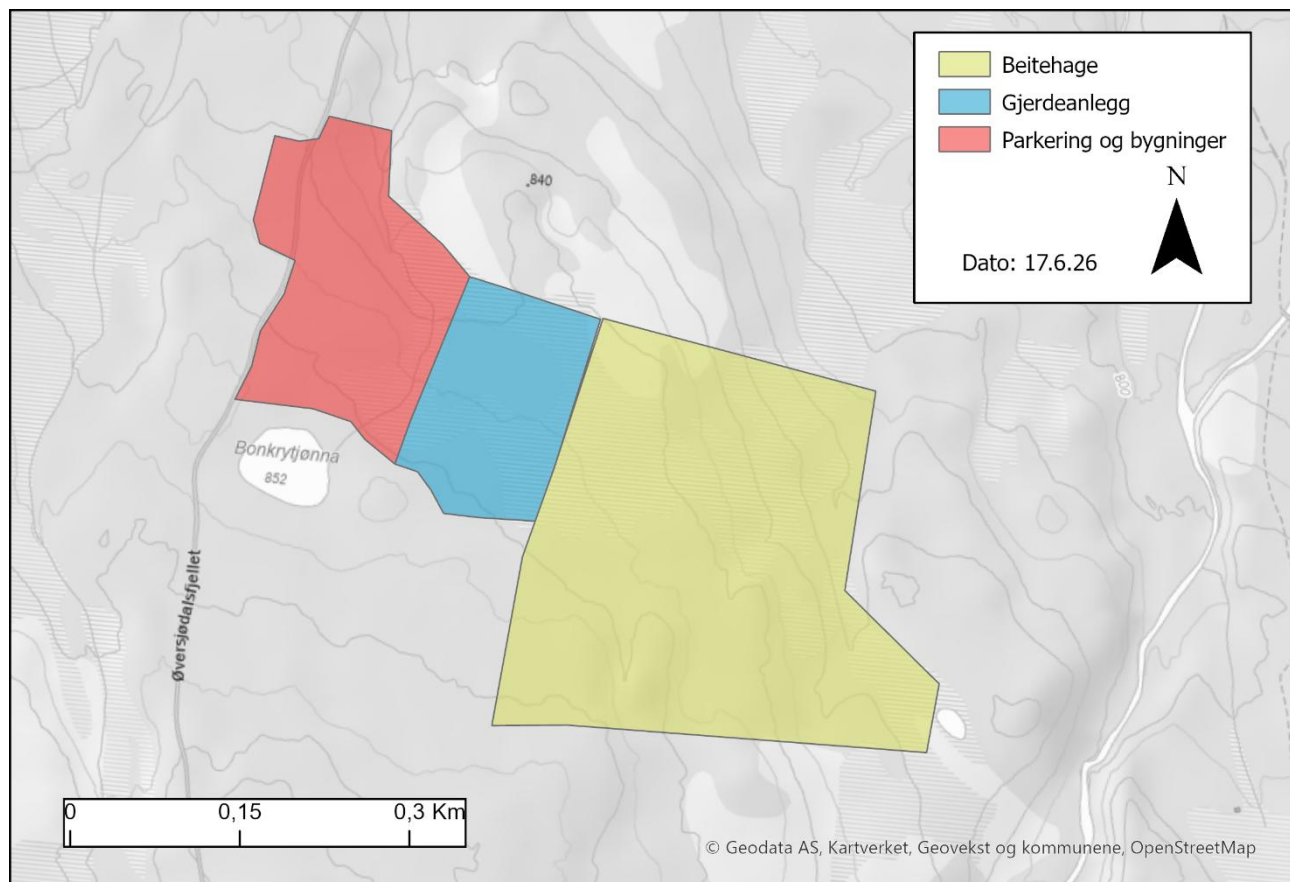
10.4.1.1 Vurdering av tiltaket for friluftsliv

Det vurderes som positivt for friluftslivet at bare ett gjerdeanlegg realiseres. Det reduserer det samla arealinngrepet, til tross for at det ene anlegget som realiseres vil bli noe større.

Tiltaket vurderes å utgjøre en positiv endring (+) for friluftsliv sammenlignet med det opprinnelig vurderte tiltaket.

10.4.2 Øversjødalsvegen Nord som fellesanlegg

Figur 10-5 viser gjerdeanlegget med større beitehage, samt noe tilpasning for felles bruk av arealene for gjerdeanlegg og parkering og bygninger. Størrelse på ny beitehage blir 104 dekar, drøyt 60 dekar større enn opprinnelig. Areal for gjerdeanlegg blir 25 dekar og for parkering, lager og hytter blir arealet drøyt 37 dekar.

Figur 10-5 Viser foreslått gjerdeanlegg med utvidet beitehage. Illustrasjon: Norconsult.

10.4.2.1 Vurdering av tiltaket for friluftsliv

Som vurdert i delkapittelet over vil det være positivt med bare ett gjerdeanlegg. Et gjerdeanlegg nærmere bebyggelsen (nord) vurderes som bedre for friluftslivet enn at en bruker gjerdeanlegget lengre mot sør, men forskjellen er ikke nok til å vurdere det avbøtende tiltaket til «betydelig positivt (++)».

Tiltaket vurderes å utgjøre en positiv (+) endring for friluftsliv sammenlignet med det opprinnelig vurderte tiltaket.

10.5 Tiltak 5: Etablering av en reinfri buffersone i et område som grenser opp mot villreinområdet i vest

For å unngå sammenblanding mellom Tolga-Østfjell villreinområde/Rendalen renselskap og Fosen-rein er det foreslått en beitefri buffersone jf. Figur 10-6. I området for buffersonen er det ingen naturlige barrierer mellom områdene. Fovsen Njaarke sijte skal ha rett til å drive tilsyn i buffersonen, så rein kan drives tilbake til tilleggsområdet.

Figur 10-6. Lilla areal viser foreslått buffersone mellom tilleggsområdet og områder i sør med annen tamrein og villrein.
Illustrasjon Norconsult.

10.5.1 Vurdering av tiltaket for friluftsliv

En reinfri buffersone vil være positivt for friluftslivet i området. I dette området vil det være mindre motorferdsel, og færre av de negative virkningene som tidligere er beskrevet vil være gjeldende for friluftslivet. Langs grensene til buffersonen kan det imidlertid bli lokalt mer motorferdsel som følge av kantgjeting.

Dersom det kommer tamrein eller blir motorferdsel i området deler av sesongen vil dette nok oppleves som negativt for friluftslivet. Det vil bli perioder der det er tamrein og motorferdsel i området, noe som ligger i benevnelsen av området som «buffersone». Det skal imidlertid ikke stå dyr der permanent. Området skal ikke gjerdes inn, og da kan en slik buffersone bli vanskelig å håndheve.

En buffersone vurderes isolert sett som positivt for friluftslivet. Å ta ut areal fra tiltaket uten å redusere antall dyr gjør imidlertid at resterende areal får noe økt press fra reindrifta. Dette kan gjøre at øvrige deler av området kan få noen negative virkninger. Dersom de som driver friluftsliv møter reindrifta eller tamrein innenfor buffersonen vil det kanskje oppleves som en enda større negativ påvirkning enn om de møtte reindrifta i området som er avsatt som tilleggsbeite. Samlet sett vurderes derfor tiltaket å medføre ubetydelig endring (0) i virkninger for friluftslivet.

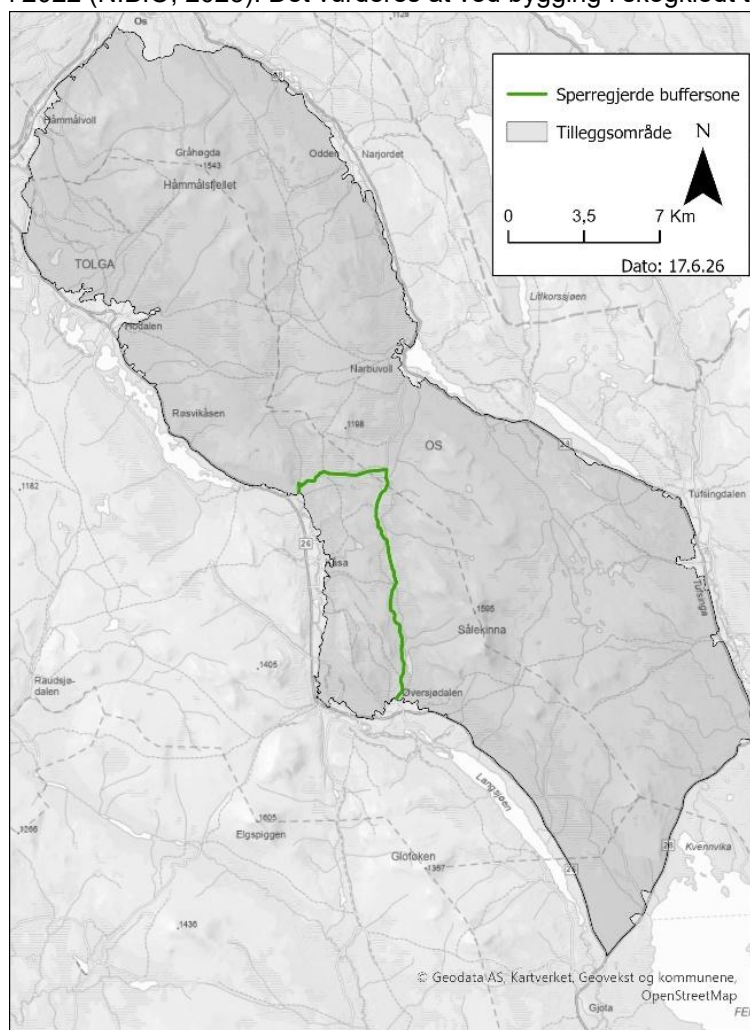
10.6 Tiltak 6: Etablering av sperregjerder i kombinasjon med naturlig topografi i fjellet for å hindre sammenblanding med villrein.

Et annet foreslått tiltak er å etablere et sperregjerde i fjellet for å hindre sammenblanding i områder uten naturlige grenser. Sperregjerdet i fjellet tilsvarer grensen mot buffersonen som er vist i kapittel 10.5. Sperregjerdet følger Øversjødalsveien fra sør, til det går rett østover fra veien ned til Lensmannsvollen (Figur 10-7). Sperregjerdet er knapt 17 kilometer langt.

Det legges til grunn en gjerdehøyde på ca. 170 cm, tilsvarende sperregjerdet i Tufsingdalen som ble satt opp i 2022 (NIBIO, 2023). Det vurderes at ved bygging i skogkledd terreng må det ryddes en trase på rundt 5

meter for å komme fram med stolpemaskin/ATV. Behovet for ryddebeltet påvirkes vesentlig av terrenget, og enkelte steder kan ryddebeltet derfor bli større, både for å unngå nedfall av skog vinterstid og for fremkommelighet for kjøretøy i forbindelse med etablering og vedlikehold. I løpet av perioden tilleggsområdet skal benyttes (frem til 2045) vurderes det behov for rydding av løvoppslag en gang. I tillegg må årlig tilsyn og vedlikehold gjennomføres.

Hva som er den beste traseen for et gjerde i terrenget er vanskelig å vite uten å ha gått opp traséen i felt. Gjerdetraséene er digitalisert ut fra flybilder og må ikke oppfattes som nøyaktig plassering av gjerdet. Ved vurdering av følgekonskvenser skal det derfor legges til grunn at gjerdet kan bli bygget innenfor en 100 meter bred buffer langs markert trase (50 m til hver side). Dette gjelder der hvor bufferen berører utmark. Gjerdetraséen er lagt utenfor jordbruksareal, fylkesveier, verneområder og tomter/hyttetomter, men bufferen kan komme innenfor slike areal selv om det er åpenbart at gjerdet ikke skal legges på slike areal.

Figur 10-7: Sperregjerdet markert med grønn linje. Illustrasjon: Norconsult.

10.6.1 Vurdering av tiltaket for friluftsliv

Generelt om sperregjerder og virkninger for friluftsliv

Sperregjerder vil være et nytt inngrep i utmarka. NINA har utarbeidet en rapport på rovdyrssikre gjerder, og det vurderes at virkninger beskrevet der for friluftsliv vil være overførbare til vurderinger på sperregjerder for rein opp mot friluftslivet (NINA, 2010). I rapporten til NINA drøftes det at gjerdene kan regnes som negativt for jaktaktiviteter, bærplukking og annen rekreasjonsbruk. Gjerder vil oppleves som både en fysisk og delvis psykisk stengsel eller barriere. Det vil være ubekvemt å krysse et gjerde ikke bare rent fysisk. For nordmenn

står den frie ferdselsretten i utmarka sterkt, og er en del av nordmenns forståelse og bruk av naturen. Inngjerding av store områder vil oppleves som et overgrep mot denne frie ferdselsretten. Gjerdene vil innebære nok et inngrep i utmark, og det vil måtte ryddes en trasé på rundt 5 m rundt gjerdene for å komme fram med ATV for bygging og vedlikehold. Dette inngrepet vil være negativt for friluftslivet.

Sperregjerdene som vurderes i Håmmålsfjellet-Sålekinna vil enkelte steder stå i skillet mellom inn- og utmark. Gjerdene vil være ca. 170 cm høye, og vil gå fra A til B. Sperregjerder vil ha de største visuelle virkningene tett på der de går i skog, men vil også kunne sees fra større avstand i fjellet der vegetasjonen vil være lavere. Den største utfordringen med sperregjerder for friluftslivet vil være hvordan gjerdene vil begrense ferdselen. Det finnes en rekke stier, bruks- og traktorveier i tilleggsområdet, og det må tilrettelegges for kryssing av gjerdene. Dette kan løses på ulike måter, enten med porter, gjerdeklyvere eller ferister. Valg av kryssingsmetode avhenger av topografi og hvilke brukergrupper som skal kunne krysse gjerdet.

Tradisjonelle ferister har vist seg å være et svakt punkt for gjerdeløsninger. Ferist med grind fungerer bra, men grunneiere og turgåere ønsker gjerne å ha grinder åpne når hytter og eiendommer benyttes. Reinen følger gjerne veier ned mot bygda, særlig vinterstid. Vanlige typer ferist med 7,5 cm mellom rillene har vist seg å ikke være en stor nok hindring for rein (NIBIO, 2023).

Det må derfor gjøres en vurdering på hvor, hvordan og hvilke tiltak som må gjøres med sperregjerdene for at folk skal kunne drive ferdsel i områdene. Dersom sperregjerder krysser mindre stier i utmark kan kryssing gjøres med gjerdeklyver (Figur 10-8). Noen steder kan det være hensiktsmessig å kunne krysse med hund gjennom en hundeport. Erfaring fra andre sperregjerder er at porter mot utmark ofte åpnes i elgjakta, som ofte er samme tid som reinen trekker ned mot bygda. Det kan derfor være utfordrende å få gjerdet til å fungere som tiltenkt dersom dette skjer.

Figur 10-8: Et utvalg av gjerdeklyvere. Her hentet fra produktkatalogen til Poda.no.

Det vil variere hvor gjerdene vil gå i terrenget. Der gjerdene går mellom innmarka og utmarka vil trolig gjerdene framstå som et naturlig skille mellom marktypene. Innmarksgjerder vil være lettere å vedlikeholde, og lettere å sette opp og å holde tilsyn med. Virkningene for friluftslivet vil derfor være mindre enn der sperregjerdene går gjennom utmark.

(NIBIO, 2023) har utarbeidet en rapport «Vurdering av gjerdeløsninger for rein», som vurderer sperregjerder og gjerder som omslutter innmarka. Berørte grunneiere som har størst erfaring med gjerder er intervjuet, og svarer at gjerder har porter, grinder og ferister som allmennheten kan benytte seg av. Grunneierne pekte på at noen steder reduserte en stolpeporter i høyde slik at en kunne åpne for hundekjøring, eller at gjerdet ble lagt ned der det var kryssende skiløyper. Det ble rapportert at mange grinder og gjerder langs vei vil skape

hindringer og ekstra arbeid for allmenn ferdsel. Særlig vil dette være en utfordring for de som er dårlige til bens eller eldre (NIBIO, 2023). De som ferdes med hund eller er dårlig til bens vil kvie seg for å ta i bruk en tradisjonell gjerdeklyver (vist til høyre i Figur 10-8).

Reindrifta rapporterer om at mange ikke lukker porter etter seg. De melder tilbake om at folk irriterer seg over gjerdene, og at virkningene er størst der gjerdet går gjennom utmark. Reindrifta peker også på at det bør være mulig at portene kan stenges av seg selv. Best erfaring var det med stolper som henger fritt i en wire fra en toppmontert tverrgående stolpe (Figur 10-9). Det er også gode erfaringer med nettingporter som dras til side for å lage en åpning. Grunder brytes gjerne i sund i løpet av vinteren, og vil være vanskelige å åpne. Gjerdeklyv kan være utfordrende for folk med dårlig balanse. Stolpe-porter (med tverrgående stolper som stables oppå hverandre) fungerer fint, da kan en også kjøre gjennom med skuter vinterstid (NIBIO, 2023) (se Figur 10-10).

Figur 10-9: Portløsning der stolper henger og kan skyves til side for gjennomgang. Foto hentet fra NIBIOs rapport (NIBIO, 2023) (foto J.I. Kleveland).

Figur 10-10: Port/stolpeled med tverrgående bjelker. Foto hentet fra NINAs rapport (NIBIO, 2023), (fotograf J.I.Kleveland og S.R. Smuk).

Røros JFF svarte i samme rapport at sperregjerder særlig har store negative konsekvenser for jegere. Det er vanskelig for jakthunder å komme over klyv, og jegeren vet ikke nødvendigvis hvor nærmeste åpning er når jegeren møter gjerdet. Foreningen kom også med forslag om at gjerder i utmark bør merkes, slik at de viser retning og avstand til nærmeste åpning/port.

Sperregjerder kan bli en utfordring der en kjører skiløyper. Der vil det være behov for å passere med både løypemaskin og skiløper, og ferister eller tradisjonelle grunder vil være mindre egnet.

Det bemerkes at gjerder i utmark er ganske vanlig, og det er noe turgåere møter på stadig vekk. Et sperregjerde vil imidlertid være vesentlig høyere enn et tradisjonelt sauegjerde, og lengre i utstrekning.

Gjerdene vil også medføre kollisjonsrisiko for hønsefugl. Biologien bak dette er omtalt i fagrapport naturmangfold (Norconsult, 2026 A). NINA har gjennomført forskning der det antas at det i gjennomsnitt drepes minst 2 ryper per km reingjerde pr år i Finnmark. Der gjerdene står langs eller på tvers av naturlige ledelinjer i terrenget kan sannsynligheten for kollisjon øke, men i tett skog kan sannsynligheten for kollisjon minske. Kollisjonsfaren i Finnmark kan likevel være større enn i Sør-Norge, da hønsefugl i Finnmark er avhengig av å drive næringssøk selv når det ikke er dagslys. Det er vanskelig å isolere populasjonsmessige konsekvenser for en art knyttet til en bestemt dødelighetsfaktor, da populasjonsnedgang vil være et resultat av kumulative effekter fra både menneskeskapte og naturlige faktorer (NINA, 1995). Hønsefuglbestandene er også under press fra klimaendringer, tap av leveområder, predasjon, jakt og kollisjoner med andre menneskeskapte installasjoner. En økning i kollisjonsrisiko i skogen og på fjellet kan være en ytterligere påvirkning på hønsefuglene, noe som på sikt kan bidra til å påvirke jaktutbyttet, og med det friluftsopplevelsen. For øvrig jaktbart vilt vil gjerdet utgjøre en barriere som vil vanskeliggjøre trekk og redusere sammenheng mellom leveområder. Utøvelse av jakt på disse artene kan derfor bli noe mer krevende.

Gjerdene vil også påvirke trekkveier for storvilt. Trekket mellom Øversjødalen/Narbuvollen er et viktig trekk i området. Hjortevilt trekker nedover mot Lensmannsvollen og Prestlia. Et gjerde i dette området vil også være en hindring for dyr som trekker oppover dalen på våren. Gjerdet vil utgjøre en alvorlig barriere i området, og

kan påvirke villtets trekkveier. Påvirkning på trekkveier kan påvirke jakta i området negativt, og redusere jaktutbyttet og -opplevelsen, samt påvirke gjennomføringen av jakta. Påvirkning på trekkveier er ytterligere beskrevet i fagrapport naturmangfold (Norconsult, 2026 A).

Vurdering av sperregjerde langs Øversjødalsveien og videre ned til Lensmannsvollen

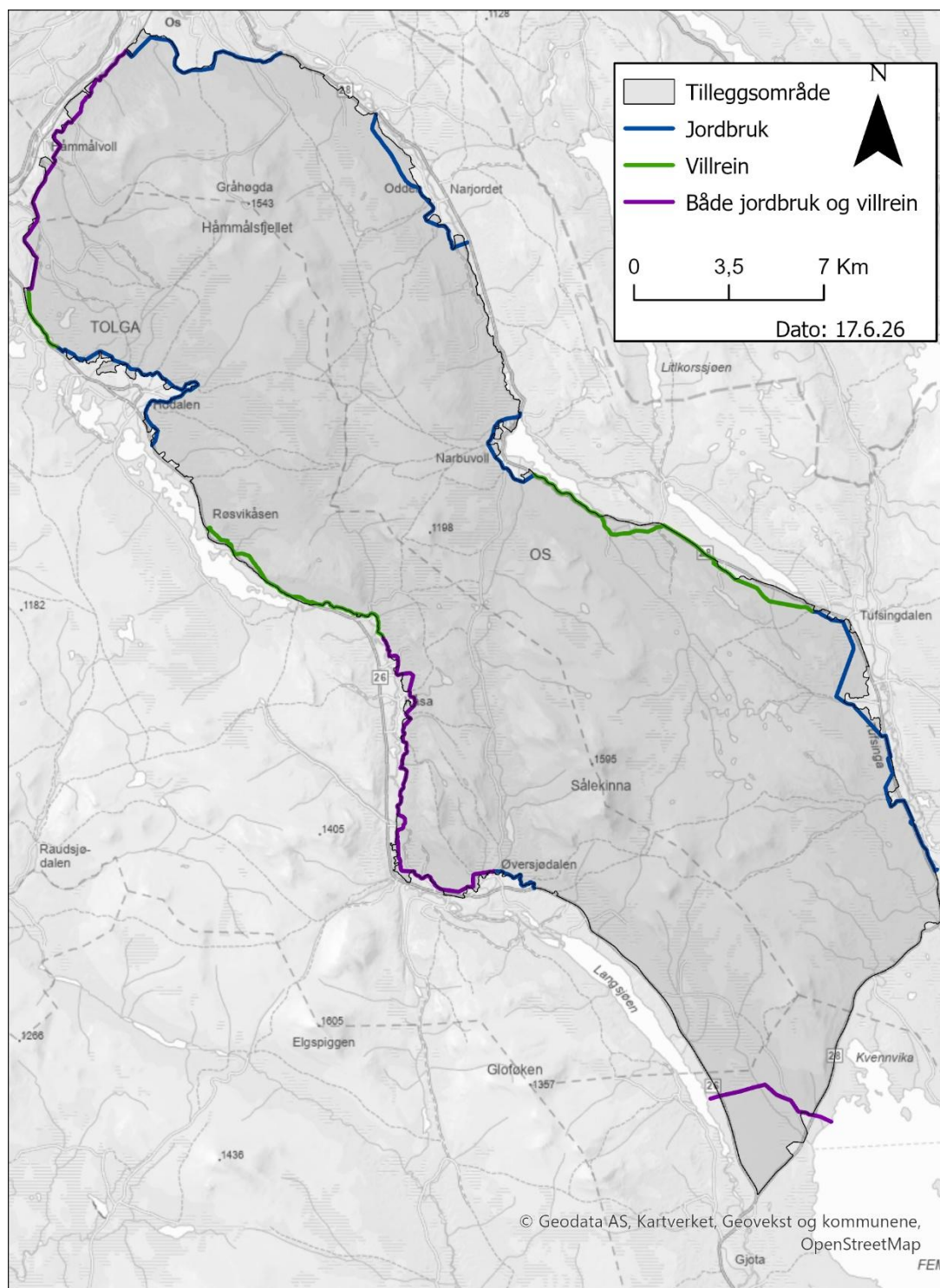
Tiltaket vil medføre at et stort areal i stor grad vil være reinfritt, gitt at sperregjerdene fungerer som tiltenkt. Det vil være positivt for de fleste som driver friluftsliv. Ulempen er, som diskutert tidligere, at det kan bli økt press på øvrig gjenstående areal. Gjerder i seg selv vil også medføre negative virkninger for ferdsel i utmark, med blant annet jakt og skigåing. Samlet sett vurderes tiltaket å utgjøre en negativ endring (-) for friluftsliv sammenlignet med det opprinnelig vurderte tiltaket, der gjerder og press på øvrig areal trekker vurderingen mot negativ.

10.7 Tiltak 7 og 8: Sperregjerder langs eksisterende veier og jordbruksareal

Det er foreslått et betydelig antall sperregjerder langs veier og jordbruksareal, både for å hindre sammenblanding mellom villrein og tamrein og for å hindre at rein kommer inn på jordbruksareal. Figur 10-11 viser det totale omfanget av sperregjerder som foreslås. Total lengde er til sammen ca. 100 kilometer. Gjerdetraséene følger vei der det er praktisk mulig, men mange steder ligger traseen litt oppe i terrenget for å redusere gjerdelengde, men også for å ikke komme i for stor konflikt med avkjørsler fra fylkesvei, bebyggelse mv.

Hva som er den beste traseen for et gjerde i terrenget er vanskelig å vite uten å ha gått opp traséen i felt. Gjerdetraséene er digitalisert ut fra flybilder og må ikke oppfattes som nøyaktig plassering av gjerdet. Ved vurdering av følgekonssekvenser skal det derfor legges til grunn at gjerdet kan bli bygget innenfor en 100 meter bred buffer langs markert trase (50 m til hver side). Dette gjelder der hvor bufferen berører utmark. Gjerdetraséen er lagt utenfor jordbruksareal, fylkesveier, verneområder og tomter/hyttetomter, men bufferen kan komme innenfor slike areal selv om det er åpenbart at gjerdet ikke skal legges på slike areal.

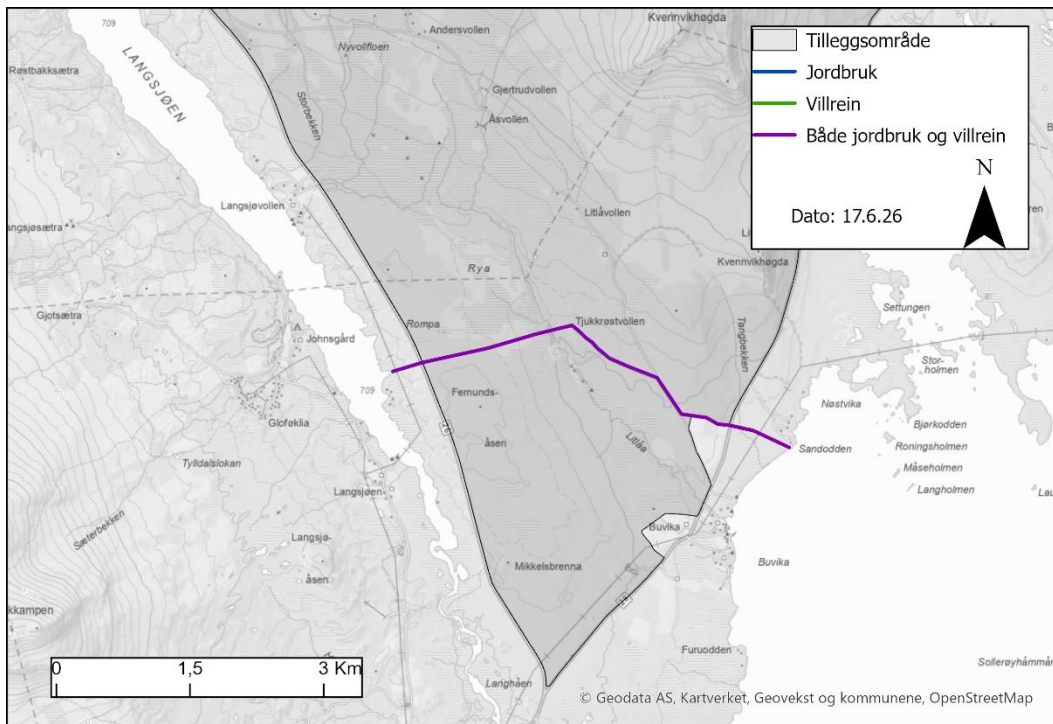
Det legges til grunn en gjerdehøyde på ca. 170 cm, tilsvarende sperregjerdet i Tufsingdalen som ble satt opp i 2022 (NIBIO, 2023). Det vurderes at ved bygging i skogkledt terreng må det ryddes en trase på rundt 5 meter for å komme fram med stolpemaskin/ATV. Behovet for ryddebeltet påvirkes vesentlig av terrenget, og enkelte steder kan ryddebeltet derfor bli større, både for å unngå nedfall av skog vinterstid og for fremkommelighet for kjøretøy i forbindelse med bygging og vedlikehold. I løpet av perioden tilleggsområdet skal benyttes (frem til 2045) vurderes det behov for rydding av løvoppslag en gang. I tillegg må årlig tilsyn og vedlikehold gjennomføres.

Figur 10-11: Foreslåtte sperregjerder. Ulike farger på traseene viser hovedformålet. Sperregjerdet omtalt i kapittel 10.6 vises ikke her. Illustrasjon: NIBIO/Norconsult.

10.7.1 Delområde Langsjøen – Femunden

Sperregjerdet er ca. 5 km langt og har som formål å både hindre at rein kommer på jordbruksarealer og hindre sammenblanding med Rendalen renselsskap og Svahken sijte. Se Figur 10-12. Traseen følger delvis vei.

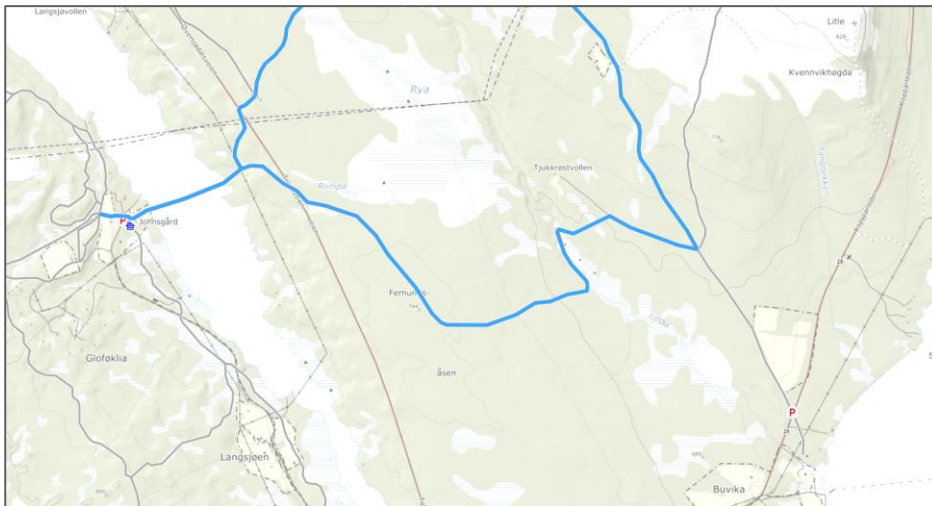

Figur 10-12 Viser foreslått sperregjerde fra Langsjøen til Femunden. Illustrasjon: Norconsult.

10.7.1.1 Vurdering av tiltaket for friluftslivet

Hvordan sperregjerder påvirker friluftslivet generelt sett er beskrevet utfyllende i kapittel 10.6.1. Sperregjerdet vil gå i utmark på vestsiden av fv. 26, og videre gjennom utmark til Tjukkørstvollen. Fra Tjukkørstvollen vil gjerdet følge grusvei ned mot Kopparleden, på nordsiden av den dyrka marka og videre i utmark på andre siden av fv. 28 Kopparleden.

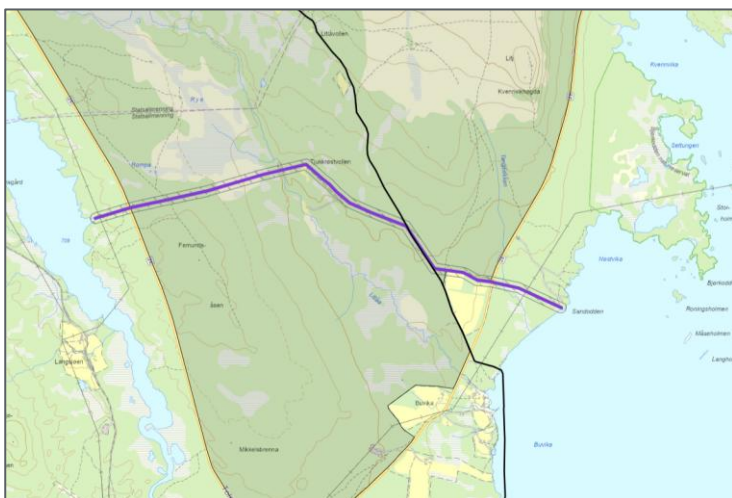
Det er få større stier i området. Fra Johnsgård turistsenter trækkes det skiløype i en sløyfe på 13 km (Buvikrunden) (Figur 10-13). Skiløypa vil måtte krysse sperregjerdet minst to ganger, en gang vest for Tjukkørstvollen og en gang øst for vollen. Det må tilrettelegges for kryssing gjennom sperregjerdet på disse stedene. Selv om det tilrettelegges med port eller andre passeringsløsninger vil gjerdene være negativt for opplevelsesverdien for friluftslivet.

Figur 10-13: Skiløypa vil krysse sperregjerdet en gang øst for Tjukkrøstvollen og en gang vest for vollen. Sperregjerdet er ikke tegnet inn på dette kartet fra løyper.net, men vil gå i en ganske rett linje inn fra Langesjøen litt sør for tjernet Rompa og inn til Tjukkrøstvollen, før den følger grusveier videre sørover.

Femundløpet vil også måtte krysse gjerdet øst for Tjukkrøstvollen (Figur 10-14). Det er ikke ønskelig å drive å starte/stoppe et hundespann ofte når en trener, så dersom det blir behov at porter skal åpnes/lukkes, vil det medføre en ekstra hindring for de som skal trene før løpet. Det kan derfor føre til at enkelte brukere vil verge seg for å bruke denne delen av traseen til trening, og søke seg bort mot andre deler av traseen. Under selve Femundløpet vil portene måtte stå oppe hele tiden for at løpet skal kunne arrangeres som i dag. Dersom tamreinen blir stående i et område nær et sperregjerde, og Femundløpet arrangeres samtidig, kan det bli behov for portvakter eller andre løsninger for å hindre at tamrein trekker gjennom gjerdet. I et arrangement som er så avhengig av frivillig innsats vil alt slikt ekstraarbeid være en tilleggsbelastning.

Femundløpet vil kunne arrangeres selv om det bygges sperregjerder, men kryssing av gjerder krever tilrettelegging, og dette medfører enda et avklaringspunkt som må i orden for at traseene skal kunne kjøres til trening før løpet, og at løpet skal kunne gjennomføres.

Figur 10-14: Trasé for Femundløpet vist i svart, og sperregjerde med 100 m buffer vist i lilla/grå skravur.

Hvordan et sperregjerde påvirker hønsefugl med tanke på kollisjonsrisiko er beskrevet i fagrapport naturmangfold (Norconsult, 2026 A). Påvirkning på trekkende vilt er også beskrevet i den rapporten. Det planlagte sperregjerdet skal gå gjennom skog og myr, og det vil derfor være innom habitater hønsefuglene bruker gjennom flere deler av året. Store deler av traseen går gjennom furuskog, og storfugl vil derfor være spesielt utsatt for kollisjon i dette området. Nærheten til myr og bjørkeskog gjør også at orrfugl kan kollidere.

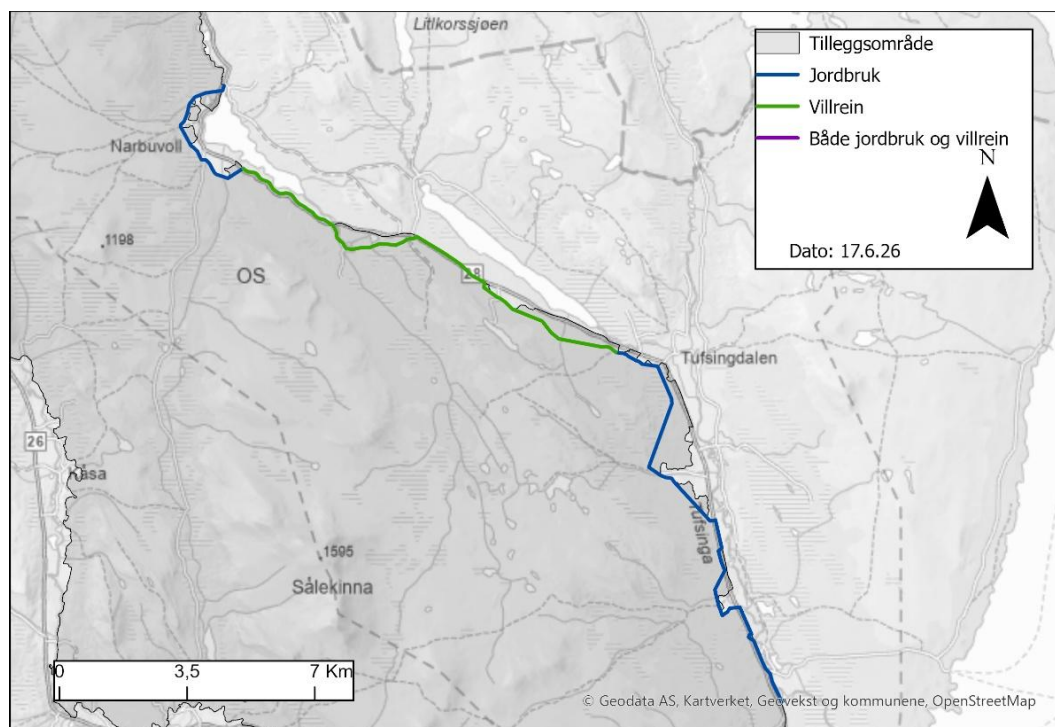
Sperregjerdet vil utgjøre en alvorlig barriere for trekkende vilt. Påvirkning på trekkveier kan påvirke jakta i området negativt, og redusere jaktutbyttet og -opplevelsen.

Sperregjerdet kan også gjøre det vanskeligere å gjennomføre fuglehundprøver i området. Hedmark og Oppland Fuglehundklubb bruker området til fuglehundprøver. De to andre klubbene har også terreng like ved, og gjerdet kan også påvirke tilkomst til terrenget som brukes til disse andre prøvene.

Sperregjerdet vurderes å utgjøre en negativ endring (-) for friluftsliv sammenlignet med det opprinnelig vurderte tiltaket.

10.7.2 Delområde Tufsingdalen

Sperregjerdet er knapt 30 kilometer langt og har som formål å hindre at rein kommer på dyrka mark i Tufsingdalen og på Narbuvoll, samt hindre trekk av rein ut fra tilleggsområdet og sammenblanding med Femund-rein, og potensielt videre sammenblanding med villrein. Figur 10-15 viser strekningen og hvilke formål som er vektlagt langs ulike deler av strekningen.

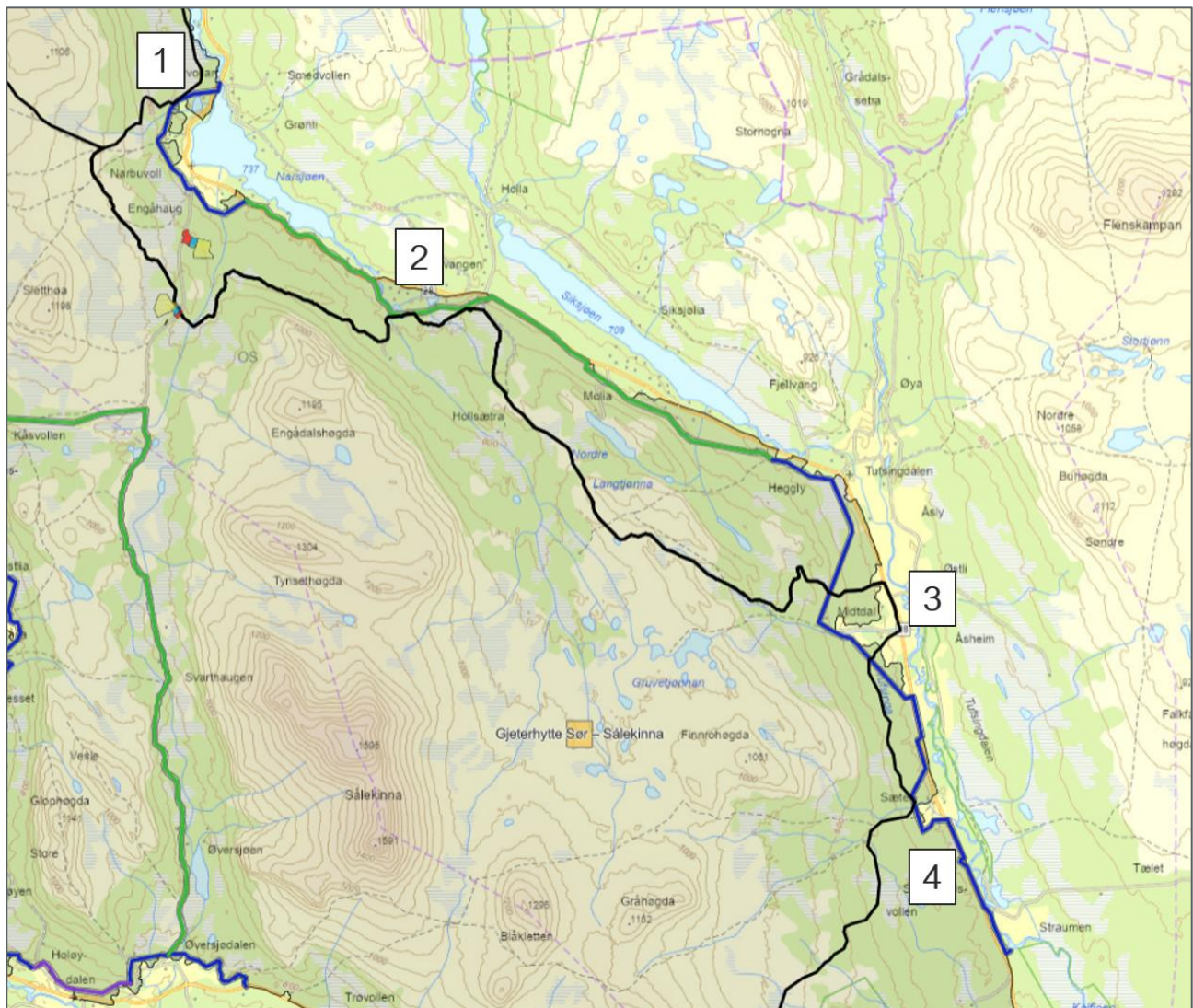
Figur 10-15 Viser foreslått sperregjerde i Tufsingdalen og videre mot Narbuvoll. Illustrasjon: NIBIO/Norconsult.

10.7.2.1 Vurdering av tiltaket for friluftsliv

Sperregjerdet legges i skillet mellom innmark og utmark flere steder, og vil også gå tett på øvrig infrastruktur andre steder.

I Narbuvoll og Tufsingdalen er det mange skiløyper som strekker seg fra bygda og opp i fjellet. Sperregjerdet vil krysse disse skiløypene flere ganger. Se oversikt over løypenettverket i Figur 6-9.

Femundløpet vil gå tett på sperregjerdet nord for Narbuvoll (se punkt nr. 1 Figur 10-16) og ved Kvilvangen (nr. 2). Ved inn/utkjøring til sjekkpunkt Tufsingdalen vil traseen krysse sperregjerdet to ganger (nr. 3). Sperregjerdet vil også gå tett på traseen til Femundløpet like ved Nordre Sæter (nr. 4).

Figur 10-16: Oversikt over hvor sperregjerdet vil gå tett på eller krysse traseen for Femundløpet. Sperregjerde i blått/grønt og trasé for Femundløpet i grønt/blått.

En økning i kollisjonsrisiko i skogen kan være en ytterligere påvirkning på hønsefuglene, noe som på sikt kan bidra til å påvirke jaktutbyttet og med det friluftsopplevelsen. For øvrig jaktbart vilt vil gjerdet utgjøre en barriere som vil vanskeliggjøre trekk og redusere sammenheng mellom leveområder. Utøvelse av jakt på disse artene kan derfor bli noe mer krevende.

Sperregjerdet vil utgjøre en alvorlig barriere for trekkende vilt. Gjerdet vil påvirke hovedtrekkene mellom sommer- og vinterbeiter i området. Dette er ytterligere beskrevet i fagrapport naturmangfold (Norconsult,

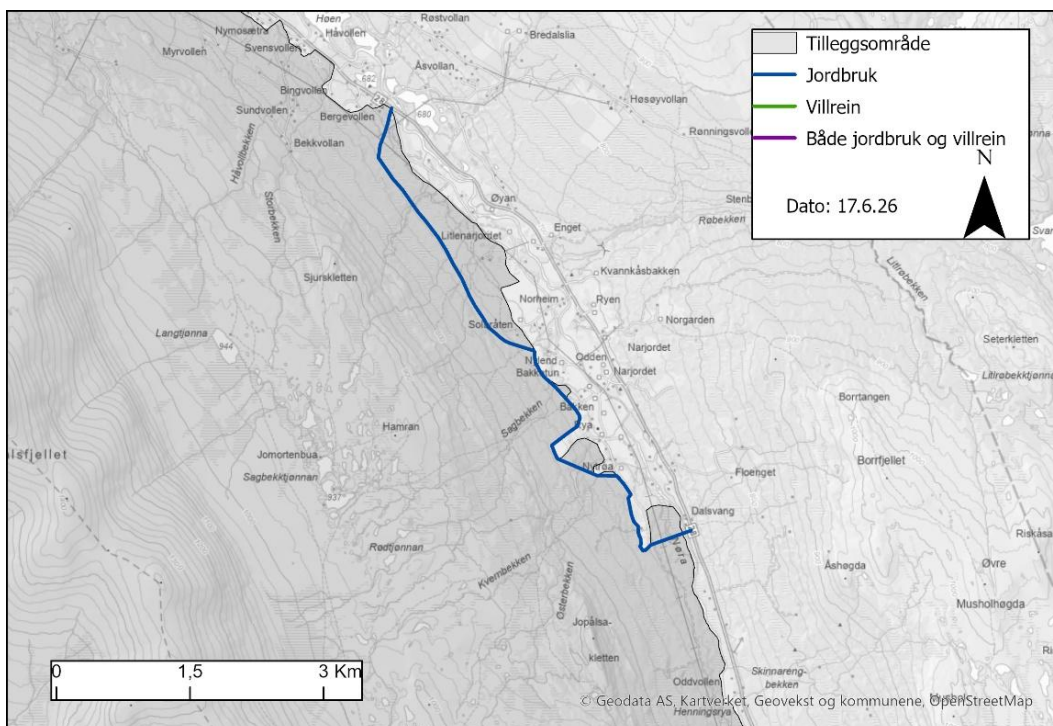
2026 A). Påvirkning på trekkveier kan påvirke jakta i området negativt, og redusere jaktutbyttet og -opplevelsen.

Både Romerrike Fuglehundklubb og Hedmark og Oppland Fuglehundklubb bruker terrenget vest for fv. 28. Et gjerde vil gjøre det mer krevende å gjennomføre prøvene.

Tiltaket vil medføre negative konsekvenser for friluftslivet. Sperregjerdet er langt og krysser flere skiløyper og trasé for Femundløpet, og kan påvirke storviltjakta negativt. Tiltaket vurderes å utgjøre en betydelig negativ endring (-) for friluftsliv sammenlignet med det opprinnelig vurderte tiltaket.

10.7.3 Delområde Narjordet

Sperregjerdet i delområdet skal hindre rein i å komme på jordbruksarealer. Gjerdet er drøyt 7 kilometer langt. Den nordlige delen er lagt litt høyere i terrenget.

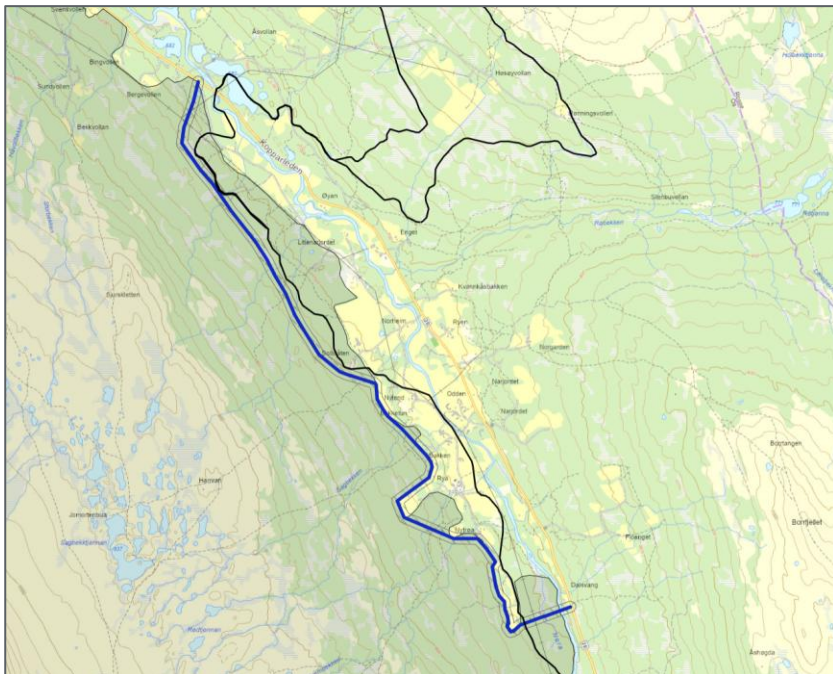

Figur 10-17 Viser foreslått sperregjerde på Narjordet. Illustrasjon: NIBIO/Norconsult

10.7.3.1 Vurdering av tiltaket for friluftslivet.

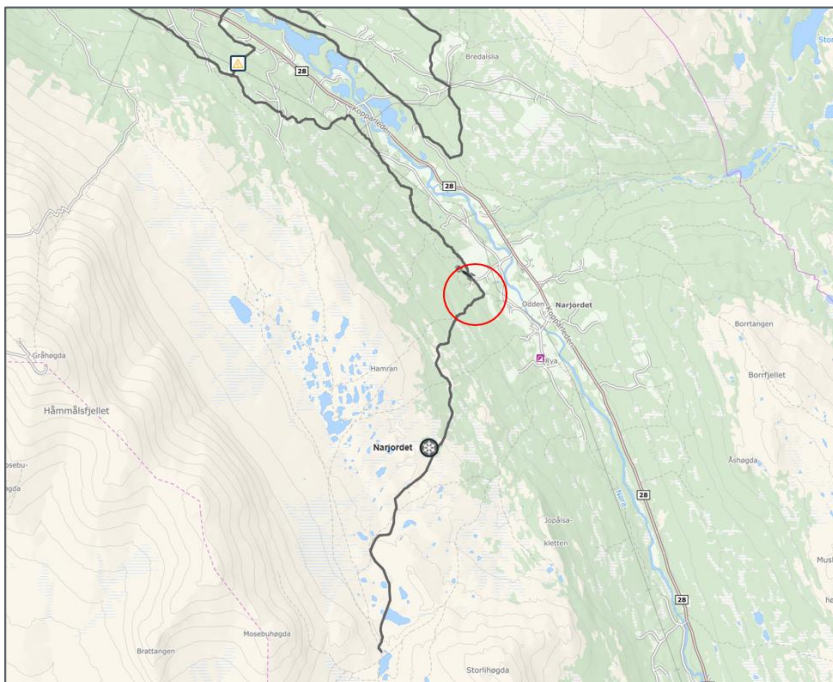
Sperregjerdet vil gå i utmarka, men i grensen mellom ut- og innmark i de sørlige delene av området.

Sør for Nytråa vil sperregjerdet krysse traseen for Femundløpet (Figur 10-18).

Figur 10-18: Femundløpet vil måtte krysse sperregjerdet sør for Nytrøa. Femundløpet vist med svart strek og sperregjerdet vist i blått.

Det går også en skiløype her fra Narjordet til Butjønna, der sperregjerdet vil krysse løypa ved Solbråten.

Figur 10-19: Sperregjerdet vil måtte krysse skiløypa mot Butjønna nær Solbråten (vist i rød ring).

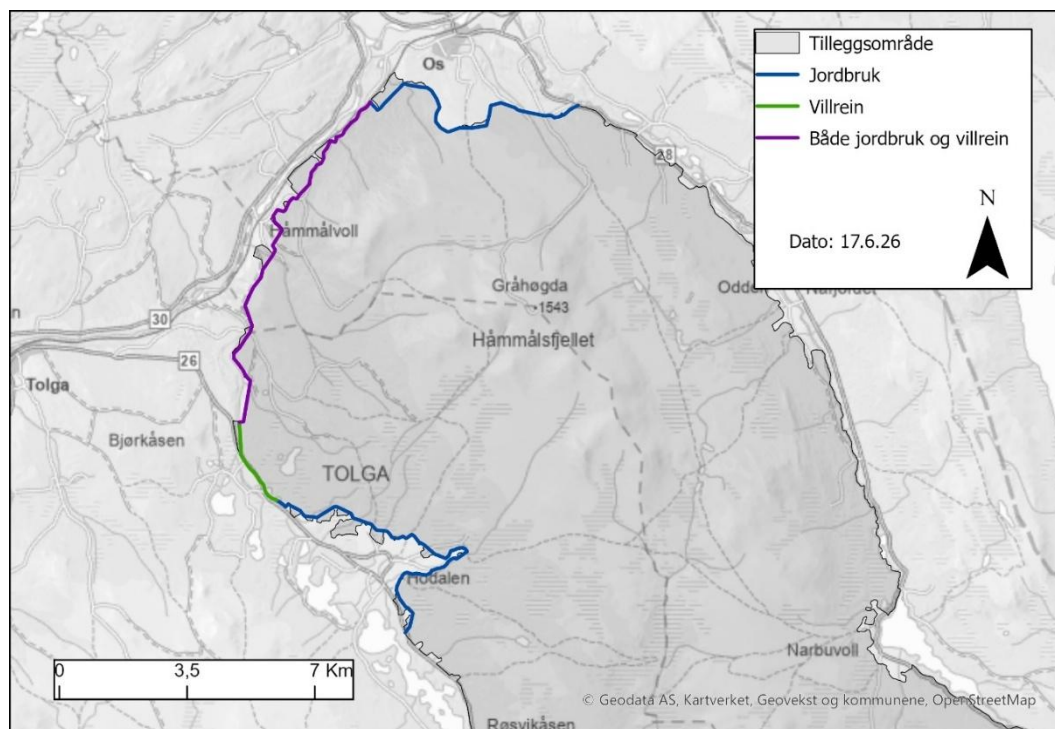
En økning i kollisjonsrisiko i skogen kan være en ytterligere påvirkning på hønsfuglene, noe som på sikt kan bidra til å påvirke jaktutbyttet og med det friluftsopplevelsen. I dette området kan særlig orrfugl og storfugl påvirkes. For øvrig jaktbart vilt vil gjerdet utgjøre en barriere som vil vanskeliggjøre trekk og redusere sammenheng mellom leveområder. Utøvelse av jakt på disse artene kan derfor bli noe mer krevende.

Gjerdet vil utgjøre en barriere for trekkende vilt. Dalføret er imidlertid fremkommelig på sidene av gjerdet, slik at det vil være muligheter for dyr å komme seg rundt gjerdet. Påvirkning på trekkveier, med omveier og endringer kan likevel påvirke jakta i området negativt, og redusere jaktutbyttet og -opplevelsen.

Tiltaket vil medføre negative konsekvenser for friluftslivet. Sperregjerdet vurderes å utgjøre en negativ endring (-) for friluftsliv sammenlignet med det opprinnelig vurderte tiltaket.

10.7.4 Delområde Håmmålsfjell-Hodalen

Sperregjerdet har som formål både å hindre rein på jordbruksarealet og at rein trekker til villreinområder. Sperregjerdet er ca. 32 kilometer langt. Gjerdet følger i stor grad grensen for tilleggsområdet.

Figur 10-20 Viser foreslått sperregjerde fra Os/Hummelfjell til Hodalen. Illustrasjon: NIBIO/Norconsult

10.7.4.1 Vurdering av tiltaket for friluftslivet

Femundløpet vil måtte krysse gjennom sperregjerdet vest for Hodalen (Figur 10-21).

Figur 10-21: Femundløpet vil krysse sperregjerdet

Flere skiløyper ved Hodalen vil måtte krysse sperregjerdet. Flere av skiløypene går fra innmarka og ut i utmarka, som vist i Figur 6-2.

En økning i kollisjonsrisiko i skogen kan vil være en ytterligere påvirkning på hønsefuglene, noe som på sikt kan bidra til å påvirke jaktutbyttet og med det friluftsopplevelsen. I dette området kan særlig orrfugl og storfugl påvirkes (se delområde Ø9 i fagrappport naturmangfold). For øvrig jaktbart vil gjerdet utgjøre en barriere som vil vanskeliggjøre trekk og redusere sammenheng mellom leveområder. Utøvelse av jakt på disse artene kan derfor bli noe mer krevende.

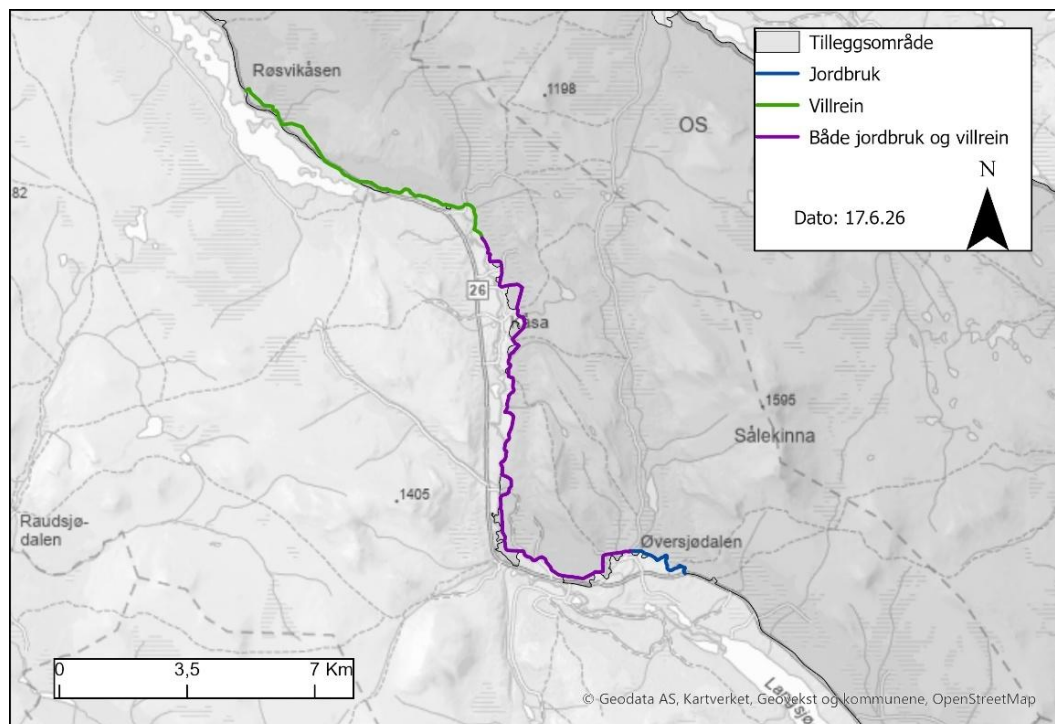
Sperregjerdet går gjennom et område med flere viktige trekkveier. Ved Hodalen er det et område med vesentlig betydning for hjortevilt og storfeltjakt, og dette området kan særlig oppleve negative virkninger fra et gjerde. Gjerdet vil ligge i sentralt i en viktig trekkkorridor og vil medføre barriereeffekter. Påvirkning på trekkveier kan påvirke jakta i området negativt, og redusere jaktutbyttet og -opplevelsen.

Sperregjerdet kan også gjøre det vanskeligere å gjennomføre fuglehundprøver i området. Alle de tre klubbene som arrangerer prøver i området, bruker terrenget ved Hodalen og Håmmålsfjellet.

Tiltaket vil medføre negative konsekvenser for friluftslivet. Sperregjerdet er langt og krysser flere skiløyper og trasé for Femundløpet, og kan ha store virkninger for jakta. Sperregjerdet vurderes å utgjøre en betydelig negativ endring (-) for friluftsliv sammenlignet med det opprinnelig vurderte tiltaket.

10.7.5 Delområde Røsvikåsen-Øversjødalen

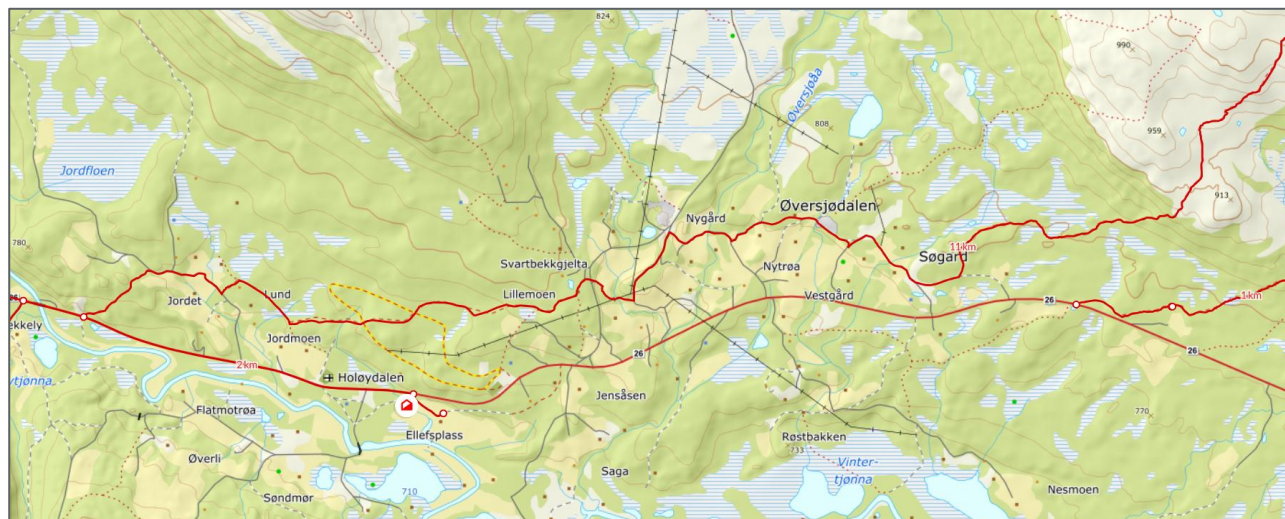
Sperregjerdet har som formål både å hindre rein på jordbruksarealet og at rein trekker til villreinområder. Gjerdet er cirka 27 kilometer langt.

Figur 10-22 Viser foreslått sperregjerde fra Røsvikåsen til Øversjødalen. Illustrasjon: NIBIO/Norconsult

10.7.5.1 Vurdering av tiltaket for friluftsliv

Gjerdet vil krysse en rekke stier og driftsveier som går fra Holøydalen opp mot Glophøgden, Langtjønna og Volfjellet. Gjerdet vil også krysse DNT-stien som går fra Ellefsplass mot Sæter flere steder (Figur 10-23).

Figur 10-23: DNT-stien snor seg mellom inn- og utmark, og vil krysses av sperregjerdet flere steder rundt Øversjødalen.

Fra Holøydalen går det skiløyper fra Øversjødalen samfunnshus inn mot Svarthaugen (se Figur 6-2). Sperregjerdet vil krysse lysløypa i bakkant av samfunnshuset. Dette er en særlig uheldig plassering for sperregjerdet, og gjerdet bør legges i bakkant av lysløypa, mot Bortaterrøsta.

Hønsefugl vil være utsatt for kollisjon med gjerdet også i dette området. Dette kan på sikt påvirke jaktutbyttet. For øvrig jaktbart vilt vil gjerdet utgjøre en barriere som vil vanskeliggjøre trekk og redusere sammenheng mellom leveområder. Utøvelse av jakt på disse artene kan derfor bli noe mer krevende.

For hjortevilt vil gjerdet blokkere trekk øst-vest, mens dyrene fremdeles kan bevege seg nord- og sørover. Et så langt gjerde vil være svært inngripende for trekkende vilt. Påvirkning på trekkveier er ytterligere beskrevet i fagrapport naturmangfold (Norconsult, 2026 A).

Sperregjerdet kan også gjøre det vanskeligere å gjennomføre fuglehundprøver i området. Nordlig del av gjerdet går innenfor områder ved Volfjellet som brukes av flere av fuglehundklubbene.

Tiltaket vil medføre negative konsekvenser for friluftslivet. Sperregjerdet er langt og krysser flere skiløyper, og kan ha store virkninger for jaktbart vilt. Sperregjerdet vurderes å utgjøre en betydelig negativ endring (-) for friluftsliv sammenlignet med det opprinnelig vurderte tiltaket.

10.8 Oppsummering vurdering av følgekonskvenser for friluftslivet

Å ta i bruk tilleggsområdet senere vurderes som det beste tiltaket av de som er foreslått. Dette reduserer tida reindrifta er i området, og fjerner med det en del påvirkning fra støy og forstyrrelser fra reindrifta. Tilpassing av gjerdeanlegget slik at Femundløpet ikke blir direkte påvirket vurderes som positivt for friluftsliv. Det vil også være positivt dersom bare ett av de to gjerdeanleggene realiseres.

Tiltak 2 vurderes som negativt for friluftslivet, da tiltaket innebærer et nytt fysisk inngrep.

De øvrige tiltakene handler om å holde rein bort fra innmark og forhindre sammenblanding med tamrein. Ved bruk av sperregjerder vil dette påvirke fri ferdsel i utmark. Ferdselen kanaliseres mot de tilrettelagte kryssingspunktene i gjerdene, og de som bruker utmarka vil kunne føle at noe av bevegelsesfriheten deres blir innskrenket. Det er heller ikke trolig at alle kryssingsmulighetene vil være mulige å bruke for alle som driver friluftsliv. Noen porter/gjerdeklyv vil være ugunstige for folk til hest eller som har med hund. Noen vil ikke egne seg for skigåing eller kjøring med hundespenn. Gjerdene vil også påvirke hvordan jakta drives, og hvordan jegerne kan bevege seg gjennom terrenget og utøve ulike jaktformer, være seg løshundjakt på elg, predatorjakt eller småviltjakt. Gjerdene vil gjøre det vanskelig å gjennomføre fuglehundprøver.

Sperregjerder er også betydelig negativt for trekkende vilt, siden slike gjerdene vil utgjøre en alvorlig barriere for hjortevilt. Påvirkning på trekkveier kan påvirke jakta i området negativt, og redusere jaktutbyttet og -opplevelsen.

Dersom alle åtte tiltakene blir realisert vil dette bidra til å dra opp påvirkningen på de tre vurderte delområdene (se kapittel 7.5), som igjen kan føre til at konsekvensgrad må settes høyere.

Tabell 10-3: Vurdering av følgekonskvenser av tiltak på friluftslivet.

	Tiltak 1	Tiltak 2	Tiltak 3	Tiltak 4	Tiltak 5	Tiltak 6	Tiltak 7 og 8*
Vurdering for friluftslivet	++	-	+	+	0	-	-/--

*Sperregjerde gjennom delområdene vurderes til én eller to minus (-/-). Dersom alle sperregjerdene realiseres vil de samla virkningene bli høyere (--), da hvert enkelt sperregjerde vil bidra negativt inn i den samla belastningen.

11 Referanser

- Basecampos. (2026). Hentet fra <https://basecampos.no/dir/2016/03/28/topptur-til-hummelfjell-grahogda-2/>
- Haugen, F.-A., Eilertsen, S.-M., Strand, G.-H., Winje, E., Høiberg, M. G., Tenge, I. M., . . . Angeloff, M. (2024). *Utredning av mulig tilleggsareal for vinterbeite for Sør-Fosen Sijte og Nord-Fosen Sijte*. NIBIO.
- Hedmark og Oppland fuglehundklubb. (2024). *Uttalelse og oversikt over aktivitet i Håmmålsfjell og Sålekinna v/ Arnfinn Berntsen*.
- Hedmark og Oppland Fuglehundklubb. (2026). *Epost fra Lars Perry Øie*.
- Landbruksdirektoratet. (2026). *Normaler for landbruksveier - med byggebeskrivelse og veileder for klimatilpasning og naturfare*.
- Lovdata. (2007). *Lov om reindrift*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-15-40>
- Mattilsynet. (2014). *Veiledning til enkelte bestemmelser i dyrevelferdsloven og underliggende forskrifter, relatert til hold av rein*.
- Miljødirektoratet. (2018). *Veiledning - støy og planlegging av snøskuterløyper*. Hentet fra https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/dokumenter/motorferdsel/veileder_stoy_snoskuterloyper.pdf
- Miljødirektoratet. (2025, Ferbruar 06). *Håndbok for konsekvensutredninger for klima og miljø (M-1941)*. Hentet fra Mdir: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>
- Miljødirektoratet. (2026). *Konsekvensutredning for klima og miljø M-1941*. <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/arealplanlegging/konsekvensutredninger/metode-for-utredning/friluftsliv/3.5-vurdere-pavirkning>.
- Narbuvo. (2026). Hentet fra Friluftsliv - buone våre: <https://www.narbuvo.no/friluftsliv/buene-vare/>
- Narbuvo. (2026). *Buene våre*. Hentet fra <https://www.narbuvo.no/friluftsliv/buene-vare/>
- Nei til vindindustri i Sømådalsfjella, Øversjødalen og Tolga Østfjell. (2019). *Høringsuttalelse til NVEs forslag til en nasjonal ramme for vindkraft på land*.
- NIBIO. (2017). *Velferdskriterier i reindriften. En studie av velferdsindikatorer og mulige kvalitetskriterier for rein og reinkjøtt*. NIBIO rapport vol. 3 nr. 55. NIBIO.
- NIBIO. (2023). *Vurdering av gjerdeløsninger for rein - NIBIO-rapport vol. 9 nr. 10*.
- NIBIO. (2024). *Utredning av mulig tilleggsareal for vinterbeite for Sør-Fosen sijte og Nord-Fosen sijte - NIBIO rapport vol. 10 nr. 98*.
- NINA . (2010). *Mulige konsekvenser av rovdysikre gjerdar for friluftsliv og hjortevilt*, NINA Rapport 611.
- NINA. (1995). *Reingjerdar som dødelighetsfaktor for fugl i Finnmark* NINA fagrapport 4: 1-32.
- Norconsult. (2026 A). *Konsekvensutredninger av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fovsen Njaarke sijte. Fagrapport naturmangfold*.

Norconsult. (2026 B). *Konsekvensutredninger av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fovsen Njaarke sijte. Fagrapport landskap.*

Norconsult. (2026 C). *Konsekvensutredninger av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fovsen Njaarke sijte. Fagrapport klimagassutslipp.*

Norconsult. (2026 D). *Konsekvensutredninger av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fovsen Njaarke sijte. Fagrapport vannmiljø.*

Os IL. (2026). *TOS Arena*. Hentet fra om oss: <https://www.tosarena.no/om-anlegget>

Regjeringen. (2025, 04 25). *Høring av mandat for konsekvensutredning av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fosen reinbeitedistrikt*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-av-mandat-for-konsekvensutredning-av-hammalsfjellet-salekinna-som-vinterbeite-for-fosen-vinterbeitedistrikt/id3090459/?showSvar=true&consterm=&page=1&isFilterOpen=true>

Romerrike Fuglehundklubb. (2026). *Epost fra Thomas Tollefsen*.

Tømmervik, H., Erlandsson, R., Arneberg, M. K., Finne, E. A., & Bjerke, J. W. (2021). *Satelittkartlegging av vinterbeiteområder i Fæmund sijte, Sålekinna-Håmmålsfjellet og Korssjøen-Feragen-vest*. Tromsø: NINA.

Østerdal fuglehundklubb. (2025). *Høringsuttalelse og oversikt over aktivitet i Håmmålfjell og Sålekinna v/Styret*.

Østerdal Fuglehundklubb. (2026). *Epost med Kasper Slettan*.

12 Vedlegg:

Referat fra møte om friluftsliv

Til: Møtedeltagere
Fra: Norconsult Norge AS
Sted, dato: Sandvika, Kjørbo / 2026-04-27

Konsekvensutredninger av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fovsen Njaarke sijte

Det ble fredag 10.april 2026 avholdt et teamsmøte av Norconsult med vel 50 deltagere. Formålet med møtet var for utredere i Norconsult å få innspill på bruk av området til friluftsliv, samt oversikt over mulige virkninger som burde belyses. Møtereferatet er derfor en oppsummering av innspill som kom fra deltagerne. De viktigste poengene er tatt med, men referatet kan ikke anses som en ordrett gjengivelse av alle innspill. Det kan derfor være at alle punkter ikke er kommet med, og deltagere har derfor mulighet til å supplere/korrigere denne oppsummeringen.

Oppsummering av innspill

Trygve L. Njaa innleder med å redegjøre for oppdrag og mandat.

Kristin Lund, hytteeier: Reagerer på at det er behov for beite utover vinterperioden, da det er blitt formidlet at reindriften skal foregå i perioden fra januar til april. Det stilles spørsmål om hvem som avgjør når tidlig bruk fra 15. oktober er nødvendig, og hvem fører kontroll med at dette er berettiget. Dette vil bety mye for jakt og ferdsel i fjellet, og vil gi andre og større konsekvenser for bruken av området, bl.a. terrengkjøring på barmark, og at det kommer flere rein i området.

Trygve L. Njaa redegjør for forskjeller mellom hva som kan forventes å være påvirkning hele året og hva som bare blir påvirkning i vinterhalvåret.

Roar Eck, Dalsbygda jaktlag: Mener forutsetningen om 2100 dyr i området er feil. Det er konflikt med tamrein i området allerede (opptil 5000 dyr fra Femund sijte). Det vil være vanskelig å drive dyr ut av området igjen, og stor risiko for at reinflokkene blander seg.

Trygve L. Njaa: Presiserer at de 2100 dyrene er de som kommer i tillegg til de som eventuelt er i området i dag, og at konsekvensutredningen vil forholde seg til at det totale antallet kan bli vesentlig større.

Kjersti Flatgård, styreleder DNT og hytteeier: Er opptatt av at kvaliteten ved området er det støyfrie friluftslivet, og at bruk av skuter og drone vil forringe denne kvaliteten.

Jo Trøan, grunneier og leder villreinneimda: Grunneiere har forvaltet stillhet og har ikke ønsket å bygge installasjoner i området. Reagerer på trafikk og støy som følger med reindriften. Vurderer tiltaket som lite akseptabelt, og lite gjennomtenkt.

Trygve L. Njaa redegjør for hva hvordan vi definerer friluftsliv, hva utredningen omfatter og hva den ikke omfatter.

Terje Sandberg, grunneier, utmarkslag i Odalen: Det samlede trykket blir sterkere med både Fosenrein og Femundrein. Mener at det blir feil å legge til grunn at de blir 2100 dyr fra Fosen, da det kan bli flere dersom alle ikke er blitt slaktet når Fosenreinen tas inn i området.

Jan Erik Reiten, DNT: Stiller spørsmål om det en forventning om at det ikke skal være ferdsel utenfor stier, og om det vil være ferdselsrestriksjoner.

Trygve L. Njaa: Området vil fortsatt være allment tilgjengelig, men det kan bli noen restriksjoner i praksis som følge av reindriften.

Astrid Holøien, friluftsrådet Østerdalen: Behovet for lavterskelarenaer og stille områder øker, og det er viktig å ta med konsekvensene for folkehelsen inn i totalbildet. Påpeker også at det koster å vedlikeholde stiene i området, og når det blir større slitasje på stiene er det også behov for å bruke flere midler til vedlikehold. Anbefaler at ferdsel i området kartlegges ved hjelp av ferdselstellere, slik at man kan få tall på hvor mange som vil bli berørt.

Trygve L. Njaa: På grunn av et begrenset tidsrom for utredningsarbeidet får vi ikke mulighet til å ta med oss tall fra ferdselstellere inn i utredningen, men utredningen vil beskrive utfordringer knyttet til økt slitasje. Det vil utarbeides en egen utredning der det redegjøres for konsekvenser for folkehelsen.

Roar Eck, Dalsbygda jaktlag: Mener det vil være vanskelig å tallfeste bruken, på grunn av hastverk og tidsmangel. Redegjør for jakt, som foregår i organiserte former. Jegere og jakthundfolket bruker området ca. 300 dager i året. Elgjakten står for 2500-3000 jegerdager, jakt på småvilt og annet hjortevilt står for ca. 1500 jegerdager, predatorjakt står for ca. 750-1000 jaktdager, rypetaksering, merkesprosjekter og jakthundtrening står for 1000-1500 bruksdager. Totalt representerer jaktinteressene alene mellom 6.000 og 7.000 brukerdager. Presiser at jakt sesongen strekker seg fra 10. august til 15. april, og at det er kun jakt på hjortevilt som opphører 23. desember. Påpeker at innførsel av Fosenrein vil gå utover både hobbyvirksomhet og forskning. Infrastrukturelt vil hindre fri ferdsel og hindre villtrekk. Det går en viktig trekklei for hjortevilt tvers igjennom området.

Kristin Lund: Er bekymret for at utredningsprosessen går for fort, og at det er krevende for de som skal gi innspill. Utredninger gjort i forbindelse med nasjonal ramme for vindkraft inneholder mye nyttig informasjon, siden noen av problemstillingene er de samme. Hun kan gjerne sende utredningene til Norconsult, slik at de kan brukes som grunnlag. Mener at en får lite ut av å se på kart, løyper og stier for å få et inntrykk av den faktiske bruken av området. Ferdsel foregår ofte utenfor ferdselsforbindelsene og i hele området. Dette er også fjellskifolkets arena for friluftsliv. Mener tiltaket ødelegger forutsetningen for å bedrive friluftsliv i området. Nevner at Glopphøgdene brukes av folk fra hele regionen.

Erlend Vingelen, Nord-Østerdal elgregion: Det største hjortevilttrekket i regionen går tvers igjennom området. Det er snakk om totalt 3500 dyr, hvorav 1000 dyr befinner seg nord for aktuelt område, og 2-300 av disse har trekkveien sin sørover. Forstyrrelser vil gjøre noe med disse trekkene, og vil også ha konsekvenser for andre beiteområder, som får ekstra belastning. Det vil i tillegg bli økt risiko for sykdomsspredning. Hvis det kommer gjerder, vil dette være kritisk for hjortevilttrekket.

Trygve L. Njaa: I konsekvensvurderingen som gjøres i denne første fasen legges ikke bruk av sperregjerder til grunn. Dette vil ev. vurderes som et avbøtende tiltak av andre fag, og det må da gjøres en vurdering av konsekvensene av sperregjerder for friluftslivet

Jo Trøan, grunneier og leder villreinneimda: Det jobbes med organisert aktivitet inn i Håmmålsfjellet, og aktiviteten her er forventet å øke, siden det ikke er mulig å organisere denne type aktivitet i villreinområdet.

Ole Rye, grunneier: Det er intensiv bruk av området om vinteren, bl.a. til hundetrening. Reinens tilstedeværelse vil innebære at hunder må gå i bånd.

Gisle Huseby, grunneier: Er bekymret for at Øversjødalsfjellveien oppgraderes til klasse 3-vei, og at dette genererer økt trafikk inn i området, som vil legge begrensninger på annen aktivitet.

Trygve L. Njaa går igjennom mulige virkninger av tiltaket.

Erlend Vingelen, Nord-Østerdal elgregion: har allerede erfart at vilt blir presset ut av området i november, og at de da vil belaste vinterbeiteområdene over lengre tid.

Kjersti Flatgård, styreleder DNT og hytteeier: Støtter bekymringer angående ferdselsrestriksjoner. Håmmålsfjellet-Såleskinna er et lett tilgjengelig område, hvor det er kort vei opp til fjell. Mange tilreisende bruker området. En ønsker ikke å forstyrre reindrift, noe som i praksis innebærer at man vil unngå å bruke området. Ledegjerder og sperregjerder vil helt klart påvirke ferdselen.

Trygve L. Njaa: Utredningen vil avklare hvor gjerdeanleggene skal settes opp, og om det blir behov for ett eller to områder.

Lars Erik Midtdal, nestleder Os fjellstyre: Reagerer på at det vil være aktuelt å benytte området fra oktober. Det jaktes frem til jul. Ser ikke hvordan jakten kan kombineres med reindriften. Gjør oppmerksom på at det finnes buer inne i området som brukes hele året.

Karl Martin Jordet, Høla fiskeforening: Disponerer Kinnbua, som mye brukt som fiskebu. Bua brukes mest om vinteren, og er lett tilgjengelig for barnefamilier. Det betyr mye hvor gjeterhyttene blir liggende, og hvor mye området blir støypåvirket. Er bekymret for konfrontasjoner mellom reindrift og andre brukere. Vil folk føle seg jaget bort? Hvor kan en forvente at reinen vil trekke, og hvor vil barrieren være, veien eller vassdraget? Vil området bli definert som samisk reindriftsområde (jf. lov om reindrift), og hva skjer da med fiskerettighetene til grunneierne? Hvem er motpart i rettslige spørsmål?

Anne Røsten, Os fjellstyre, Tufsingdalen idrettslag: idrettslaget her flere løyper i området. Området utenfor løypene brukes også mye. Stor andel tilreisende i tillegg til fastboende som bruker området, som har omfattende bruk. Stiller spørsmål om området vil kunne brukes som før, eller om det kommer gjerder som vil sperre bruken. Vil intensiv bruk gi stor slitasje? Vil dagens brukere bli fortrent fra området? Vil man få rein på alle kanter? De har allerede problemer på den andre siden av dalen. Vil verdier knyttet til dagens bruk bli ivaretatt?

Astrid Holøien, friluftsrådet Østerdalen: Stiller spørsmål om hva som skjer med frivilligheten i Østerdal etter tiltaket. Det er en viktig verdi for de som bosetter seg i området. Bekymret for om folk fortsatt vil bli værende, med tanke på at tiltaket kan gi større ringvirkninger og slitasje på lokalbefolkningen.

Trygve L. Njaa gjør rede for spørsmål som må svares ut og mulige avbøtende tiltak.

Thomas Engåvoll, varaordfører i Os kommune: Det er en forutsetning at dagens konflikt med Femundrein utafor områdegrensa og rein på innmark, må løses før en i det hele tatt kan tenke på å leie ut til ny rein i området. Dersom sameksistensutvalget ikke finner omforente løsninger og kanskje heller ikke har forslag som kan løse konflikten, så må denne situasjonen også behandles i konsekvensutredningen.

Øversjødalsfjellveien skal utbedres, men utbedringen må skje før veien er kjørbær. På grunn av driftsforhold er det vanskelig å holde rein unna innmark, hva gjør man med dette, og skal man da se på inngjerding? Møtepunkter, dialog og samtaler må tiltakshaver/reindriften selv ta initiativ til.

Jon Anders Kokkvoll, daglig leder Femundløpet: Har sendt løypeptrase (Røros – Tufsingdalen). Tilgjengelighet for ferdsel i februar er viktig, det er da løpet går. Har behov for løypekjøring og tråkkesåle i

januar. Det er mange fastboende som trener hund i området, og mange har flyttet hit for dette. Hytteeiere bruker området til rekreasjon og til hundekjøring. Støtter bekymringen som andre har omkring ferdselsrestriksjoner og reduksjon av områdekvalitet. Tar gjerne et møte med Trygve på befaring.

Ola Idar Løken, Statskog: har blitt involvert sent i prosessen, som går litt for fort. Hva er fristen for å gi innspill?

Trygve L. Njaa: innspill bør helst gis i løpet av uke 16, men det er rom for å komme med innspill noe senere også, jf. den kommende prosessen om avbøtende tiltak. Trygve er på befaring i området 16. og 17. april, og møter gjerne nokon fysisk.

Mette Femundshytten, Os fjellstyre, bruker av private buer: De mest populære vannene for isfiske ligger nær gjeterhytta i sør.

Gjermund Holøyen, grunneier: Urørt natur er områdets viktigste kvalitet. Urørt natur taper for samfunnsøkonomiske gevinster. Friluftslivsvaner endrer seg, og det bør gjøres en vurdering av hvordan vil friluftslivet bli påvirket over tid. Reindriften kan i praksis legge begrensninger på jakt og fiske, jf. reindriftsloven. Hvordan skal grunneier håndtere ulovlig jakt og uvetting snøskuterkjøring?

Jo Trøan, grunneier: kommenterer at det er åpne buer nær der det er planlagt gjeterbu. Innenfor 1km radius finnes det 3-4 buer.

Helge Christie: Lurer på hvordan atskilling av reinflokker vektet/vurderes i konsekvensutredningen.

Roar Eck, Dalsbygda jaktlag: Kommenterer konsekvensene av sperregjerder som avbøtende tiltak. Sperregjerder vil være der hele året, og vil gi store ringvirkninger for friluftsliv. Rein trekker mot vinden, og trekker til den møter naturlig sperre. Ingen grunn til å tro at reinen vil holde seg innenfor området. Tiltaket innebærer 8-16 ganger så stor belastning som det som er normalt ved tamreindrift.

Kristin Lund, hytteeier: støtter Astrid Holøiens kommentar om opprettholdelse av bygdelivet. Utvidelsen av veien vil være et vesentlig inngrep, og brøyting av veien fra sør vil ha konsekvens for tidlig skigåing i området.

Trygve L. Njaa: Veien skal ikke brøytes fra sør. Brøyting av veien fra nord skal vurderes nærmere.

Ole Rye, grunneier: Ønsker, som flere andre, en oppsummering av innspillene som er kommet. Stiller spørsmål om hvordan livsstil og identitet blir ivaretatt i en verdisetting i KU. Hvordan håndteres input fra andre fag, som også er relevante for friluftsliv?

Roar Eck, Dalsbygda jaktlag: Hvordan tenker utreder å distribuere referat? Finnes det e-postlister over deltagerne i dette møtet?

Trygve L. Njaa: Identitet og symbolverdi er kriterier som blir vektlagt i forbindelse med verdivurderingen.

Elin Riise: Referat med oppsummering av innspillene vil sendes til alle som er blitt invitert til møtet, e-postadresser i innkallingen eller e-poster oppgitt i chatten vil bli benyttet. Presiserer at innspillene i chatten også er notert. Innspillene som er gitt vil utgjøre viktig grunnlag for vurderingene, og det skal være mulig å kunne gi innspill også i neste fase, når avbøtende tiltak skal vurderes. Erkjenner at utredningsprosessen går over kort tid og at dette er utfordrende, men at utrederne gjør det beste de kan. Utredningstemaer overlapper i noen grad, og informasjon som er gitt i forbindelse med medvirkningen vil være relevant for flere utredninger. Det utarbeides separate fagrapporter for ulike temaer, og det vil være viktig å ivareta de temaene som ligger i grensesnittene på en god måte. Konsulentene vil ha en tverrfaglig gjennomgang før konsekvensutredningene ferdigstilles, der alle utrederne deltar. Denne gjennomgangen vil sikre at

informasjon som er gitt i forbindelse med medvirkningsprosessen tilfaller alle, og at de som er avhengige av andre fags vurderinger får den inputen de trenger.

Utsvar på spørsmål som dukket opp i møtet:

- Vil det bli båndtvang hele året i området?

Vanlige båndtvangsregler (1.4-20.8) vil gjelde og hundelovens bestemmelser ellers. Den ekstraordinære båndtvangsbestemmelsen for tamrein som finnes i hundeloven blir etter vår erfaring svært sjeldent benyttet. Men en hundeeier må sannsynligvis vise større aktsomhet i området dersom det blir reinbeite enn hva han må gjøre i dag. Spesielt hvis man har en hunderase som har et jakt/jagepotensiale på hjortevilt.

- Vil reindrifta få jakt- og fiskerettigheter i området?

Dersom reindrifta skal få jakt og fiskerettigheter i tilleggsområdet må dette eksplisitt fremkomme i de private avtalene/skjønnet som gjøres med grunneiere innenfor tilleggsområdet.

Reindrifta står uansett fritt til å hevde disse rettighetene gjennom alders tids bruk, men det må da evt. avklares rettslig om det er uenighet om disse rettighetene.

Samiske reindriftsutøvere har innenfor det samiske reinbeiteområdet rett til å drive jakt, fangst og fiske på statsgrunn, på samme vilkår og regler som fastboende. Rettigheten gjelder i utgangspunktet ikke på privat grunn. Nærmere omtale finnes i reindriftslovens § 26 (Lovdata, 2007)

- Vil veien til gjerdeanleggene måtte oppgraderes?

Øversjødalsveien vil måtte oppgraderes til helårsvei vegklasse 3 frem til gjerdeanlegget, og den må brøytes. Veien vil brøytes fra nord (Narbuveien).

- Hvorfor har reindrifta behov for området også i oktober?

Det er av Landbruks- og matdepartementet lagt til grunn for utredningsarbeidet at tilleggsområdet hovedsakelig skal benyttes i perioden januar til april. Sijtene påpeker imidlertid at de må ha mulighet til å ta området i bruk tidligere. Hovedsamlingen skjer vanligvis tett opptil eller like etter jul, men vær- og beiteforhold kan ofte legge til rette for tidligere samling. Dette kan innebære behov for å ta vinterbeitene i bruk før nyttår.

Tidsrammen må derfor tilpasses den uforutsigbarheten som vær-, beite- og føreforhold medfører for driftsmønsteret i reindrifta. I beskrivelsen av driftsmønster legges det derfor til grunn at området kan tas i bruk fra 15. oktober (etter brunstperioden). Det er ikke aktuelt å benytte tilleggsområdet utover april måned.

Presisering

Sperregjerder

Det ble ytret bekymring om at eventuelle sperregjerder ikke blir utredet, men eventuelle avbøtende tiltak vil utredes i neste steg.

Reintall

Fovsen Njaarke sijte har et fastsatt øvre reintall på 2100 rein pr. 31.3 (reintall før kalving, ved driftsårets slutt). Dette gjelder også ved bruk av tilleggsområdet. LMD har videre lagt til grunn som hovedregel at slakting skal skje før transport til tilleggsområdet. Sijtene påpeker at de må ha mulighet til å slakte også når de er i tilleggsområdet. Det kan bety at antall rein på beite i tilleggsområdet i enkelte år kan overstige 2100 rein for en kortere periode.

Eksisterende situasjon med tamrein i området vil legges til grunn for utredningen.

Utredninger

Det vil bli et åpent informasjonsmøte der det blir informert om foreløpige funn i konsekvensutredningene. Utredninger vil bli offentliggjort når de er ferdigstilte på nettsidene til LMD.

Revisjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent
B01	2026-04-20	Referat	TRYNJA	MAHAU, ELRII,	TRYNJA
B02	2026-04-27	Oppdatert etter inkomne innspel	TRYNJA		

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.